

Rybacka Lokalna Grupa Działania
„Jurajska Ryba”

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2021-2027

Przyrów, sierpień 2024

Fundusze Europejskie
dla Rybactwa

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Spis treści

Rozdział I – Charakterystyka RLGD.....	5
1. Nazwa RLGD i forma prawna	5
2. Opis powstania i krótka historia RLGD.....	5
3. Opis struktury RLGD	6
4. Organ decyzyjny.....	7
5. Dokumenty regulujące funkcjonowanie RLGD	8
Rozdział II – Charakterystyka obszaru realizacji LSR	10
1. Gminy stanowiące obszar realizacji LSR.	10
2. Mapa obszaru realizacji LSR.....	12
3. Opis obszaru będącego obszarem realizacji LSR.....	13
4. Opis ludności obszaru realizacji LSR.	18
5. Charakterystyka rybackości obszaru realizacji LSR.	20
6. Zgodność obszaru realizacji LSR z zasadami horyzontalnymi.	24
Rozdział III – Udział społeczności w przygotowaniu LSR.....	26
1. Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces przygotowania LSR	26
2. Dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze realizacji LSR wykorzystane do opracowania LSR.....	29
3. Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji LSR.....	32
IV. Analiza SWOT obszaru realizacji LSR oraz wnioski wynikające z analizy SWOT	35
1. Tabela SWOT.....	35
2. Wnioski wynikające z analizy SWOT dla całości obszaru realizacji LSR.....	39
3. Wnioski wynikające z analizy SWOT dla sektora rybackiego z obszaru realizacji LSR.....	40
Rozdział V – Określenie celów LSR i środków służących do ich osiągnięcia, w tym operacje planowane do wsparcia.....	43
1. Cele główne wybrane do realizacji	43
3. Cele uzupełniające wybrane do realizacji.....	45
4. Środki służące do osiągnięcia poszczególnych celów głównych i uzupełniających, w tym operacje planowane do wsparcia.....	48
5. Operacje związane ze wspieraniem sektora rybackiego na obszarze realizacji LSR oraz operacje, w których beneficjentem będą podmioty sektora rybackiego.....	54
Rozdział VI – Wykazanie spójności celów LSR z analizowanym obszarem.....	57

Cel ogólny 1. Zrównoważony rozwój społeczny dzięki promowaniu i rozwijaniu dziedzictwa kulturowego i tradycji obszaru rybackiego	59
Cel główny 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy poprzez rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego	61
Cel główny 3. Zrównoważenie środowiskowe dzięki ochronie i odbudowie naturalnych ekosystemów i bioróżnorodności środowiskowej	62
Cel główny 4. Współpraca międzyterytorialna i międzynarodowa	64
Rozdział VII – Proces wyboru operacji oraz stosowane kryteria wyboru	65
1. Tworzenie procedur	65
2. Proces wyboru operacji	65
3. Kryteria wyboru operacji	66
4. Kwalifikowanie operacji jako realizowanych w interesie zbiorowym	69
Rozdział VIII – Proces realizacji LSR i zdolność RLGD do jej realizacji	70
1. Proces realizacji LSR	70
2. Zdolność RLGD do realizacji LSR	72
Rozdział IX – Plan finansowy (budżet) LSR	74
1. Opis finansowania działalności RLGD	74
2. Powiązanie budżetu z celami LSR	75
3. Plan realizacji budżetu	76
Rozdział X – Wskaźniki realizacji LSR	80
Rozdział XI – Monitorowanie i ewaluacja realizacji LSR	89
1. Zasady i procedury monitorowania	89
2. Zasady i procedury ewaluacji	90
3. Wykorzystanie wyników ewaluacji i monitorowania	92
Wykaz wykorzystanej literatury	93

Rozdział I – Charakterystyka RLGD

1. Nazwa RLGD i forma prawna

Niniejsza Lokalna Strategia Rozwoju została opracowana przez Stowarzyszenie Rybacka Lokalna Grupa Działania „Jurajska Ryba”.

Najważniejsze dokumenty prawne, na podstawie których funkcjonuje:

- ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tj. Dz.U. Z 2020 poz. 2261),
- ustawa z dnia 26 maja 2023 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027 (Dz. U. poz. 1273)
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i wypłaty pomocy finansowej na realizację operacji w ramach Priorytetu 3. Sprzyjanie zrównoważonej niebieskiej gospodarce na obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury objętego programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027 (Dz. U. poz. 2655)
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1139 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiającego Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury oraz zmieniającego rozporządzenie (UE) 2017/1004 (Dz. Urz. UE L 247 z 13.07.2021)
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE. L 231 z 30.6.2021).

Stowarzyszenie Rybacka Lokalna Grupa Działania „Jurajska Ryba” została wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego pod nr 0000559500 dnia 22 maja 2015 roku.

2. Opis powstania i krótka historia RLGD

Rybacka Lokalna Grupa Działania „Jurajska Ryba” powstała 16 kwietnia 2015 roku jako oddolna inicjatywa przedstawicieli gmin oraz przedstawicieli gospodarstw rybackich i podmiotów sektora rybackiego. Głównymi inicjatorami powstawania RLGD były podmioty z Gminy Przysów, w tym ówczesny wójt wraz z pracownikami Urzędu Gminy oraz organizacje społeczne działające w regionie. To właśnie wójt, pracownicy oraz przedstawiciele lokalnych NGO wzięli na siebie obowiązki związane z przeprowadzeniem procesu rejestracji stowarzyszenia, tworzenia załączków partnerstwa przedstawicieli różnych sektorów oraz utworzenia biura RLGD. W dalszej kolejności inicjatorzy Stowarzyszenia zaprosili do dyskusji nad rozwojem sektora rybackiego okoliczne gminy, które dysponują potencjałem rybackim.

Na zebraniu założycielskim 16 kwietnia 2015 roku obecni byli przedstawiciele sektorów:

które obecnie tworzą razem z Gminą Przyrów Rybacką Lokalną Grupę Działania. Konsekwencją tych działań było zebranie założycielskie, które odbyło się 16 kwietnia 2015 roku w Przyrowie, którego głównymi inicjatorami byli przedstawiciele trzech sektorów tj.:

1. publicznego – Gmina Dąbrowa Zielona, Irządze, Janów, Koniecpol, Lelów, Przyrów, Szczekociny i Żytno,
2. społecznego – mieszkańcy obszaru RLGD oraz Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego z siedzibą w Częstochowie,
3. gospodarczego – w tym przede wszystkim gospodarstwa rybackie.

Stowarzyszenie przygotowało Lokalną Strategię Rozwoju na potrzeby okresu programowania Unii Europejskiej przypadającego na lata 2014 – 2020. Strategia ta została wybrana do realizacji w ramach Programu Operacyjnego „Rybnactwo i Morze” na lata 2014–2020. Wdrażanie poprzedniej LSR pozwoliło członkom RLGD na zdobycie dużego doświadczenia w realizacji programów dotyczących rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Wsparto operacje, które znacząco poprawiły sytuację podmiotów sektora rybackiego. Dotyczyły one utrzymania miejsc pracy, poprawy warunków pracy oraz rozpoczynania i rozwijania działalności gospodarczej. RLGD działało też na rzecz tworzenia sieci współpracy o charakterze lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym. Dużą uwagę zwracano na kwestię rewitalizacji zbiorników wodnych. „Jurajska Ryba” zdobyła też doświadczenie we wspieraniu operacji związanych z infrastrukturą turystyczną i rekreacyjną. Realizacja poprzedniej LSR przyczyniła się ponadto do zacieśnienia współpracy pomiędzy partnerskimi gminami oraz przedstawicielami różnych sektorów w zakresie wspólnej promocji obszaru rybackiego. Badania i konsultacje społeczne przeprowadzone na etapie tworzenia niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju wskazują, że działania te dobrze trafiały w potrzeby społeczności lokalnej. Z drugiej strony wykazały one, że potrzeby te nadal nie zostały w pełni zaspokojone. Wykorzystanie potencjału związanego z zasobami wodnymi i sektorem gospodarczym wymaga działań systematycznych, planowych i rozłożonych na dłuższy okres czasu.

O skuteczności RLGD „Jurajska Ryba” i dotychczas osiągniętych rezultatach najlepiej świadczy fakt, że w czasie prac nad tym dokumentem strategicznym obszar jego działania rozszerzył się o kolejną gminę. Więcej informacji na temat obszaru działania RLGD można znaleźć w rozdziale 2.

3. Opis struktury RLGD

RLGD jest partnerstwem osób i podmiotów działających w 4 sektorach:

1. Rybackim, w skład którego w przypadku „Jurajskiej Ryby” wchodzi głównie podmioty prowadzące chów lub hodowlę ryb,
2. Publicznym, w skład którego wchodzi głównie przedstawiciele gmin i innych gminnych jednostek samorządu terytorialnego,
3. Społecznym, który obejmuje w szczególności osoby fizyczne, osoby prawne lub podmioty nieposiadające osobowości prawnej działające na rzecz rozwoju obszaru objętego realizacją LSR,
4. Gospodarczym, który obejmuje w szczególności: podmioty prowadzące działalność gospodarczą, w tym przedsiębiorstwa społeczne, rolników.

W momencie zatwierdzania tej Lokalnej Strategii Rozwoju przez Walne Zgromadzenie RLGD „Jurajska Ryba” organizacja ta liczyła 92 członków, w tym dziesięć gmin i jedną organizację (Polski Związek Wędkarski). Od swojego powstania w 2015 roku stowarzyszenie co roku przyjmowało nowych członków. Świadczy to o jego

otwartości oraz nastawieniu na rozszerzanie lokalnego partnerstwa. Skuteczna realizacja projektów i widoczne efekty wdrażania poprzedniej LSR również były czynnikami, które przyciągały nowych członków. W 2024 do ich grona dołączyli między innymi przedstawiciele gospodarstw rybackich z gminy Kroczyce, o którą rozszerzony został obszar RLGD.

Skład RLGD „Jurajska Ryba” jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności. Przedstawicielami sektora publicznego jest 10 osób reprezentujących gminy. Dzięki temu w stowarzyszeniu reprezentowane są jednostki samorządu terytorialnego z całego obszaru jego działania, ale jednocześnie ich przedstawiciele nie dominują nad pozostałymi sektorami. Największa liczba członków reprezentuje sektor społeczny. Jest on jednak dość zróżnicowany, a osoby należące do stowarzyszenia zamieszkują cały obszar jego działania. Dzięki szerokiemu zaangażowaniu sektora społecznego możliwe jest realne włączanie mieszkańców w konsultacje społeczne i podejmowanie decyzji na temat kierunków działania RLGD.

Grupą szczególnie istotną z punktu widzenia realizacji LSR są przedstawiciele gospodarstw rybackich. Wyróżnikiem RLGD „Jurajska Ryba” jest zaangażowanie w działalność stowarzyszenia licznej reprezentacji tego środowiska, która stanowi aż 27,17 % ogółu członków. Wśród członków stowarzyszenia reprezentowani są również przedsiębiorcy. Sektor gospodarczy reprezentowany jest przez 7,60 % członków RLGD.

L.p.	Sektor*	Liczba podmiotów	Procent podmiotów (%)
1.	Publiczny	10	10,86
2.	Społeczny	50	54,34
3.	Gospodarczy	7	7,60
4.	Rybacki	25	27,17

Tabela 1. Struktura członków RLGD "Jurajska Ryba"

4. Organ decyzyjny

Władze Stowarzyszenia stanowią następujące jego organy:

1. Walne Zebranie Członków,
2. Zarząd,
3. Rada,
4. Komisja Rewizyjna.

Członek Stowarzyszenia może być jednocześnie członkiem nie więcej niż jednego z wymienionych powyżej organów. Organem decyzyjnym RLGD „Jurajska Ryba” jest Rada. Jej wyłączną kompetencją jest wybór operacji, które otrzymają wsparcie w ramach realizacji LSR.

Rada Stowarzyszenia składa się z od 10 do 20 osób, w tym z przewodniczącego, wiceprzewodniczącego i sekretarza. W Radzie zasiadają przedstawiciele 4 sektorów: społecznego, publicznego, gospodarczego oraz rybackiego. Zgodnie ze statutem stowarzyszenia, skład Rady musi być zgodny z obowiązującymi przepisami krajowymi i europejskimi. Oznacza to między innymi, że władze publiczne, ani żadna inna grupa interesu nie mogą posiadać dominującego wpływu na decyzje Rady. W momencie zatwierdzenia niniejszego LSR przez Walne Zebranie Członków, Rada RLGD liczyła 12 członków i członkiń, z czego troje reprezentowało sektor publiczny, jedna gospodarczy, troje społeczny oraz pięć osób reprezentowało sektor rybacki.

Członkowie tego składu Rady są mieszkańcami 10 gmin. Reprezentanci sektora rybackiego stanowili więcej niż 30%, ale jednocześnie mniej niż 50% składu Rady. W Radzie znajdują się 2 osoby poniżej 40 roku życia oraz 4 kobiety. Całość składu Rady stanowią osoby zamieszkujące obszar objęty realizacją LSR lub osoby reprezentujące podmioty mające siedzibę na obszarze realizacji LSR.

5. Dokumenty regulujące funkcjonowanie RLGD

Funkcjonowanie Stowarzyszenia Rybacka Lokalna Grupa Działania „Jurajska Ryba” opisane jest w wewnętrznych dokumentach dostępnych dla wszystkich zainteresowanych na stronie internetowej Stowarzyszenia Jurajska Ryba. Poniższa tabela przedstawia najważniejsze informacje na ich temat.

Dokumenty wewnętrzne regulujące funkcjonowanie Stowarzyszenia RLGD „Jurajska Ryba”		
Tytuł dokumentu	Sposób uchwalenia/ aktualizacji	Główne zapisy
Statut Stowarzyszenia	Uchwalany i zmieniany przez Walne Zebranie Członków	<ul style="list-style-type: none"> • Cele i zasady działania Stowarzyszenia, • Prawa i obowiązki członków, • Opis organów Stowarzyszenia oraz ich zadań, kompetencji i zasad funkcjonowania, • Zasady zachowania bezstronności, • Majątek i fundusze RLGD.
Regulamin Obrad RLGD	Uchwalany przez Walne Zebranie Członków	<ul style="list-style-type: none"> • Zasady zwoływania i organizacji posiedzeń, • Zasady funkcjonowania diet, • Zasady podejmowania decyzji, • Zasady protokołowania posiedzeń Rady, • Obowiązki przewodniczącego Rady, • Procedura wyłączenia członka Rady z dokonywania wyboru w operacji, • Zasady stosowania trybu odwoławczego.
Regulamin Obrad Walnego Zebrania Członków	Uchwalany przez Walne Zebranie Członków	<ul style="list-style-type: none"> • Ustalanie porządku obrad Walnego Zebrania Członków • Zadania Przewodniczącego Walnego Zebrania Członków • Prawa członków RLGD w zakresie głosowania • Zgłaszanie wniosków formalnych • Zasady prowadzenia głosowania • Odwoływanie członków władz stowarzyszenia

		<ul style="list-style-type: none"> • Przedkładanie projektów uchwał.
Regulamin Pracy Zarządu	Uchwalany przez Walne Zebranie Członków	<ul style="list-style-type: none"> • Szczegółowy opis zadań Zarządu • Sposób zwoływania posiedzeń Zarządu • Tryb podejmowania uchwał przez Zarząd • Zaskarżanie uchwał Zarządu przez członków Stowarzyszenia

Tabela 2. Dokumenty wewnętrzne regulujące funkcjonowanie Stowarzyszenia RLGD „Jurajska Ryba”.

Rozdział II – Charakterystyka obszaru realizacji LSR

1. Gminy stanowiące obszar realizacji LSR.

Stowarzyszenie Rybacka Lokalna Grupa Działania „Jurajska Ryba” działa na terenie 10 gmin położonych w województwach:

1. śląskim:
 - w powiecie częstochowskim – gminy Dąbrowa Zielona, Janów, Koniecpol, Lelów, Przyrów,
 - w powiecie zawierciańskim – gminy Irządze, Kroczyce, Szczekociny,
 - w powiecie myszkowskim – gmina Żarki,
2. łódzkim:
 - w powiecie radomszczańskim – gmina Żytno.

I.p.	Nazwa gminy	Powierzchnia gminy (km ²)	Liczba ludności (os.)
1.	Dąbrowa Zielona	100	3 750
2.	Irządze	71	2 561
3.	Janów	146	5 907
4.	Koniecpol	147	9 014
5.	Kroczyce	110	6 148
6.	Lelów	124	4 676
7.	Przyrów	80	3 627
8.	Szczekociny	134	7 310
9.	Żarki	101	8 275
10.	Żytno	198	4 911
Suma		1 211	56 179

Tabela 3. Gminy stanowiące obszar realizacji LSR.

Obszar objęty LSR to jednorodne terytorium, którego spójność można rozpatrywać w kilku wymiarach. Po pierwsze, mieszkańcy gmin mają wspólną lokalną tożsamość. Obecnie gminy położone są w różnych powiatach i województwach, ale do 1999 roku wszystkie one przynależały do województwa częstochowskiego. Na poczucie wspólnoty ma wpływ także dalsza historia. Wszystkie gminy były częścią zaboru rosyjskiego, co wyróżnia je w województwie śląskim, złożonym z terenów należących przed 1918 do trzech różnych państw.

Tereny RLGD położone są Jurze Krakowsko-Częstochowskiej, co również ma wpływ na silne poczucie lokalnej wspólnoty. Jurajski charakter wyróżnia partnerskie gminy nie tylko w skali regionalnej, ale także ogólnopolskiej i europejskiej. RLGD zachowuje spójność przestrzenną w kontekście geograficznym, rozumianą jako pozostawanie w bezpośrednim sąsiedztwie, ponieważ każda gmina graniczy co najmniej z jedną kolejną gminą należącą do obszaru realizacji LSR.

Położenie na Jurze oraz uwarunkowania historyczne w szczególności składają się na rybackie tradycje regionu. Zasoby przyrodnicze stwarzają odpowiednie warunki do rozwoju produkcji rybackiej. Stała, wielowiekowa obecność rybactwa na tych terenach skutkuje z kolei jego zakorzenieniem w lokalnej społeczności. Oba te czynniki wyróżniają produkty i obszar, z którego pochodzą. Z tego względu „Jurajska Ryba” kojarzy się bezbłędnie z konkretnym, spójnym regionem.

W kontekście realizacji LSR istotne jest to, że mieszkańcy wszystkich partnerskich gmin mają podobne problemy i wyrażają podobne oczekiwania odnośnie do rozwoju regionu. Oczekiwania te przedstawione zostały w paragrafie 3 tego rozdziału oraz w rozdziałach IV i VI. W tych miejscach dokumentu zawarte są również dodatkowe dane potwierdzające stawiane tu tezy o spójności obszaru RLGD. Nie powielając treści zawartych w innych częściach LSR można podsumować te oczekiwania stwierdzeniem, że potrzebne są działania na rzecz podnoszenia jakości życia, rozwoju gospodarczego oraz zrównoważonego wykorzystywania zasobów przyrodniczych. Uczestnicy konsultacji społecznych oczekiwali także uwzględnienia w LSR działań związanych z wymianą wiedzy i współpracą z innymi regionami.

Obszar RLGD jest spójny funkcjonalnie, o czym decydują nie tylko zasoby przyrodnicze, wspólna historia i dziedzictwo kulturowe, ale także uwarunkowania gospodarcze. W partnerskich gminach występuje niewiele dużych zakładów pracy, ale rozwija się za to drobna przedsiębiorczość i firmy rodzinne. Na obszarze RLGD silnie obecne jest rolnictwo, w tym oczywiście gospodarstwa rybackie. Istnieje też potencjał do rozwoju turystyki, w tym turystyki aktywnej i kulinarnej. Na uwarunkowania te zwraca uwagę Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego, która większość gmin wchodzących w skład RLGD zalicza do spójnego, północnego obszaru interwencji strategicznej. Warto zauważyć, że bardzo podobnie diagnozowany jest w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego powiat radomszczański, na terenie którego leży gmina Żytno. Może to sugerować, że obecne granice województw nie pokrywają się w pełni z ukształtowanymi historycznie i spójnymi funkcjonalnie regionami. Co ciekawe, działalność Rybackich Lokalnych Grup Działania została dostrzeżona w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego, która opisuje je jako ważny element w procesie planowania i programowania rozwoju obszarów wiejskich.

2. Mapa obszaru realizacji LSR.

Obszar RLGD „Jurajska Ryba”

Rysunek 1. Mapa obszaru RLGD "Jurajska Ryba".

3. Opis obszaru będącego obszarem realizacji LSR.

RLGD działa na obszarze 9 gmin położonych w północno-wschodniej części województwa śląskiego oraz gminy Żytno, która położona jest na południu województwa łódzkiego. Obecne granice administracyjne przebiegają jednak w poprzek krain geograficznych i regionów kulturowych. Partnerskie gminy położone są na obszarze wyżynnym, powszechnie znanym jako Jura Krakowsko-Częstochowska, a będącym częścią Wyżyny Śląsko-Krakowskiej. Znaczenie dla rozwoju regionu ma korzystne położenie wokół dużego, 200-tysięcznego miasta, jakim jest Częstochowa. Obszar jest jednak dobrze skomunikowany z innymi dużymi aglomeracjami, w tym zwłaszcza z Aglomeracją Śląską. Położenie na granicy trzech województw, śląskiego, łódzkiego i świętokrzyskiego jest postrzegane przez mieszkańców regionu jako szansa rozwojowa.

Położenie na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej skutkuje niezwykle bogactwem lokalnej przyrody. Można wskazać tu trzy ogólne kategorie zasobów przyrodniczych: lasy, zasoby wodne oraz dziedzictwo jurajskie, w tym zwłaszcza ostańce i jaskinie. Lasy, bogate w grzyby, jagody i zwierzynę łąkową stanowią znaczną część powierzchni każdej z partnerskich gmin.

Nazwa gminy	Lasy ogółem (ha)	Powierzchnia lasów na jednego mieszkańca (ar)
Dąbrowa Zielona	3 367,55	89,8
Irządze	1 639,14	64,0
Janów	7 428,88	125,8
Konieczpol	3 460,48	38,4
Kroczyce	3 593,82	58,5
Lelów	3 273,29	70,0
Przyrów	2 258,31	62,3
Szczekociny	3 001,83	41,1
Żarki	3 326,74	40,2
Żytno	7 894,50	160,8

Tabela 4. Lasy w gminach wchodzących w skład RLGD.

Zasoby wodne sprzyjają rozwojowi sektora rybackiego. Wśród rzek wyróżniają się Wiercica, Pilica i Białka. Na obszarze RLGD występują liczne stawy hodowlane, z których największe to: Sygontka, Knieja (gm. Przyrów), Cielętniki (gm. Dąbrowa Zielona), Okołowice (gm. Konieczpol), Pstrągarnia Raczyńskich (gm. Janów), Jaworzniak (gm. Żarki) oraz dwa kompleksy (102ha) w Pukarzewie (Żytno). Warto zwrócić uwagę, że kwestia zasobów wodnych była poruszana w czasie spotkań w prawie każdej gminie. Mieszkańcy zwracali uwagę, że niewykorzystywany jest potencjał rekreacyjny i turystyczny zbiorników wodnych. Składano liczne pomysły na zmianę tego stanu rzeczy. Niektóre z nich zostały wskazane jako przykładowe operacje w rozdziale VI.

Wśród charakterystycznych elementów przyrody na obszarze RLGD można wymienić, w gminie:

1. Dąbrowa zielona – liczne pomniki przyrody, m.in. wielogatunkowa grupa drzew (8 szt.) w miejscowości Dąbrowa Zielona, lipa drobnolistna w miejscowości Cielętniki, dwie lipy drobnolistne w miejscowości Soborzyce oraz wiąz szypułkowy w miejscowości Borowce,
2. Irządze – Rezerwat Przyrody Borek, Obszar Natura 2000 Białka Lelowska, Dolina Górnej Pilicy, Suchy Młyn, użytki ekologiczne,

3. Janów – Brama Twardowskiego i inne formacje skalne, ponad 300 jaskiń, źródła rzeki Wiercicy, Park Krajobrazowy Orlich Gniazd,
4. Konięcpol – Rezerwat Przyrody Borek, Obszar Natura 2000 Białka Lelowska, Dolina Górnej Pilicy, Suchy Młyn oraz użytki ekologiczne,
5. Kroczyce - Obszar Natura 2000 „Ostoja Kroczycka”, jaskinia Piętrowa Szczelina, Skały Kroczyckie, Skały Podlesickie, Skały Rzędkowickie,
6. Lelów – Zalew, drzewa pomniki przyrody na „górcie zamkowej”, „źródło zakochanych”, które niezależnie od pory roku ma tę samą temperaturę 10,5 stopnia C, Obszar Natura 2000 Białka Lelowska,
7. Przyrów – Niebieskie źródła w Zalesicach, Park Krajobrazowy Stawki, rzeki Kozyrka i Wiercica,
8. Szczekociny – Obszar Chronionego Krajobrazu Miechowsko-Działoszycy, Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Pilicy, Suchy Młyn, Źródła Rajecznicy, pomniki przyrody, użytki ekologiczne,
9. Żarki – Masztowa Skała w Suliszowicach, pomnik przyrody Lipa „Babka”, ostańce,
10. Żytno – Rezerwat przyrody Dębowiec, Obszar Chronionego Krajobrazu Przedborski i Piliczański, Obszar Natura 2000 Torfowiska Żytno-Ewina, Las Dębowiec i Dolina Górnej Pilicy oraz liczne pomniki przyrody.

Z przyrodniczym dziedzictwem jurajskim powiązane jest także dziedzictwo historyczne i kulturowe. Najbardziej charakterystyczne są zabytki związane ze Szlakiem Orlich Gniazd, które znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru RLGD. Wielowiekowa ciągłość osadnictwa oraz dobre warunki do rozwoju gospodarczego powodują, że praktycznie każda gmina dysponuje cennymi zabytkami i unikatowymi tradycjami. Warto wspomnieć o dziedzictwie żydowskim, które jest kultywowane między innymi w Lelowie. Znajduje się tu grób cadyka Dawida Bidermana, do którego pielgrzymują hasydzi. W Żłotym Potoku znajduje się pomnik Jana Kiepurcy, który jest związany z regionem. Żłoty Potok szczyci się także Zespołem Pałacowo-Parkowym, który był własnością rodziny wieszczów narodowych, Zygmunta Krasińskiego. W Żarkach uwagę zwraca zabytkowy zespół stodół. Są one wzniesione z kamienia wapiennego, który jest budulcem typowym dla regionu. W Żytnie zabytkowy dwór funkcjonuje jako hotel i restauracja. Historia Konięcpola jest związana z rodziną Konięcpolskich z której wywodził się hetman wielki koronny Stanisław Konięcpolski.

Omawiając dziedzictwo kulturowe obszaru RLGD nie można pominąć tradycji rybackich, które są tu silnie zakorzenione. Nie może to dziwić w kontekście tego, że lokalne warunki hydrologiczne stwarzają dobre warunki do rozwoju produkcji ryb. Przykładowo, stawy rybne w Cięłętnikach (gmina Dąbrowa Zielona) zostały założone już w XVIII w. Historia stawów rybnych na terenie gminy Żytno sięga co najmniej XIX wieku.

Rybacka Lokalna Grupa Działania „Jurajska Ryba” szczyci się tym, że na jej obszarze została założona w 1881 roku pierwsza w Europie hodowla pstrąga. Sprawcą tego był hrabia Edward Raczyński, który zarządzał wspomnianym już zespołem pałacowym w Żłotym Potoku. Sprowadzenie przez niego ikry i technologii produkcji pstrąga z USA zmieniło oblicze rybactwa na całym kontynencie europejskim. Pstrąg żłotopotocki jest obecnie poszukiwanym i niezwykle cenionym produktem. Te historie wskazują, że rozwój gospodarczy i społeczny obszaru był nierozdzielnie związany z rozwojem produkcji rybackiej.

Zwięzłe omówienie zasobów przyrodniczych i kulturowych wskazuje, że obszar RLGD dysponuje wyjątkowym potencjałem do rozwoju turystyki. Jest on w pewnym stopniu wykorzystywany, o czym świadczą na przykład prężnie działające **gospodarstwa agroturystyczne**. Turystyka na obszarze RLGD może rozwijać się w kilku kierunkach. W regionie stawia się przede wszystkim na turystykę aktywną, związaną z

eksploracją jurajskich jaskiń, uprawianiem wspinaczki, turystyką rowerową, konną czy wędkarstwem. Jest tu też potencjał do rozwoju turystyki kulinarnej, co pokazuje między innymi powodzenie jakim cieszy się pstrąg złotopotocki. To wszystko powoduje, że oczekiwania mieszkańców obszaru odnośnie turystycznego wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych są bardzo duże. Znalazło to odbicie w wynikach konsultacji społecznych, w czasie których wskazano na liczne słabości obszaru RLGD w zakresie oferty turystycznej. Powyżej była już mowa o tym, że **teren wokół wielu zbiorników wodnych nie jest zagospodarowany**. Brakuje wypożyczalni sprzętu wodnego, w tym kajaków i rowerów wodnych. Potrzebna jest renowacja istniejących i tworzenie nowych ścieżek edukacyjnych, które będą dotyczyć zasobów wodnych i rybactwa. Na obszarze istnieją ciekawe obiekty noclegowe, w tym hotele umieszczone w zabytkowych budynkach. **Baza noclegowa jest jednak niewystarczająca**. Mieszkańcy wskazywali także na **potrzebę wsparcia oferty gastronomicznej opartej o lokalną produkcję rybacką**. Istniejące restauracje serwujące ryby prosperują bardzo dobrze i nie zaspokajają w pełni już istniejącego popytu.

Ważną częścią gospodarki regionu jest rolnictwo, w którym nadal zatrudnionych jest wiele osób. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2020 r było to łącznie dla całego obszaru aż 10 927 osób.

Osoby pracujące w gospodarstwach rolnych w 2020 r. (Źródło: BDL)			
Nazwa gminy	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Dąbrowa Zielona	921	516	405
Irządze	1 145	667	478
Janów	745	443	302
Koniecpol	1 314	762	552
Kroczyce	1 034	625	409
Lelów	1 254	707	547
Przyrów	701	404	297
Szczekociny	1 679	949	730
Żarki	685	401	284
Żytno	1 449	793	656

Tabela 5. Pracujący w gospodarstwach rolnych.

W regionie dominują jednak stosunkowo małe gospodarstwa rolne. Najmniejszą przeciętną powierzchnię gospodarstwa rolnego odnotowano w Janowie (6,97 ha). Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w Szczekocinach, 12 ha. Ciągłe jest to jednak wartość znacząco mniejsza niż w regionach z najlepiej rozwiniętym rolnictwem. Mieszkańcy biorący udział w konsultacjach społecznych mimo to uważali, że gospodarstwa rolne są ważnym zasobem społeczności. Szans upatrywano w rozwoju agroturystyki, przetwórstwa żywności i krótkich łańcuchów dostaw. Nie są to oczekiwania nieuzasadnione. Jak pokazały badania przeprowadzone w czasie konsultacji społecznych niemal 1/3 ankietowanych mieszkańców kupiła w ciągu ostatnich 3 miesięcy żywność od lokalnego rolnika.

Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w ha w 2020 r. (Źródło: BDL)	
Dąbrowa Zielona	7,47
Irządze	9,81

Janów	6,97
Koniecpol	9,68
Kroczyce	9,14
Lelów	8,44
Przyrów	9,78
Szczekociny	12,00
Żarki	7,70
Żytno	10,31

Tabela 6. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego.

W 2020 roku bezrobocie nie było już poważnym problemem obszaru RLGD. Jedną z przyczyn tego zjawiska była z pewnością zmniejszająca się liczba osób w wieku produkcyjnym. Z drugiej jednak strony, dostępne dane statystyczne wskazują, że w regionie rzeczywiście dokonał się postęp gospodarczy. Miała w tym swój udział RLGD „Jurajska Ryba”, która w ramach realizacji poprzedniej LSR wspierała sektor gospodarczy.

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych według gmin (stan na 31.12.)						
Nazwa gminy	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Dąbrowa Zielona	326	243	177	131	149	112
Irządze	121	53	63	27	58	26
Janów	324	162	172	81	152	81
Koniecpol	851	570	426	275	425	295
Kroczyce	325	147	188	82	137	65
Lelów	358	228	183	116	175	112
Przyrów	270	178	156	93	114	85
Szczekociny	455	195	230	103	225	92
Żarki	421	274	224	136	197	138
Żytno	240	107	107	46	133	61

Tabela 7. Bezrobotni zarejestrowani.

Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych zmniejszyła się w każdej z gmin obszaru RLGD. Łącznie we wszystkich gminach wskaźnik ten spadł aż o 1534 osoby. Zwraca uwagę, że w niektórych gminach liczba kobiet zarejestrowanych jako osoby bezrobotne jest mniejsza niż w przypadku mężczyzn. Odbiega to nieco od wzorca obserwowanego zazwyczaj na obszarach wiejskich.

Mieszkańcy w czasie konsultacji społecznych zwracali uwagę, że na obszarze RLGD **brakuje dużych zakładów pracy**. Ich opinie znajdują potwierdzenie w danych statystycznych. W 2020 r. na obszarze RLGD

działały tylko 23 podmioty zatrudniające 50 osób lub więcej i żaden z nich nie zatrudniał więcej niż 250 osób. W porównaniu z rokiem 2015 zmniejszyła się liczba podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób.

Gminy	Podmioty w rejestrze REGON (Źródło: BDL)			
	Zatrudniające do 9 osób		Zatrudniające od 10 do 49 osób	
	2015	2020	2015	2020
Dąbrowa Zielona	215	245	12	11
Irządze	133	165	5	4
Janów	357	479	22	23
Koniecpol	642	696	33	29
Kroczyce	420	458	20	18
Lelów	299	328	15	10
Przyrów	231	267	10	10
Szczekociny	661	700	39	31
Żarki	833	915	28	31
Żytno	210	258	9	10

Tabela 8. Podmioty w rejestrze REGON.

Uczestnicy spotkań konsultacyjnych w gminach wskazywali, że mocną stroną obszaru RLGD jest **przedsiębiorczość mieszkańców**. Stanowi ona dobrą odpowiedź na niekorzystny trend spadku liczby większych zakładów pracy. Dzięki inicjatywie mieszkańców w latach 2015-2020 zwiększyła się liczba najmniejszych podmiotów gospodarczych. Wzrost ten odnotowano we wszystkich gminach obszaru i był on istotny, ponieważ dla całego obszaru RLGD liczba podmiotów w rejestrze REGON, które zatrudniają do 9 osób zwiększyła się aż o 510.

Na obszarze RLGD „Jurajska Ryba” najliczniejszą grupę działalności gospodarczych stanowią podmioty należące do sekcji G w PKD 2007, czyli podmioty prowadzące działalności w zakresie handlu hurtowego i detalicznego lub naprawy pojazdów. Ważne jednak, że w latach 2015-2020 liczba takich firm zmniejszyła się o 65. Największy spadek wystąpił wśród podmiotów z działu 47, czyli „handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi”. Wskazuje to, że na obszarze ubywa niewielkich, lokalnych sklepów.

Według danych GUS na obszarze RLGD w 2020 r. działały 723 podmioty gospodarcze należące do sekcji C PKD 2007 „przetwórstwo przemysłowe”. W tej grupie firm zaobserwowano w latach 2015-2020 wzrost o 39 podmiotów. Jest to stosunkowo zróżnicowana grupa. Gmina Żarki wyróżnia się dużą ilością firm zajmujących się produkcją skór i wyrobów ze skór (dział 15). W Janowie i Koniecpolu działają licznie firmy produkujące wyroby z drewna (dział 16). Sporo firm zajmuje się produkcją wyrobów metalowych (dział 25).

W latach 2015-2020 dynamicznie rozwijał się sektor budownictwa (sekcja F PKD 2007). Przybyło aż 227 firm działających w tej branży. Wzrost zaobserwowano też w sekcji H „transport i gospodarka magazynowa”. W kontekście turystycznego potencjału obszaru dobrą wiadomością jest to, że w analizowanym okresie zwiększyła się liczba podmiotów prowadzących działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (sekcja I). Przykładowo, w 2015 roku w Lelowie nie była

zarejestrowana żadna firma zajmująca się wyżywieniem (dział 56). W 2020 prowadzono tam już 3 działalności w tym obszarze. Obiekty noclegowe i gastronomiczne najliczniejsze są w gminach Janów, Koniecpol, Żarki i Kroczyce. Generalnie występują one obecnie już na całym obszarze RLGD. Zgromadzone dane wskazują, że jest to nadal rozwijająca się i przyszłościowa branża. Uwagę zwracają obiekty, które powstają w sąsiedztwie gospodarstw rybackich, korzystając z ich zasobów przyrodniczych i dostępności świeżych ryb.

Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD 2007 (Źródło: BDL)										
Gminy	Sekcja C		Sekcja F		Sekcja G		Sekcja H		Sekcja I	
	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020	2015	2020
Dąbrowa Zielona	26	31	30	53	60	57	13	17	3	5
Irządze	14	24	22	26	43	47	15	16	2	3
Janów	60	72	51	98	95	101	32	36	14	16
Koniecpol	138	129	83	121	188	181	43	50	8	9
Kroczyce	53	62	65	85	130	113	40	42	15	13
Lelów	36	43	73	91	82	61	21	21	1	4
Przyrów	37	36	29	43	57	68	18	24	9	8
Szczekociny	77	77	67	90	275	253	39	46	16	15
Żarki	214	209	84	105	264	250	39	56	35	43
Żytno	29	40	40	59	53	51	14	19	2	3

Tabela 9. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD 2007.

Wyniki przeprowadzonych analiz oraz potrzeby zgłoszone w czasie konsultacji społecznych wskazują, że tworzenie miejsc pracy nie jest już najpilniejszą potrzebą na obszarze RLGD. Zwracano raczej uwagę na konieczność zwiększania konkurencyjności firm i podmiotów z sektora rybackiego. Mogłaby ona dokonać się poprzez stosowanie nowoczesnych technologii. Wśród nich szczególnie często sygnalizowano potrzebę rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz wprowadzanie energooszczędnych maszyn. Drugim ważnym obszarem problemowym było wykorzystanie potencjału turystycznego, w tym zwłaszcza w kontekście zasobów wodnych oraz stworzenia oferty wykorzystującej produkty rybackie. Byłoby dobrym uzupełnieniem dla turystyki wykorzystującej dziedzictwo jurajskie. Warto też podkreślić, że mieszkańcy oczekują nie tylko tworzenia infrastruktury i usług, które będą przyciągać osoby spoza obszaru, ale także rozwiązań, które będą podwyższać jakość życia członków społeczności lokalnej.

4. Opis ludności obszaru realizacji LSR.

Dane dotyczące struktury ludności zamieszkującej obszar realizacji LSR są niezwykle istotne dla zrozumienia jego problemów, które miały wpływ na określenie celów strategii. **Region doświadcza niekorzystnych zjawisk demograficznych.** Według danych z 31 grudnia 2020 roku zamieszkiwało go 56 179 osób. W porównaniu z rokiem 2015, kiedy tworzona była poprzednia Lokalna Strategia Rozwoju odnotowano istotne zmniejszenie liczby ludności. Populacja obszaru zmniejszyła się ogółem o 2 944 osób.

Struktura ludności na obszarze realizacji LSR (źródło BDL)								
Gminy	Osoby w wieku przedprodukcyjnym		Osoby w wieku produkcyjnym		Osoby w wieku poprodukcyjnym		Ludność ogółem	
	Dąbrowa Zielona	583	553	2 400	2 172	936	1 025	3 919
Irządze	440	417	1 648	1 477	643	667	2 731	2 561
Janów	1 049	1 062	3 799	3 524	1 123	1 321	5 971	5 907
Konieczpol	1 496	1 419	6 099	5 233	2 145	2 362	9 740	9 014
Kroczyce	1 160	1 084	3 877	3 669	1 263	1 395	6 300	6 148
Lelów	769	771	3 061	2 732	1 098	1 173	4 928	4 676
Przyrów	596	598	2 449	2 136	817	893	3 862	3 627
Szczekociny	1 255	1 132	4 912	4 159	1 796	2 019	7 963	7 310
Żarki	1 579	1 538	5 180	4 819	1 663	1 918	8 422	8 275
Żytno	878	780	3 159	2 770	1 250	1 361	5 287	4 911
Suma	9 805	9 354	36 584	32 691	12 734	14 134	59 123	56 179

Tabela 10. Struktura ludności na obszarze realizacji LSR (źródło BDL).

Analiza szczegółowych danych pozwala dość łatwo zidentyfikować przyczyny spadku ludności. Jest to przede wszystkim zmniejszająca się liczba urodzin. Tylko w trzech gminach (Janów, Lelów i Przyrów) liczba osób w wieku przedprodukcyjnym była w roku 2020 większa niż w 2015. Nie był to jednak przyrost znaczący, ponieważ łącznie było to jedynie 17 dodatkowych osób w najmłodszej grupie wiekowej. We wszystkich pozostałych gminach liczba osób w wieku przedprodukcyjnym się zmniejszyła, z czego w największym stopniu w Szczekocinach (aż 0 123 osoby).

Drugą przyczyną zmniejszania się ogólnej liczby ludności obszaru w analizowanym okresie były migracje. Region opuszczały osoby w wieku produkcyjnym, a ubytek ten nie został zrównoważony przez nowych osadników. Łącznie, pomiędzy rokiem 2015 a 2020 ubyło aż 3 893 osób w wieku produkcyjnym.

Na obszarze RLGD wyraźnie zaznacza się zjawisko starzenia się społeczności. Osób w wieku poprodukcyjnym przybyło we wszystkich gminach. W 2020 roku było ich aż o 1400 więcej. Trendy na analizowanym obszarze nie odbiegają zatem od tendencji obserwowanych w skali ogólnopolskiej i europejskiej. Starzenie się społeczności jest konsekwencją szerszych przemian społecznych i gospodarczych i jest zagrożeniem dla rozwoju obszaru. Konieczne jest znajdowanie możliwych sposobów przeciwdziałania mu na poziomie lokalnym.

W ślad za zmniejszającą się liczbą ludności zmniejsza się także gęstość zaludnienia na obszarze realizacji LSR. Jest ona dość zróżnicowana w zależności od gminy, ale o spójności regionu świadczy fakt, że wskaźnik ten zmniejsza się w każdej ze społeczności lokalnych. Średnia wielkość wskaźnika gęstości zaludnienia (liczba osób na km²) dla całego obszaru RLGD wynosiła 49,9 w roku 2015 i zmniejszyła się na koniec roku 2020 do wielkości 47,6.

Gęstość zaludnienia na obszarze RLGD (liczba osób na km², źródło BDL)			
I.p.	Nazwa gminy	2015	2020
1.	Dąbrowa Zielona	39,1	37,4
2.	Irządze	38,5	36,1
3.	Janów	40,7	40,3
4.	Konieczpol	66,4	61,5
5.	Kroczyce	57,2	55,9
6.	Lelów	39,8	37,8
7.	Przyrów	48,0	45,1
8.	Szczekociny	59,5	54,6
9.	Żarki	83,4	81,9
10.	Żytno	26,8	24,9

Tabela 11. Gęstość zaludnienia na obszarze RLGD.

W czasie konsultacji społecznych uznano, że w Lokalnej Strategii Rozwoju powinny być podejmowane działania adresowane do różnych grup ludności. Należy dążyć do tego, by podnosić jakość życia i zwiększać atrakcyjność obszaru dla nowych mieszkańców, których napływ został uznany za szansę rozwojową. Postanowiono, że jedną z grup docelowych będą organizacje pozarządowe, które angażują w swoje działania młodzież oraz seniorów. Jednostki samorządu terytorialnego będą zaś odpowiedzialne za poprawę infrastruktury rekreacyjnej, która będzie służyć przedstawicielom tych grup.

Szczególnie istotną grupą z punktu widzenia realizacji LSR są przedstawiciele sektora gospodarczego, w tym osoby reprezentujące sektor rybacki. Wynika to z faktu, że mają one potencjał do podejmowania działań zmierzających do wykorzystania szans rozwojowych związanych z zasobami wodnymi, rosnącym popytem na produkty lokalne oraz rozwojem turystyki. Działania sektora powinny być prowadzone w taki sposób, by minimalizować zagrożenia dla rozwoju, związane między innymi z zanieczyszczeniem środowiska, zmianami klimatu czy konkurencją ze strony innych regionów. Zaangażowanie innych grup mieszkańców powinno wspierać te procesy, np. poprzez budowanie wewnętrznego popytu na produkty lokalne, dbałość o lokalne ekosystemy czy kultywowanie tradycji rybackich.

5. Charakterystyka rybackości obszaru realizacji LSR.

Gospodarka rybna prowadzona jest na terenie wszystkich gmin wchodzących w skład RLGD „Jurajska Ryba”. W momencie zatwierdzenia LSR latem 2024 roku działało 16 gospodarstw karpionych o powierzchni użytkowej poniżej 20 ha oraz 11 gospodarstw o powierzchni większej niż 20 ha. Powierzchnia największego gospodarstwa karpionego to 107,89 ha. Drugą ważną gałęzią produkcji jest hodowla pstrąga, w której specjalizuje się 7 gospodarstw rybackich.

W poniższej tabeli ujęto dane dotyczące wielkości produkcji w poszczególnych gminach. Dane te zostały opracowane na podstawie udostępnionych RLGD formularzy RRW-22 za rok 2021, które zostały udostępnione przez właścicieli gospodarstw rybackich. Ten sposób gromadzenia danych nie pozwala w pełni scharakteryzować działalności całego sektora rybackiego. Tabela jednak jasno wskazuje, że podmioty należące do niego działają na całym obszarze objętym LSR.

Produkcja gospodarstw rybackich w roku 2021 (źródło: opracowanie własne RLGD)			
Gmina	Wartość produkcji (zł)	Liczba etatów średniorocznie	Powierzchnia użytkowa stawów (ha)
Dąbrowa Zielona	BRAK DANYCH	BRAK DANYCH	42,15 ha
Irządze	778 619,00	2	53,57
Janów	1 007 500,00	7	2,15 ha
Koniecpol	1 292 952,00	7	184,66 ha
Kroczyce	2 229 000,00	7	0,39 ha
Lelów	569 670,00	6	98 ha
Przyrów	11 906 978,00	17	67,83 ha
Szczekociny	1 018 122,22	4	107,89 ha
Żarki	119 000,00	1	11,13 ha
Żytno	1 234 306,00	8	113,25
Suma	20 156 147,22	59	681,02 ha

Tabela 12. Produkcja gospodarstw rybackich.

Jak zostało to już zasygnalizowane powyżej, na obszarze RLGD dominuje produkcja ryb łososiowatych (pstrąg tęczowy, pstrąg źródlany, palia) oraz karpia. Mniejszą skalę osiąga produkcja jesiotra oraz pozostałych gatunków takich, jak szczupak, lin, sandacz, sum europejski. Dane na temat wielkości produkcji poszczególnych gatunków ryb przedstawione są w poniższej tabeli.

Gatunki ryb produkowane na obszarze RLGD „Jurajska Ryba”					
Rok	Karp	Pstrąg, pstrąg tęczowy, palia	Jesiotr	Pozostałe gatunki	Razem
2015	423,66 tony	623,15 tony	23,11 tony	36,24 ton	1106,16 ton
2021	218,80 ton	954,50 tony	28,04 ton	42,40 tony	1243,74 tony

Tabela 13. Gatunki ryb produkowane na obszarze RLGD „Jurajska Ryba”.

W czasie konsultacji społecznych na etapie przygotowanie LSR przedstawiciele sektora rybackiego zwracali uwagę, że **zasoby przyrodnicze stwarzają dobre warunki do rozwoju produkcji rybackiej** na obszarze RLGD „Jurajska Ryba”. Ważne jest też to, że gospodarstwa rybackie pozytywnie wpływają na stosunki wodne oraz bioróżnorodność w regionie. Ich działalność ma znaczenie nie tylko ekonomiczne, ale jest również bardzo ważne z perspektywy ochrony środowiska. Zbiorniki użytkowane przez rybaków pełnią funkcje retencyjne i oczyszczają wodę. Wokół nich tworzą się siedliska cennych gatunków roślin i zwierząt. Zbiorniki wodne wzbogacają krajobraz i podnoszą atrakcyjność turystyczną obszaru.

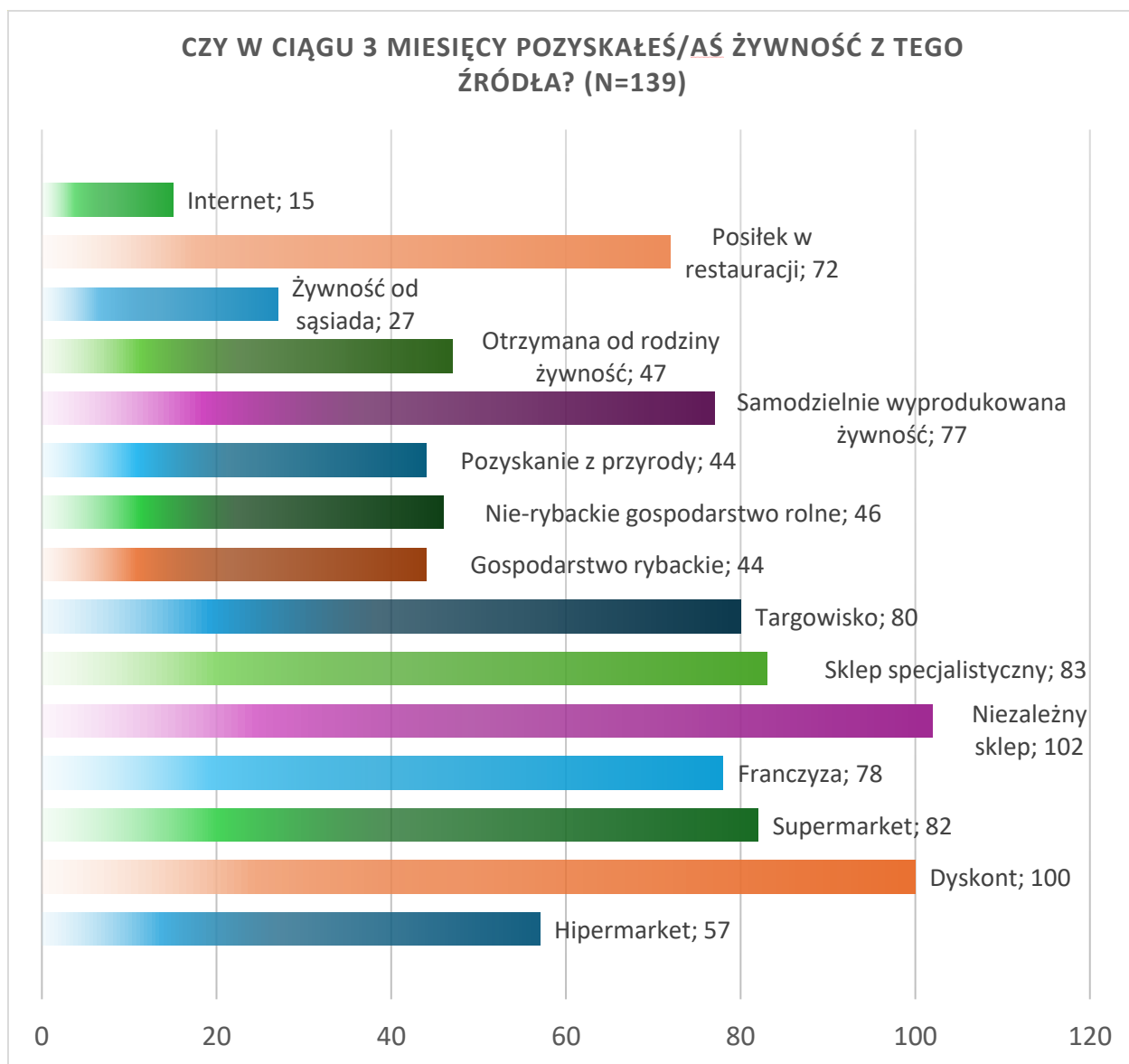
Należy podkreślić, że w ostatnich latach poziom infrastruktury do produkcji ryb uległ poprawie, w czym udział miała realizacja poprzedniej LSR przez RLGD „Jurajska Ryba”. Nie oznacza to jednak, że potrzeby w tym zakresie zostały w pełni zaspokojone. Ze względu na zmieniającą się sytuację gospodarczą szczególnym problemem jest **energochłonność produkcji rybackiej**. Rodzi to potrzebę modernizacji instalacji energetycznych i stosowania bardziej energooszczędnych urządzeń. Co ważne, rozwój odnawialnych źródeł

przez podmioty sektora rybackiego mógłby także pozytywnie wpływać na zmniejszanie emisyjności całej gospodarki i sprzyjać osiągnięciu celów klimatycznych stawianych przez Unię Europejską i polski rząd.

Rybacy biorący udział w konsultacjach społecznych zwrócili uwagę, że mocną stroną sektora jest **zróźnicowanie kanałów sprzedaży ryb**. Niektórzy producenci specjalizują się w hurtowej sprzedaży ryb, ale sprzedaż hurtowa rozwija się również w gospodarstwach. W ich przypadku potrzebne są inwestycje, które pozwolą na utrzymanie i rozwój produkcji. Gospodarstwa muszą się unowocześnić, żeby sprostać wymaganiom dużych sieci handlowych, które zaczynają dominować na rynku. Te kanały sprzedaży wymagają także utrzymania konkurencyjności wobec producentów z innych regionów i krajów. Na obszarze RLGD widoczny jest również potencjał do rozwoju krótkich łańcuchów dostaw. Smażalnie ryb i restauracje oferujące lokalne ryby prosperują bardzo dobrze, ale **oferta gastronomiczna oparta na rybach jest ciągle zbyt mała**. Przedstawiciele sektora rybackiego zwracają uwagę, że konieczne jest pobudzenie popytu na lokalne ryby wśród mieszkańców obszaru RLGD. Lepsza promocja produktów rybnych przyczyniłaby się do tworzenia bardziej atrakcyjnej oferty turystycznej. Na obszarze **istnieją dobre przykłady w zakresie współpracy na rzecz tworzenia krótkich łańcuchów dostaw ryb**, które należy propagować i powielać. Warto dodać, że wiele z tych dobrych praktyk zaistniało dzięki wcześniejszym operacjom wspieranym przez RLGD. Dzięki współpracy „Jurajskiej Ryby” z rybakami i przedsiębiorcami z terenu objętego LSR gospodarstwa rybackie i przedsiębiorstwa z branży rybackiej wyposażone zostały między innymi w samochody do transportu ryb oraz sprzęt do obróbki i sprzedaży ryb (wytwornica lodu, patroszarka do ryb, kontener chłodniczy, mechaniczna odgławiarka do ryb, dzwonkownica do ryb).

Kluczowe wydaje się tworzenie mechanizmów, które pozwalają na skutecznianie kooperacji pomiędzy przedstawicielami różnych sektorów. Właściciele gospodarstw rybackich zwracali w tym kontekście także uwagę na potrzebę organizowania szkoleń i wyjazdów studyjnych, dzięki którym można poznawać nowe rozwiązania. Potrzebne są też inwestycje, które zwiększą potencjał podmiotów z sektora rybackiego do uczestnictwa w krótkich łańcuchach dostaw żywności. Zgłaszano zainteresowaniem zakupem sprzętu do przetwórstwa ryb, np. wędzarni. Dzięki takim inwestycjom możliwe będzie tworzenie produktów o dużej wartości dodanej. Z drugiej strony, barierą w rozwoju tego typu kanałów sprzedaży są wysokie ceny przetworzonych ryb. Konieczna jest więc promocja i budowanie marki jurajskich produktów rybackich tak, by potencjalni konsumenci mieli wiedzę na temat ich walorów.

W czasie konsultacji społecznych przeprowadzono nowatorskie badania ankietowe dotyczące kondycji lokalnego sektora żywnościowego. Celem badań było zidentyfikowanie miejsc, z których mieszkańcy obszaru pozyskują żywność. Dzięki temu możliwe było sprawdzenie w jaki sposób istnienie gospodarstw rybackich wpływa na zróźnicowanie lokalnego systemu żywnościowego.

Wykres 1. Sposoby pozyskiwania żywności przez mieszkańców obszaru RLGD.

Przeprowadzona analiza systemu żywnościowego wskazuje, że na obszarze RLGD widoczne są trendy obserwowane w całej Polsce. Na rynku żywności zaczynają dominować sklepy wielkopowierzchniowe, w tym zwłaszcza dyskonty. Zakupy w nich wymagają jednak pokonywania dużych odległości. Z ankiety wynika, że osoby robiące tam zakupy muszą pokonywać zazwyczaj od kilkunastu do kilkudziesięciu kilometrów. Nie jest to więc rozwiązanie przyjazne środowisku i z pewnością nie wspiera to lokalnej produkcji żywności. Na badanym obszarze cały czas jednak utrzymują się jeszcze niewielkie, niezależne i lokalne sklepy, chociaż jak było to wykazane powyżej, ich liczba spada. Te, które przetrwały mogą być potencjalnymi sojusznikami w rozwoju krótkich łańcuchów dostaw. Dość często konsumenci wybierają także sklepy franczyzowe, należące do takich sieci jak Żabka. Te badania są ważne dla opisu sytuacji sektora rybackiego, ponieważ wskazują, że gospodarstwa rybackie w znaczący sposób różnicują system żywnościowy. Zakupy w nich deklarowała aż 1/3 badanych osób. Nie jest to wynik zadowalający i **rynek produktów lokalnych, w tym produktów pochodzących z gospodarstw rybackich jest za słabo rozwinięty**. Mimo to, obecna sytuacja

rynkowa jest dobrym punktem wyjścia do dalszych działań. Oprócz niewielkich sklepów, na obszarze RLGD występują dość często odwiedzane targowiska i restauracje. Jest więc wielu potencjalnych partnerów do współpracy przy dalszym różnicowaniu lokalnych kanałów sprzedaży ryb. Uczestnicy konsultacji społecznych zwracali uwagę, że **oferta produktów rybnych w lokalnych punktach gastronomicznych jest za słaba** i potrzebne są działania, by zmienić ten stan rzeczy. Wzmacnianie roli sektora rybackiego będzie sprzyjać zrównoważeniu lokalnej gospodarki oraz będzie korzystnie oddziaływać na środowisko naturalne.

Przedstawiciele podmiotów sektora rybackiego zwracali uwagę, że problemem jest **sezonowość popytu** na niektóre gatunki ryb, w tym zwłaszcza na karpia. Sezonowa sprzedaż powoduje też, że trudno jest tworzyć stabilne miejsca pracy, co z kolei powoduje **trudności w pozyskiwaniu pracowników**. Problemy te mogą być rozwiązywane przez wprowadzanie nowych rodzajów produkcji oraz stawianie na przetwórstwo ryb i tworzenie nowych kanałów sprzedaży.

Omawiając sytuację sektora rybackiego nie można zapomnieć o prężnej działalności organizacji wędkarskich. Na terenie RLGD „Jurajska Ryba” działa Polski Związek Wędkarski o/ Częstochowa, który jest członkiem RLGD. PZW prowadzi gospodarkę zarybieniową na licznych zbiornikach wodnych, nie prowadzi jednak produkcji. Działają również liczne formalne i nieformalne koła wędkarskie. W ostatnich latach zaobserwowano rozwój turystyki związanej z wędkarstwem. Upowszechniają się także **nowe sposoby uprawiania wędkarstwa**, takie jak „No kill” oraz „Catch and Release”.

Dane i informacje przedstawione w tym podrozdziale wskazują, że obszar RLGD „Jurajska Ryba” jest odpowiedni do realizacji strategii o charakterze rybackim. Podmioty sektora rybackiego tworzą miejsca pracy i są zakorzenione w lokalnej tradycji. Pozytywnie wpływają na lokalne ekosystemy oraz zwiększają atrakcyjność osadniczą i turystyczną obszaru. Korzystnie na środowisko naturalne wpływają także krótkie łańcuchy dostaw, które tworzą się w oparciu o produkcję rybacką. Wspieranie sektora rybackiego jest równoznaczne ze wspieraniem wielu innych obszarów, które są kluczowe dla rozwoju regionu.

6. Zgodność obszaru realizacji LSR z zasadami horyzontalnymi.

Jednym z istotnych dokumentów tworzących ramy prawne dla realizacji niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju jest rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. Jednym z celów tego rozporządzenia jest określenie przepisów dotyczących Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury. Jego zapisy zostały uwzględnione w ustawie z dnia 26 maja 2023 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027. Rozporządzenie nr 2021/1060 wskazuje następujące zasady horyzontalne, z którymi musi być zgodny obszar realizacji LSR:

1. poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
2. zasada równości kobiet i mężczyzn,
3. zasada równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadą dostępności dla osób z niepełnosprawnościami,
4. zgodność działań z celami zrównoważonego rozwoju określonym w art. 11 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz z uwzględnieniem celów zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych.

To istotne informacje dla potencjalnych beneficjentów, ponieważ każda operacja realizowana z udziałem funduszy europejskich musi być zgodna z tymi politykami horyzontalnymi Unii Europejskiej.

Wymienione powyżej zasady znajdują odzwierciedlenie w polskim porządku prawnym i są respektowane przez Rybacką Lokalną Grupę Działania „Jurajska Ryba”. Jest to organizacja inkluzywna, która nie kieruje się przy przyjmowaniu członków i rozpatrywaniu spraw kryteriami wykluczającymi osoby o określonej płci, wieku, orientacji seksualnej czy światopoglądzie. Gminy wchodzące w skład RLGD aktywnie korzystają ze środków Funduszy Europejskich, co wskazuje na to, iż do tej pory nie stwierdzono problemów dotyczących przestrzegania na ich obszarze praw podstawowych.

Niniejsza Lokalna Strategia Rozwoju została zaprojektowana w taki sposób, z efektów jej realizacji skorzystać mogli wszyscy mieszkańcy obszaru nią objętego. Wybór operacji, które będą wspierane będzie przebiegał w oparciu o przejrzyste procedury i niedyskryminujące kryteria, jednakowe dla wszystkich wnioskodawców. Na etapie tworzenia dokumentu strategicznego przeprowadzono konsultacje społeczne, w których mogli brać udział wszyscy zainteresowani mieszkańcy.

Zrównoważony rozwój jest istotną wartością dla RLGD „Jurajska Ryba”. Na potrzeby LSR zastosowano jego definicję udostępnioną na rządowych stronach internetowych (Ministerstwo Rozwoju i Technologii):

„Zrównoważony rozwój to solidarność międzypokoleniowa polegająca na znajdowaniu takich rozwiązań gwarantujących dalszy wzrost, które pozwalają na aktywne włączenie w procesy rozwojowe wszystkich grup społecznych, dając im jednocześnie możliwość czerpania korzyści ze wzrostu gospodarczego. Początkowo dyskusje wokół zrównoważonego rozwoju ograniczały się do potrzeby zmniejszenia negatywnego oddziaływania gospodarek na środowisko przyrodnicze. Z biegiem lat koncepcja nabrała pełniejszego zrozumienia, wyrównując istotę trzech czynników rozwoju: poszanowania środowiska, postępu społecznego i wzrostu gospodarczego.”¹

Definicja ta bardzo dobrze strukturyzuje myślenie o rozwoju obszaru RLGD. Z tego względu odwołano się do niej definiując cele LSR. Więcej informacji na ten temat można znaleźć w rozdziałach V i VI.

¹ <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/zrownowazony-rozwoj>

Rozdział III – Udział społeczności w przygotowaniu LSR

1. Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces przygotowania LSR

Lokalna Strategia Rozwoju została przygotowana w sposób partycypacyjny. Oznacza to, że mieszkańcy obszaru RLGD byli włączeni w tworzenie dokumentu strategicznego na każdym jego etapie. Było to możliwe dzięki temu, że na bieżąco informowano społeczność o postępach w pracach nad strategią. Należy też podkreślić, że osoby biorące udział w konsultacjach społecznych miały realną możliwość współdecydowania o kształcie LSR. Członkowie społeczności lokalnej nie tylko wzięli udział w tworzeniu diagnozy obszaru, ale byli także włączeni w podejmowanie decyzji strategicznych. LSR w wielu miejscach odwołuje się do wyników konsultacji społecznych, ponieważ dążono do tego, by dokument był jak najlepiej dostosowany do potrzeb i potencjałów rozwojowych obszaru.

W czasie tworzenia strategii przestrzegano zasad horyzontalnych określonych w rozporządzeniu Unii Europejskiej nr 2021/1060, w tym dotyczących poszanowania praw podstawowych, zasad równości kobiet i mężczyzn, zasad równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Podejmowane w ramach konsultacji społecznych działania były zgodne z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonym w art. 11 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz z uwzględniały cele ONZ dotyczące zrównoważonego rozwoju i zasadę „nie czyn poważnych szkód”.

Zaangażowanie społeczności w przygotowanie LSR było możliwe dzięki zastosowaniu szerokiego zestawu technik partycypacyjnych: warsztatów strategicznych, badań ankietowych, punktów konsultacyjnych w gminach, naboru fiszek projektowych. Konsultacje społeczne zostały tak zaplanowane, żeby zaangażować mieszkańców obszaru RLGD „Jurajska Ryba” we wszystkie etapy prac nad dokumentem strategicznym. Całość procesu była nadzorowana przez Zespół Inicjatywny, w skład którego weszli wszyscy zainteresowani członkowie RLGD. Zespół podejmował strategiczne decyzje w czasie walnych zgromadzeń członków stowarzyszenia. Organizowano także dodatkowe spotkania pomiędzy zgromadzeniami, w czasie których przekazywano na bieżąco informacje o stanie prac nad LSR. Po decyzji o przystąpieniu gminy Kroczyce do RLGD konsultacje społeczne zostały przeprowadzone także na jej terenie.

Warsztaty strategiczne zorganizowano w każdej z gmin obszaru RLGD. Spotkania były otwarte dla wszystkich zainteresowanych osób. Były one organizowane we współpracy z samorządami, które użyczyły sal oraz miejscowymi NGO, które pomagały w rekrutacji. Dążono do tego, by na każdym spotkaniu reprezentowani byli przedstawiciele wszystkich sektorów wchodzących w skład RLGD, w tym w szczególności przedstawiciele podmiotów sektora rybackiego. Scenariusz warsztatów został zaprojektowany w taki sposób, by wypracowane w ich trakcie materiały mogły być bezpośrednio wykorzystane w pracach nad LSR. W czasie każdego spotkania zrealizowano 3 następujące zadania:

1. Stworzenie tabeli SWOT dla danej gminy – dyskusja nad mocnymi i słabymi stronami oraz szansami i zagrożeniami. Moderatorzy prowadzili dyskusje tak, by skupić się na specyficznych lokalnych zasobach oraz potencjałach rozwojowych.

2. Stworzenie tabeli SWOT dla lokalnych podmiotów sektora rybackiego – dyskusja nad atutami i problemami miejscowych gospodarstw rybackich i firm działających w branży rybackiej lub z nią współpracujących.
3. Tworzenie propozycji operacji - uczestnicy zostali podzieleni na grupy, którym przydzielono różne zakresy wsparcia zgodne z priorytetem 3 Programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa. Wcześniej, przeprowadzono głosowanie, w czasie którego ustalano, które zakresy tematyczne są najbardziej odpowiednie dla danego obszaru z punktu widzenia jego specyficznych zasobów i potencjałów rozwojowych. Każda z grup przygotowywała propozycje operacji dotyczących danego zakresu wsparcia.

Łącznie, w warsztatach strategicznych wzięło 82 mieszkańców obszaru RLGD „Jurajska Ryba”.

Gmina	Terminy i miejsca warsztatów konsultacyjnych
Dąbrowa Zielona	18 lipca 2023 r., godzina 9:00, Sala Gminnego Ośrodka Kultury w Dąbrowie Zielonej, Dąbrowa Zielona Plac Kościuszki 30
Irządze	19 lipca 2023 r., godzina 12:00, Sala Konferencyjna Urzędu Gminy Irządze, Irządze 124
Janów	17 lipca 2023 r., godzina 15:00, Sala w Samorządowym Ośrodku Kultury i Sportu w Janowie, Janów Plac Grunwaldzki 10
Konieczpol	18 lipca 2023 r., godzina 12:00, Centrum Społeczno-Kulturalne w Konieczpolu, Konieczpol ul. Szkolna 1
Kroczyce	04 lipca 2024 r., godzina 9.00, budynek byłej szkoły podstawowej, Kroczyce, ul. Kościuszki 29
Lelów	17 lipca 2023 r., godzina 12:00, Sala Konferencyjna Urzędu Gminy w Lelowie, Lelów ul. Szczekocińska 18
Przyrów	17 lipca 2023 r., godzina : 9:00, Biuro Stowarzyszenia RLGD „Jurajska Ryba”, Przyrów ul. Rynek 17
Szczekociny	19 lipca 2023 r., godzina 9:00, Sala Konferencyjna Urzędu Miasta i Gminy Szczekociny, Szczekociny ul. Senatorska 2
Żarki	19 lipca 2023 r., godzina 15:00, Sala Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Żarkach, Żarki ul. Moniuszki 2
Żytno	18 lipca 2023 r., godzina 15:00, Sala Gminnego Ośrodka Kultury w Żytynie, Silnica 77

Tabela 14. Terminy przeprowadzenia warsztatów konsultacyjnych.

Badania ankietowe wśród mieszkańców RLGD zostały przeprowadzone w okresie sierpień – wrzesień 2023 oraz lipiec-sierpień 2024 w gminie Kroczyce. W badaniach zastosowano ankietę internetową (CAWI - Computer-Assisted Web Interview). Ankiety były dystrybuowane w gminach obszaru przez członków RLGD. W realizację badań zaangażowano też lokalne podmioty współpracujące z „Jurajską Rybą”. Zrealizowano badania za pomocą dwóch kwestionariuszy ankiety:

1. **Badanie potrzeb lokalnej społeczności (188 wypełnionych ankiet).** Celem badania było ustalenie hierarchii ważności problemów obszaru zidentyfikowanych w czasie warsztatów strategicznych.
2. **Diagnoza systemu żywnościowego (139 wypełnionych ankiet).** Celem badania było sprawdzenie jaki wpływ na lokalny rynek żywności mają gospodarstwa rybackie. Ankieta zawierała kilkadziesiąt pytań dotyczących źródeł pozyskiwania żywności przez mieszkańców. Dzięki badaniu możliwe było lepsze zaprojektowanie działań dotyczących krótkich łańcuchów dostaw. Ankieta diagnozująca system żywnościowy była skomplikowana, a jej wypełnienie zajmowało około 45 minut. To

prawdopodobnie zdecydowało o tym, że udało się zrealizować mniejszą próbę badawczą niż w przypadku badania potrzeb lokalnej społeczności.

Nabór fiszek projektowych prowadzony był od października do września 2023 oraz w czerwcu i lipcu 2024 w gminie Kroczyce. Przygotowano formularze fiszek projektowych, które miały 3 warianty dostosowane do różnych typów potencjalnych beneficjentów: jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli sektora rybackiego. Formularze były udostępnione na stronie internetowej RLGD „Jurajska Ryba”. Fiszki były też dystrybuowane przez urzędy gmin oraz lokalne NGO. Łącznie zebrano 34 wypełnione fiszki projektowe.

Punkty konsultacyjne w gminach miały ułatwić mieszkańcom obszaru udział w spotkaniach z przedstawicielami RLGD. W każdej gminie takie konsultacje były prowadzone czterokrotnie tak, by ułatwić zainteresowanym osobom znalezienie dogodnego terminu. Punkty konsultacyjne były otwarte dla wszystkich. Postanowiono jednak, że do każdego terminu przypisana zostanie grupa priorytetowa, w stosunku do której intensyfikowano działania informacyjne. W każdej gminie pierwsze spotkanie było szczególnie nastawione na rozmowy z przedstawicielami sektora rybackiego, drugie przeznaczone było dla seniorów, trzecie dla osób poniżej 25 roku życia, a na czwarte spotkanie zapraszano w szczególności przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych. Punkty konsultacyjne były ulokowane zazwyczaj w urzędach gminy. Wyjątkiem była Dąbrowa Zielona, gdzie konsultacje odbywały się w bibliotece oraz Przyrów, gdzie zainteresowani mieszkańcy mogli zgłaszać się bezpośrednio do biura RLGD. W czasie spotkań udzielano informacji na temat postępów w pracach nad LSR, zachęcano do wypełniania ankiet oraz fiszek projektowych. Dodatkowo notowano pomysły na operacje zgłaszane przez mieszkańców. Bardzo istotne dla prac nad LSR były spotkania z przedstawicielami sektora rybackiego. Przygotowano dla nich dodatkowe formularze konsultacyjne, które były dodatkiem do fiszek projektowych. W formularzach zbierano dane o działających na obszarze RLGD gospodarstwach rybackich oraz sondowano plany dotyczące ich rozwoju. Jeden z modułów tego narzędzia konsultacyjnego dotyczył łańcuchów dostaw ryb. Celem było tu poznanie stosowanych kanałów sprzedaży oraz specyficznych wyzwań związanych z każdym z nich.

Gmina	Terminy prowadzenia punktów konsultacyjnych
Dąbrowa Zielona	18 sierpnia 2023, godz. 14:00 25 sierpnia 2023, godz. 14:00 01 września 2023, godz. 14:00 08 września 2023, godz. 14:00
Irządze	11 sierpnia 2023, godz. 9:00 17 sierpnia 2023, godz. 9:00 24 sierpnia 2023, godz. 9:00 31 sierpnia 2023, godz. 9:00
Janów	11 sierpnia 2023, godz. 11:00 29 sierpnia 2023, godz. 11:00 05 września 2023, godz. 11:00 12 września 2023, godz. 11:00
Konieczpol	17 sierpnia 2023, godz. 9:00 24 sierpnia 2023, godz. 9:00 31 sierpnia 2023, godz. 9:00 07 września 2023, godz. 9:00
Kroczyce	06 sierpnia 2024, godz. 9:00

	08 sierpnia 2024, godz. 9:00 12 sierpnia 2024, godz. 9:00 14 sierpnia 2024, godz. 9:00
Lelów	11 sierpnia 2023, godz. 11:00 17 sierpnia 2023, godz. 11:00 24 sierpnia 2023, godz. 11:00 31 sierpnia 2023, godz. 11:00
Przyrów	10 sierpnia 2023, godz. 9:00 18 sierpnia 2023, godz. 9:00 25 sierpnia 2023, godz. 9:00 30 sierpnia 2023, godz. 9:00
Szczekociny	11 sierpnia 2023, godz. 9:00 29 sierpnia 2023, godz. 9:00 05 sierpnia 2023, godz. 9:00 12 września 2023, godz. 9:00
Żarki	10 sierpnia 2023, godz. 13:00 18 sierpnia 2023, godz. 13:00 24 sierpnia 2023, godz. 13:00 06 września 2023, godz. 13:00
Żytno	10 sierpnia 2023, godz. 13:00 18 sierpnia 2023, godz. 13:00 25 sierpnia 2023, godz. 13:00 06 września 2023, godz. 13:00

Tabela 15. Dyżury w punktach konsultacyjnych.

Kluczowym zadaniem RLGD w czasie konsultacji społecznych było dotarcie z informacją o nich do możliwie najszerszej grupy mieszkańców obszaru. Wykorzystano zróżnicowane kanały komunikacji. Wszystkie istotne informacje o procesie tworzenia LSR były umieszczane na stronie internetowej „Jurajskiej Ryby” oraz jej profilu w mediach społecznościowych. Informacje były także przekazywane do członków stowarzyszenia drogą mailową. W procesie komunikacji z lokalną społecznością korzystano z pomocy podmiotów współpracujących na co dzień z RLGD: urzędów gmin i innych gminnych instytucji oraz lokalnych organizacji pozarządowych. Bardzo ważną okazała się także komunikacja bezpośrednia i relacje zbudowane przez członków i pracowników RLGD z kluczowymi lokalnymi partnerami. Zostały one w szczególności wykorzystane w czasie prowadzenia konsultacji z przedstawicielami podmiotów sektora rybackiego. Wyrazem stawiania na bezpośrednią komunikację było także organizowanie dyżurów w punktach konsultacyjnych na terenie wszystkich partnerskich gmin.

2. Dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze realizacji LSR wykorzystane do opracowania LSR

W poniższej tabeli wskazano techniki partycypacyjne, które dostarczyły informacji wykorzystywanych na poszczególnych etapach tworzenia LSR. Kolejność w jakiej wymieniane są techniki określa ich istotność na danym etapie prac nad strategią.

Etap prac nad LSR	Techniki partycypacyjne, które dostarczyły danych wykorzystanych w LSR
Diagnoza potrzeb i potencjałów obszaru	<ul style="list-style-type: none"> • Warsztaty strategiczne • Badania ankietowe
Określenie grup docelowych	<ul style="list-style-type: none"> • Badania ankietowe • Punkty konsultacyjne w gminach • Warsztaty strategiczne
Wybór celów ogólnych i celów uzupełniających	<ul style="list-style-type: none"> • Spotkania zespołu inicjatywnego • Punkty konsultacyjne w gminach • Warsztaty strategiczne
Zdefiniowanie środków służących osiągnięciu celów strategii	<ul style="list-style-type: none"> • Nabór fiszek projektowych • Punkty konsultacyjne w gminach • Warsztaty strategiczne
Stworzenie systemu monitorowania postępów w realizacji LSR	<ul style="list-style-type: none"> • Badania ankietowe • Warsztaty strategiczne • Nabór fiszek projektowych • Spotkania zespołu inicjatywnego

Tabela 16. Powiązanie konsultacji społecznych z procesem tworzenia LSR.

Warsztaty strategiczne w gminach dały silny impuls do przygotowania diagnozy obszaru. W ich trakcie stworzono szczegółową listę zasobów obszaru, która uwzględnia zasoby przyrodnicze i kulturowe. Dyskutowano również o problemach obszaru RLGD i perspektywach jego rozwoju. Dobrym posunięciem było przygotowanie w czasie każdego warsztatu dwóch tabel SWOT – jednej dotyczącej całego obszaru i drugiej odnoszącej się do sektora rybackiego. Dzięki temu lepiej można było opisać rybacki charakter obszaru. Okazało się, że z rybactwem wiążą się istotne szanse rozwojowe. Wszystkie te informacje uwzględnione zostały w analizie SWOT.

Rezultaty warsztatów strategicznych zostały wykorzystane do tworzenia ankiet konsultacyjnych. Dzięki ankiecie dotyczącej potrzeb obszaru możliwe było określenie, które kierunki możliwych działań cieszą się największym poparciem lokalnej społeczności. Ankieta diagnozująca system żywnościowy potwierdziła z kolei, że istnieje potencjał do planowania operacji dotyczącej rozwijania krótkich łańcuchów dostaw żywności w oparciu o miejscową produkcję rybacką.

Badania ankietowe pozwoliły również określić grupy docelowe. Na tym etapie zdecydowano, że w LSR nie będą uwzględnione operacje kierowane specyficznie do osób starszych czy młodzieży. Wsparcie zostaną raczej te grupy docelowe, które mają największy potencjał do wykorzystania szans rozwojowych oraz podejmowania działań poprawiających sytuację osób w niekorzystnej sytuacji. Kluczowymi grupami docelowymi stały się więc podmioty sektora rybackiego, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe oraz jednostki samorządu terytorialnego. Jednocześnie nie zrezygnowano jednak z działań, które nastawione są na aktywizowanie społeczności i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego.

Pogłębiona diagnoza obszaru pozwoliła na wybór celów strategii. Decyzje w tym względzie zapadły na spotkaniach zespołu inicjatywnego złożonego z członków RLGD „Jurajska Ryba”. Kluczowym momentem był 20 grudnia 2023 roku, kiedy to zespół zdecydował odwołać się do pojęcia zrównoważonego rozwoju. Stwierdzono wówczas, że diagnoza obszaru jasno wskazuje na konieczność podejmowania działań w sferze społecznej (m.in. w związku z niekorzystną sytuacją demograficzną), gospodarczej (wykorzystanie potencjału sektora rybackiego, tworzenie popytu na produkty lokalne, rozwój turystyki) oraz działań

związanych z ochroną środowiska (kluczowe znaczenie zasobów przyrodniczych). Drugie kluczowe spotkanie miało miejsce 13 czerwca 2024 roku. Dokonano wówczas wstępnego wyboru celów ogólnych i celów uzupełniających. Ostateczne decyzje w tym względzie zostały odłożone do czasu zakończenia konsultacji społecznych w gminie Kroczyce, która przystąpiła wówczas do RLGD „Jurajska Ryba”. Zatwierdzony wówczas układ celów i przedsięwzięć został jednak zachowany. Konsultacje w Kroczykach wykazały, że problemy i potencjały rozwojowe tej gminy są spójne z diagnozą dla pozostałej części obszaru. Należy jeszcze wspomnieć, że na spotkaniu 13 czerwca 2024 zdecydowano również o dodaniu czwartego celu ogólnego dotyczącego współpracy międzyterytorialnej i międzynarodowej. Stało się to na wyraźne życzenie członków RLGD, które znajdowało zresztą uzasadnienie w wynikach wcześniej prowadzonych konsultacji.

W czasie konsultacji społecznych mieszkańcy obszaru RLGD mieli stworzone liczne możliwości, by zgłaszać propozycje operacji, które ich zdaniem należy wesprzeć w ramach realizacji LSR. Wszystkie te propozycje zostały uwzględnione w LSR. Znajduje to odzwierciedlenie w doborze zróżnicowanych środków służących osiągnięciu celów strategii. Przewiduje ona operacje konkursowe (w szczególności o charakterze inwestycyjnym), projekty grantowe (kierowane do NGO i JST), projekty własne RLGD oraz projekty współpracy. Te decyzje znajdują wprost uzasadnienie w złożonych fiskach projektowych, pomysłach zgłoszonych w punktach konsultacyjnych oraz propozycjach działań dla różnych obszarów tematycznych, które wypracowano w czasie warsztatów strategicznych.

Kluczowym etapem tworzenia LSR było opracowanie systemu monitorowania postępów w jej wdrażaniu. Sprowadzało się to nie tylko do opisu procedur monitoringu i ewaluacji (rozdział XI). Bardzo istotne było zdefiniowanie wskaźników LSR oraz określenie ich docelowej wartości. Wskaźniki zabezpieczają realizację strategii w tym sensie, że ukierunkowują wnioskodawców na tworzenie takich propozycji operacji, które odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby obszaru RLGD. Z kolei określenie wartości docelowych wymagało priorytetyzacji działań i podjęcia decyzji dotyczących podziału środków na wdrażanie LSR. Na tym etapie kolejny raz odwołano się do wyników badań ankietowych, które wskazały jakim poparciem cieszą się różne kierunki działań. Istotne były także opinie mieszkańców wyrażone w czasie warsztatów strategicznych. Ich uczestnicy, w czasie pracy w grupach, przygotowywali propozycje operacji i określali ich oczekiwane rezultaty. W tworzeniu systemu wskaźników pomocne były także fiski projektowe.

W czasie tworzenia LSR uwzględnione zostały wszystkie wnioski z konsultacji społecznych. To stwierdzenie może nieco zaskakiwać, ponieważ w procesie tworzenia dokumentów strategicznych zdarza się, że członkowie społeczności zgłaszają nieadekwatne propozycje. Zespołowi pracującemu nad niniejszym dokumentem udało się uniknąć tej pułapki dzięki pełnemu zaangażowaniu mieszkańców obszaru RLGD w pracę nad strategią. Takie pełne zaangażowanie wymaga udzielenia pełnej informacji na temat uwarunkowań procesu planowania strategicznego. W ramach każdej ze stosowanych technik partycypacyjnych udzielano mieszkańcom informacji na temat Programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa oraz aktów prawnych dotyczących przygotowania i realizacji LSR. Dzięki prowadzeniu dyżurów w punktach konsultacyjnych we wszystkich gminach zyskano możliwość dłuższej rozmowy z mieszkańcami obszaru i przygotowania pomysłów na operacje, które mogły zostać wykorzystane w LSR. Scenariusz warsztatów strategicznych został z kolei przygotowany w taki sposób, by pracować w czasie tych spotkań nad konkretnymi elementami LSR. Tabela SWOT oraz wnioski z przeprowadzonej analizy prezentowane w rozdziale IV są właściwie kompilacją i podsumowaniem dyskusji prowadzonych w czasie warsztatów. Materiały z warsztatów zostały też wykorzystane w rozdziale II, gdzie szerzej opisane zostały mocne i słabe strony obszaru RLGD. W rozdziale VI przedstawiono propozycje operacji zgłaszane za pomocą fisków

projektowych. W rozdziałach II i VI zaprezentowano też wyniki badań ankietowych, dzięki którym sprioryteryzowano cele LSR. Rozdziały V (cele LSR) i X (wskaźniki LSR) są odzwierciedleniem decyzji podejmowanych przez zespół inicjatywny. Pełne uwzględnienie wniosków z konsultacji było zatem możliwe dzięki potraktowaniu mieszkańców obszaru jako pełnoprawnych uczestników planowania strategicznego, przekazaniu im pełnych informacji na temat prac nad LSR oraz umożliwieniu uczestnictwa w podejmowaniu decyzji.

Warto jeszcze raz podkreślić, że na każdym etapie tworzenia LSR w proces ten byli zaangażowani przedstawiciele sektora rybackiego. Wynikało to po pierwsze z faktu, że są oni aktywnymi członkami RLGD i jako członkowie organów stowarzyszenia mieli wpływ na podejmowane decyzje. Przedstawiciele sektora rybackiego uczestniczyli we wszystkich formach konsultacji społecznych. Reprezentanci tego środowiska byli na warsztatach strategicznych i odwiedzali punkty konsultacyjne. Właściciele gospodarstw rybackich należeli do najaktywniejszych mieszkańców w kwestii wypełniania fiszek projektowych. Co więcej, żeby ułatwić członkom sektora rybackiego udział w konsultacjach społecznych przygotowano specjalne narzędzia kierowane do tej grupy: formularz „rybackiej” fiszki projektowej oraz narzędzia do badania potrzeb poszczególnych gospodarstw oraz opisanie stosowanych przez nie kanałów sprzedaży. Jeden z dyżurów w punktach konsultacyjnych był nakierowany na badanie potrzeb podmiotów sektora rybackiego. Zintensyfikowano wówczas działania informacyjne kierowane do jego przedstawicieli.

3. Opis metod angażowania społeczności lokalnej w proces realizacji LSR

Stosowanie narzędzi partycypacyjnych oraz skuteczna komunikacja ze społecznością lokalną to stały sposób działania RLGD „Jurajska Ryba”. Dzięki temu możliwe było przeprowadzenie szeroko zakrojonych konsultacji społecznych na etapie przygotowania LSR. Działania mające na celu aktywizowanie lokalnej społeczności i angażowanie jej członków w życie stowarzyszenia będą również kontynuowane w ramach procesu realizacji niniejszego dokumentu strategicznego. Podejmowane będą trzy typy inicjatyw w tym zakresie:

1. Informowanie członków społeczności lokalnej o działalności LGD
2. Konsultowanie podejmowanych decyzji z przedstawicielami społeczności lokalnej
3. Umożliwienie mieszkańcom obszaru RLGD współdecydowania o kierunkach działalności stowarzyszenia.

Podobnie, jak w czasie konsultacji społecznych, także podczas realizacji LSR wykorzystane zostaną zróżnicowane kanały komunikacji. Owo zróżnicowanie ma ułatwić dotarcie do konkretnych grup mieszkańców, które mają określone potrzeby komunikacyjne. Podstawowym kanałem komunikacji będzie komunikacja bezpośrednia. Będzie ona uskuteczniata na wiele sposobów. Po pierwsze, prowadzone będzie doradztwo w biurze RLGD oraz szkolenia, z których będą mogli korzystać wnioskodawcy i beneficjenci wsparcia. Po drugie, przedstawiciele „Jurajskiej Ryby” będą brać udział w lokalnych imprezach, w czasie których będą pracować na rzecz zwiększenia rozpoznawalności stowarzyszenia. Po trzecie, komunikacja bezpośrednia będzie wykorzystywana do nawiązywania i podtrzymywania relacji z kluczowymi partnerami, w tym przede wszystkim z przedstawicielami podmiotów sektora rybackiego, przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych.

Kolejnym sprawdzonym zestawem kanałów komunikacji są narzędzia internetowe. RLGD będzie prowadzić stronę internetową, na której będą na bieżąco podawane wszystkie informacje dotyczące działalności

stowarzyszenia. Profil „Jurajskiej Ryby” na portalu społecznościowym umożliwi z kolei nie tylko przekazywanie informacji, ale również wchodzenie w interakcje z mieszkańcami obszaru.

Dotychczasowa praktyka dowiodła, że na obszarze RLGD bardzo dobrze funkcjonuje komunikacja kaskadowa. Polega ona na przekazywaniu informacji do współpracujących z „Jurajską Rybą” podmiotów w każdej z gmin. Następnie te zaprzyjaźnione organizacje (jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, organizacje nieformalne) wykorzystują swoje siatki kontaktów i przekazują komunikaty do mieszkańców obszarów. Dzięki takim działaniom udało się zmobilizować wielu członków społeczności lokalnej do udziału w konsultacjach społecznych na etapie tworzenia LSR.

Ważnym aspektem komunikacji oraz działań partycypacyjnych będzie wzmacnianie wewnętrznego partnerstwa na obszarze RLGD. Lokalna Strategia Rozwoju została skonstruowana w taki sposób, by wspierać osiągnięcie tego zamierzenia. Zastosowano zróżnicowany zestaw sposobów realizacji strategii, które dostosowane są do potrzeb różnego typu beneficjentów. Operacje o charakterze inwestycyjnym będą realizowane w formie konkursów. Angażowanie organizacji pozarządowych w realizację strategii zostanie osiągnięte poprzez realizację projektów grantowych. RLGD wesprze i ukierunkuje działania potencjalnych beneficjentów poprzez realizację projektów własnych. Ważne będzie również pozyskiwanie i propagowanie dobrych praktyk, co dokona się dzięki realizacji projektów współpracy. Dodatkowo, prowadzone będą działania komunikacyjne adresowane do członków RLGD. Wysyłany będzie do nich newsletter oraz zaproszenia do udziału w konsultowaniu wszystkich ważnych spraw dotyczących działalności stowarzyszenia. Prowadzone będą również działania promocyjne, które będą zachęcać członków RLGD do udziału w corocznych warsztatach refleksyjnych.

Należy zwrócić uwagę, że skuteczna komunikacja wymaga dwustronnej wymiany informacji. Konieczne jest więc korzystanie z kanałów komunikacji, które nie tylko pozwolą dotrzeć z informacjami do mieszkańców obszarów, ale umożliwią również pozyskiwanie informacji zwrotnej. Z tego względu umożliwiające zostanie zgłaszanie propozycji dotyczących zmian w działalności RLGD za pomocą formularza udostępnionego na stronie. Organizowane będą też coroczne warsztaty refleksyjne, w których będą mogli uczestniczyć wszyscy zainteresowani mieszkańcy obszaru.

Kwestie konsultowania działań RLGD oraz umożliwienia mieszkańcom współdecydowania o działalności stowarzyszenia są ściśle powiązane z jego wewnętrznymi procedurami (rozdział I) oraz działaniami, które będą podejmowane w ramach monitoringu i ewaluacji (rozdział XI). Kluczowe będą tu następujące działania:

1. Umożliwienie zgłaszania pomysłów na działania i uwag odnośnie działalności RLGD
2. Konsultowanie zmian w LSR
3. Stosowanie przejrzystych procedur i informowanie o działalności RLGD
4. Włączenie mieszkańców w monitoring i ewaluację realizacji LSR, w szczególności poprzez organizację corocznych spotkań refleksyjnych.

Więcej informacji na temat tych działań można znaleźć we wskazanych powyżej rozdziałach LSR. W poniższej tabeli znajduje się ich podsumowanie, w którym działania zostaną powiązane z celami RLGD w zakresie partycypacji. „Jurajska Ryba” będzie tu stawiać na wzmacnianie wewnętrznego partnerstwa, angażowanie mieszkańców obszarów oraz zwiększanie swojej rozpoznawalności.

Cel partycypacji	Zakres	Działanie	
Wzmocnienie partnerskiej współpracy członków RLGD we wdrażaniu LSR	Konsultowanie propozycji zmian w LSR	Wysyłanie newslettera z informacją o konsultowanych propozycjach zmian LSR.	
		Informowanie o propozycji zmian w LSR na stronie internetowej oraz zbieranie opinii na ich temat.	
		Informowanie o wynikach konsultacji na stronie internetowej RLGD.	
	Umożliwienie zgłaszania pomysłów dotyczących realizacji LSR i funkcjonowania RLGD	Wysyłanie newslettera z informacją o możliwości zgłaszania pomysłów/inicjatyw.	
		Prowadzenie rejestru zgłaszanych wniosków.	
		Realizacja corocznych warsztatów refleksyjnych.	
	Zachęcanie do aktywności członków RLGD w obrębie partnerstwa	Organizacja szkoleń dla członków RLGD	
		Wymóg kolegiąlnego sposobu podejmowania decyzji w organach RLGD.	
		Włączenie reprezentantów wszystkich sektorów do organu decyzyjnego stowarzyszenia.	
Wzmacnianie współpracy pomiędzy mieszkańcami podmiotami z obszaru RLGD	Aktywizacja mieszkańców obszaru	Stosowanie zróżnicowanych kanałów komunikacji: <ol style="list-style-type: none"> 1. Komunikacji bezpośredniej 2. Komunikacji zapośredniczonej przez internet 3. Komunikacji kaskadowej 	
		Włączenie mieszkańców w monitoring i ewaluację – organizacja warsztatów refleksyjnych	
		Zastosowanie zróżnicowanych sposobów realizacji LSR w celu dostosowania ich do potrzeb różnych grup docelowych.	
		Kampanie informacyjne z wykorzystaniem komunikacji internetowej, bezpośredniej oraz kaskadowej nakierowane na zwiększenie liczby członków RLGD	
		Zachęcanie przedstawicieli sektora rybackiego, którzy nie są członkami RLGD do wstąpienia do stowarzyszenia z wykorzystaniem komunikacji bezpośredniej.	
		Zachęcanie członków społeczności lokalnej do składania wniosków w konkursach na realizację operacji/ grantów	Doradztwo w biurze RLGD
			Organizacja szkoleń dla wnioskodawców z zakresu pozyskiwania środków na realizację projektów poza LSR.
	Propagowanie dobrych praktyk na stronie internetowej oraz poprzez realizację projektów własnych i projektów współpracy		
	Konsultowanie propozycji zmian w LSR	Informowanie o propozycji zmian w LSR na stronie internetowej oraz zbieranie opinii na ich temat.	
		Realizacja corocznych otwartych warsztatów refleksyjnych.	

	Umożliwienie zgłaszania pomysłów dotyczących realizacji LSR i funkcjonowania RLGD przez mieszkańców obszaru RLGD	<p>Wysyłanie newslettera z informacją o możliwości zgłaszania pomysłów/inicjatyw.</p> <p>Zamieszczenie na stronie RLGD fiszki do zgłaszania pomysłów/inicjatyw.</p> <p>Realizacja corocznych warsztatów refleksyjnych.</p>
Budowanie silnej marki i rozpoznawalności RLGD	Monitorowanie i ewaluacja działań partycypacyjnych i komunikacyjnych	<p>Zastosowanie metod włączających członków RLGD w proces ewaluacji.</p> <p>Włączenie mieszkańców obszaru w monitorowanie i ewaluację działań RLGD</p>
	Wzmacnianie wiarygodności i zaufania wśród członków RLGD oraz interesariuszy	<p>Wprowadzenie zapisów zapewniających transparentność i uczciwość funkcjonowania RLGD i wyboru operacji</p> <p>Zwiększanie liczby obserwujących profil RLGD w mediach społecznościowych</p> <p>Udział w imprezach lokalnych</p>
	Informowanie o efektach realizacji LSR	<p>Relacjonowanie efektów realizowanych operacji na stronie internetowej i profilu na portalu społecznościowym</p> <p>Rozsyłanie newslettera</p> <p>Zamieszczanie na stronie internetowej artykułów dotyczących dobrych praktyk</p> <p>Promowanie działalności podmiotów sektora rybackiego będących członkami RLGD</p>

Tabela 17. Działania RLGD zmierzające do zapewnienia partycypacji mieszkańców w procesie realizacji LSR.

IV. Analiza SWOT obszaru realizacji LSR oraz wnioski wynikające z analizy SWOT

1. Tabela SWOT

Dane do analizy SWOT zostały zebrane w czasie spotkań konsultacyjnych w gminach wchodzących w skład RLGD „Jurajska Ryba”. Zbierano je dwuetapowo. W pierwszej kolejności skupiono się na określaniu mocnych i słabych stron obszaru rybackiego oraz stojących przed jego rozwojem szans i zagrożeń. W drugim etapie refleksji poddano sytuację sektora rybackiego. W czasie analizy zgromadzonych w ten sposób danych stwierdzono, że problemy i szanse, jakie stoją przed tym sektorem i przed całą społecznością są w dużej mierze tożsame. Świadczy to o znaczeniu rybactwa dla lokalnej społeczności oraz o tym, że jego wspieranie jest kluczową kwestią dla rozwoju regionu. Ostatecznie zatem opracowano jedną tabelę SWOT, która grupuje zidentyfikowane mocne strony i słabe strony oraz szanse (potencjał) i zagrożenia obszaru realizacji LSR. W poniżej tabeli najważniejsze zasoby obszaru zostały skatalogowane po stronie jego mocnych stron. Są one wymienione hasłowo, by nie powielać treści zawartych w innych częściach strategii. Zasoby i słabe strony obszaru są szerzej omówione w rozdziale II, gdzie dla ułatwienia zostały wyróżnione pogrubioną czcionką. W poniższej tabeli SWOT zagadnienia te zostały opisane hasłowo, tak by zwiększyć jej czytelność oraz uniknąć powielania treści innych rozdziałów. Dane zawarte w tabeli SWOT i rozdziale II, to istotne treści dla potencjalnych beneficjentów, ponieważ wskazują na elementy, które warto uwzględnić w czasie planowania operacji.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Położenie na Jurze 2. Zasoby przyrodnicze 3. Historia i zabytki 4. Tradycja rybacka 5. Gospodarstwa rolne 6. Agroturystyka 7. Przedsiębiorczość mieszkańców 8. Organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej 9. Poprawiona infrastruktura publiczna i techniczna 10. Dobre warunki środowiskowe do produkcji rybackiej 11. Zróżnicowanie kanałów sprzedaży ryb 12. Doświadczenie w pozyskiwaniu środków na projekty wykorzystujące rybacki potencjał 13. Dobre przykłady w zakresie wykorzystania lokalnej produkcji rybackiej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niekorzystna sytuacja demograficzna 2. Niezadowolający stan rynku pracy 3. Zagrożenia dla środowiska ze strony podmiotów gospodarczych 4. Braki w usługach oraz infrastrukturze rekreacyjnej i turystycznej 5. Niewykorzystanie tradycji rybackich w turystyce 6. Niewykorzystany potencjał w zakresie turystyki i rekreacji opartej o zasoby wodne 7. Słabo rozwinięty rynek zbytu lokalnych produktów 8. Niewystarczająca promocja lokalnych ryb 9. Słaba oferta gastronomiczna oparta na rybach 10. Sezonowość popytu na niektóre gatunki ryb 11. Sezonowość pracy w rybactwie 12. Niska atrakcyjność miejsc pracy w gospodarstwach rybackich 13. Energochłonność niektórych typów produkcji rybackiej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość pozyskiwania zewnętrznych funduszy, np. europejskich 2. Rozwój OZE 3. Inwestycje w ochronę środowiska 4. Zwiększający się poziom zamożności Polaków 5. Napływ nowych mieszkańców 6. Popularyzacja turystyki aktywnej 7. Nowe formy uprawiania wędkarstwa 8. Moda na wypoczynek w kraju 9. Rosnąca świadomość znaczenia zdrowiej diety uwzględniającej lokalne produkty 10. Rosnący popyt na ryby 11. Rozwój przetwórstwa ryb, w tym popyt na produkty z niewielkich, lokalnych przetwórni 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Starzenie się społeczeństwa 2. Zanik małych gospodarstw rolnych 3. Rosnące ceny energii 4. Negatywne skutki zmian klimatu 5. Niekorzystne zjawiska gospodarcze 6. Import ryb z zagranicy 7. Biurokracja, konieczność tworzenia kosztownej dokumentacji by pozyskać środki 8. Niekorzystne rozwiązania prawne dotyczące OZE 9. Dominacja marketów w systemie żywnościowym 10. Wysokie ceny przetworzonych ryb 11. Konkurencja ze strony innych regionów rybackich

Tabela 18. Zmienne uwzględnione w analizie SWOT.

Analiza danych zebranych w tabeli SWOT w czasie spotkań konsultacyjnych sprowadzała się do odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy dana mocna strona pozwoli wykorzystać daną szansę?
2. Czy dana słaba strona ogranicza możliwość wykorzystania danej szansy?
3. Czy dana mocna strona pozwoli zniwelować dane zagrożenie?

4. Czy dana słaba strona potęguje ryzyko związane z danym zagrożeniem?

Charakter i siła związków pomiędzy zmiennymi były kodowane w formie liczbowej według następującego klucza:

- Odpowiedź „nie dotyczy” kodowana była jako „0”
- Odpowiedź „w umiarkowanym stopniu” kodowana była jako „1”
- Odpowiedź „w wysokim stopniu” kodowana była jako „2”.

Odpowiedzi ujęte zostały w tabeli i zsumowane, co przedstawia poniższa tabela. Sumy uzyskane w kolumnach pozwalają na identyfikację zasobów, które najbardziej pozytywnie oddziałują na rozwój obszaru. Sumy w wierszach wskazują z kolei, które z szans rozwojowych można wykorzystać w największym stopniu przy wykorzystaniu dostępnych zasobów. Analogicznie, możliwa jest identyfikacja najłagodniejszych stron obszaru, które powinny być wyeliminowane w pierwszej kolejności oraz zagrożeń, którym trzeba szczególnie mocno przeciwdziałać.

		Mocne strony obszaru RLGD													Słabe strony obszaru RLGD														
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Σ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Σ
Szanse	1	1	2	2	2	1	1	2	2	1	2	2	2	2	22	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	2	1	10
	2	1	1	0	0	2	1	2	1	2	2	0	2	0	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
	3	1	2	0	0	2	1	2	2	2	2	1	2	1	18	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	1	0	0	4
	4	0	0	0	0	0	2	2	1	0	2	2	0	2	11	0	2	0	0	2	2	2	2	2	0	2	2	0	16
	5	2	2	2	2	0	0	0	2	2	1	1	0	1	15	1	2	2	1	1	2	2	2	2	0	0	0	0	15
	6	2	2	2	1	1	2	1	1	2	1	2	2	2	21	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	0	0	0	14
	7	2	2	0	2	0	2	1	1	0	2	2	2	2	18	0	0	2	2	2	2	0	2	2	1	0	0	0	13
	8	2	2	2	2	1	2	1	1	2	1	2	2	2	22	0	0	2	2	2	2	2	2	2	0	0	0	0	14
	9	1	1	0	2	2	1	1	2	0	2	2	2	2	18	1	0	2	1	2	1	2	2	2	2	0	0	1	16
	10	0	1	1	2	0	1	1	1	0	2	2	2	2	15	1	0	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	21
	11	0	0	0	2	0	1	1	0	0	2	2	2	2	12	1	0	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	21
Σ	12	15	9	15	9	14	14	14	11	19	18	18	18		4	5	13	10	16	18	16	17	17	7	8	8	6		
Zagrożenia	1	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	3	2	2	0	1	0	0	0	0	0	0	1	2	0	8	
	2	1	1	1	1	2	2	1	0	0	2	2	1	2	16	2	2	0	0	2	0	2	1	1	0	2	2	0	14
	3	0	1	0	0	1	0	2	0	2	0	0	2	0	8	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	6
	4	0	0	0	2	1	1	0	2	1	2	2	2	0	13	0	0	2	0	1	2	2	2	2	0	2	0	2	15
	5	0	0	0	0	0	1	2	2	1	1	2	2	2	13	1	2	0	1	1	0	1	1	1	1	2	1	2	14
	6	0	0	0	2	0	1	0	0	0	2	2	2	2	11	0	0	0	0	2	1	2	2	2	2	1	2	2	16
	7	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	2	2	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	8	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	1	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
	9	0	0	0	2	0	1	1	0	0	2	2	2	2	12	0	0	0	0	2	1	2	2	2	2	2	2	2	17
	10	0	0	0	2	0	1	1	0	0	2	2	2	2	12	0	0	0	0	2	1	2	2	2	2	2	2	2	17
	11	2	2	2	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	24	2	0	0	0	2	1	2	2	2	2	2	2	2	19
Σ	3	4	3	11	5	9	13	8	6	13	14	19	15		7	8	2	2	12	6	13	12	12	9	16	13	16		

Tabela 19. Wyniki analizy SWOT.

2. Wnioski wynikające z analizy SWOT dla całości obszaru realizacji LSR

Położenie na Jurze pozwala wykorzystywać szanse związane z rozwojem turystyki i przyciąganiem nowych mieszkańców. Ta mocna strona w niewielkim stopniu pomaga niwelować zagrożenia. Warto jednak zwrócić uwagę, że położenie w wyjątkowym regionie daje przewagę konkurencyjną nad innymi obszarami rybackimi. Jest to związane z możliwością korzystania z unikatowych **zasobów przyrodniczych** oraz potencjałem do tworzenia markowych produktów w oparciu o rozpoznawalność Jury Krakowsko-Częstochowskiej. Zasoby przyrodnicze trochę lepiej niż sam fakt położenia na Jurze pozwalają wykorzystywać szanse związane z nowymi technologiami w ochronie środowiska.

Historia i zabytki pozwalają wykorzystywać szanse związane z turystyką i osadnictwem. W pewnym stopniu mogą być też wykorzystane jako podstawa do tworzenia markowych produktów lokalnych. Podobnie, jak zasoby przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe w niewielkim stopniu pozwala przewyższać zdiagnozowane zagrożenia.

Gospodarstwa rolne mogą być miejscem realizacji projektów związanych z OZE, czy ochroną środowiska. Ułatwiają także wykorzystanie rosnącego popytu na produkty lokalne. Obecność rolnictwa na obszarze RLGD daje także nadzieję, że nie nastąpi tu całkowity zanik małych gospodarstw rolnych, które mają potencjał do dywersyfikacji działalności, np. w kierunku **agroturystyki**. Jest ona obecna na obszarze RLGD i w oczywisty sposób sprzyja wykorzystaniu szans związanych z nowymi trendami w turystyce. Gospodarstwa agroturystyczne mogą promować i sprzedawać lokalne produkty, co może sprzyjać wygrywaniu konkurencji ze strony dużych sieci marketów i innych regionów rybackich.

Przedsiębiorczość mieszkańców jest mocną stroną obszaru, która pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Dzięki potencjałowi lokalnej społeczności do działania można inwestować w nowe technologie w zakresie rozwoju środowiska oraz wykorzystywać trendy w turystyce. W czasie analizy stwierdzono też, że przedsiębiorczość lokalnej społeczności pozwala przewyższać wiele zagrożeń dla rozwoju obszaru RLGD. Dzięki aktywności mieszkańców można poszukiwać nowych rozwiązań, które pozwalają lepiej radzić sobie z wyzwaniami.

Organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej zostały wysoko ocenione jako zasób, który pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Są one przede wszystkim naturalnym partnerem w projektach związanych z ochroną środowiska i dziedzictwem kulturowym. Ich działalność zwiększa także atrakcyjność obszaru, czego przykładem mogą być organizacje działające w obszarze wędkarstwa. Sektor społeczny wyróżnia się na tle innych mocnych stron, że zdecydowanie pomaga przewyższać zagrożenia związane ze starzeniem się społeczeństwa i zmianami klimatu.

Poprawiona w ostatnich latach **infrastruktura publiczna i techniczna** pozwala wykorzystywać szanse związane z napływem nowych mieszkańców i obsługą ruchu turystycznego. Może ona być także bazą dla inwestycji związanych z ochroną środowiska. Ten zasób w niewielkim stopniu sprzyja jednak wykorzystaniu szans związanych z rozwojem sektora rybackiego. Poprawiona infrastruktura ułatwia oszczędzanie energii i radzenie sobie ze skutkami zmian klimatu. Zwiększa także konkurencyjność obszaru RLGD w porównaniu z innymi regionami.

Niekorzystna sytuacja demograficzna nie utrudnia w znaczący sposób wykorzystywania szans rozwojowych. Wyludnianie się obszaru RLGD może jednak czynić go mniej atrakcyjnym dla nowych mieszkańców. Zmniejszająca się liczba członków społeczności może też utrudniać kreowanie popytu na

lokalne produkty. Zjawisko to z pewnością wzmacnia obserwowane w całym kraju starzenie się społeczeństwa i może negatywnie wpływać na rynek pracy oraz utrudniać konkurencję z innymi regionami.

Niezadawalający stan lokalnego rynku pracy utrudnia wykorzystanie szans związanych z rozwojem gospodarczym. Powoduje także, że region może być bardziej wrażliwy na kryzysy ekonomiczne i demograficzne.

Zanieczyszczanie środowiska przez podmioty gospodarcze utrudnia wykorzystanie szans związanych z rozwojem turystyki i produktów lokalnych oraz przyciąganiem nowych osadników. Podobne oddziaływanie ma słaba strona obszaru związana z brakami w usługach i infrastrukturze turystycznej. Dodatkowo może to pogłębiać starzenie się społeczności, ponieważ mniejsza atrakcyjność obszaru może motywować młodych ludzi do jego opuszczania.

3. Wnioski wynikające z analizy SWOT dla sektora rybackiego z obszaru realizacji LSR

Analiza SWOT jasno wskazuje, że błędem jest **niewykorzystywanie tradycji rybackich oraz zasobów wodnych do tworzenia oferty turystycznej**. W oczywisty sposób utrudnia to wykorzystanie szans związanych z turystyką aktywną. Blokują to również rozwój produktów i przetwórstwa lokalnego. Utrudnia to też odróżnianie lokalnych produktów od towaru dostępnego w dużych sieciach, czy pochodzącego z innych regionów.

W skali europejskiej, czy krajowej obserwuje się rosnące zainteresowanie produktami lokalnymi, w tym wytworzonymi z ryb. Jednak **lokalny rynek ryb jest za słabo rozwinięty**. Utrudnia to rozwój krótkich łańcuchów dostaw, co ma znaczenie nie tylko gospodarcze, ale także środowiskowe. Większa obecność produktów rybnych w diecie członków lokalnej społeczności ułatwiłaby budowanie ich silnej marki, co ułatwiłoby konkurowanie z rybami importowanymi, czy oferowanymi przez duże sieci handlowe. Te negatywne zjawiska są oczywiście wzmacniane przez **niewystarczającą promocję lokalnych ryb**. Mamy tutaj do czynienia wręcz z całym syndromem negatywnych zjawisk, do których można też zaliczyć **niedostateczny rozwój oferty gastronomicznej opartej na rybach**. Warto zwrócić uwagę, że oddziałuje to nie tylko na gospodarstwa rybackie, ale utrudnia także rozwój innych produktów lokalnych i wzmacnia zjawisko zanikania drobnych gospodarstw rolnych.

Sezonowość popytu na niektóre gatunki ryb jest problemem raczej ich producentów niż całego obszaru. Negatywnie wpływa to jednak z pewnością na perspektywy rozwoju lokalnego przetwórstwa oraz konkurencję z innymi regionami. Problemem dla właścicieli gospodarstw jest z pewnością **sezonowość pracy**, która utrudnia podejmowanie i finansowanie inwestycji. Jest to też jeden z czynników, który powoduje, że **praca w gospodarstwach rybackich jest nieatrakcyjna**. Powoduje to trudności ze znalezieniem pracowników, zwłaszcza w perspektywie rosnącej ogólnej zamożności Polaków. Sezonowość powoduje, że sektor rybacki jest bardziej wrażliwy na kryzysy gospodarcze i środowiskowe.

Energochłonność produkcji rybackiej nie ogranicza znacząco perspektyw wykorzystania szans rozwojowych. Przeciwnie, jest to jeden z argumentów za tym, żeby inwestować w nowe, zielone technologie. Jest to jednak zarazem słaba strona obszaru, która bardzo istotnie zwiększa zagrożenia rozwojowe. Duża konsumpcja energii przyczynia się do zanieczyszczenia środowiska i zmian klimatu. Utrudnia to także konkurencję z dużymi sieciami i podnosi koszty.

Dobre warunki środowiskowe do produkcji rybackiej są mocną stroną, która została najwyżej oceniona pod względem jej potencjału do wykorzystywania szans rozwojowych. Zrównoważony rozwój rybactwa uwzględnia OZE i przeciwdziałanie zmianom klimatu. Umiejętne wykorzystanie zasobów przyrodniczych zwiększa atrakcyjność turystyczną. Rozwój rybactwa pozwala też wykorzystać szanse związane z popytem na ryby i produkty lokalne wysokiej jakości. Rozwój rybactwa przeciwstawia się trendowi zanikania małych gospodarstw. Możliwość rozwijania produkcji ryb pozwala też skuteczniej konkurować bądź współpracować z dużymi sieciami. Tutejsze gospodarstwa dzięki współpracy w ramach RLGD mogą skuteczniej konkurować z podmiotami zza granicy i innych regionów.

Zróżnicowane kanały sprzedaży ryb, które są stosowane przez producentów z analizowanego obszaru pozwalają na wykorzystywanie różnych szans rynkowych. Jest zarówno potencjał do współpracy z dużymi obiorcami, jak i do rozwoju lokalnego przetwórstwa oraz popytu wewnętrznego na produkty rybne na obszarze RLGD. Rozwój lokalnych punktów sprzedaży ryb będzie zwiększał atrakcyjność turystyczną regionu. Krótkie łańcuchy dostaw żywności mogą być elementem projektów związanych z ekologią i przeciwdziałaniem zmianom klimatu. Wykorzystywanie różnych kanałów sprzedaży pozwala także lepiej radzić sobie z konkurencją oraz niestabilną sytuacją rynkową.

Tradycje rybackie zostały w tabeli SWOT wyróżnione jako szczególnie istotny element dziedzictwa kulturowego. Wyniki analizy potwierdziły słuszność tej decyzji, ponieważ tradycje rybackie oddziałują na rozwój obszaru inaczej niż inne elementy kulturowe. Jest to zasób, który w znacznie większym stopniu pozwala wykorzystywać szanse związane z popytem na ryby i produkty lokalne. Tradycje rybackie pozwalają niwelować zagrożenia związane ze sposobem funkcjonowania rynku produktów rybnych, ponieważ mogą być wykorzystane do tworzenia produktów wysokiej jakości, które odróżniają się od towaru dominującego w dużych sieciach handlowych. Rozwój rybactwa może także łagodzić niektóre negatywne skutki zmian klimatu.

Doświadczenie w pozyskiwaniu środków na projekty wykorzystujące rybacki potencjał obszaru jest mocną stroną, która w największym stopniu pozwala przewyższać zagrożenia rozwojowe. Jest to ona najważniejszym spośród atutów lokalnej społeczności, który pozwala radzić sobie z biurokracją i skomplikowanymi rozwiązaniami prawnymi. Doświadczenie pozwala sięgać po środki, realizować projekty inwestycyjne i ekologiczne. Pozwoli ono także lepiej rozwijać różne kanały sprzedaży ryb.

Wcześniejsze doświadczenia przekładają się na to, że na obszarze RLGD istnieją już **dobre przykłady krótkich łańcuchów dostaw żywności** oraz innych projektów wykorzystujących rybacki potencjał. Stanowią one dobre podłoże do dalszych działań na wykorzystywanie szans rozwojowych. Dobre praktyki mogą być także inspiracją do działań pozwalających przewyższać trudności gospodarcze, biurokrację i rosnącą konkurencję. Dostępne są sprawdzone modele biznesowe dla krótkich łańcuchów dostaw, które mogą w kolejnych latach być powielane w nowych lokalizacjach na obszarze RLGD.

Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje na to, że zdiagnozowane problemy obszaru korespondują z zagadnieniami wskazanymi w § 3 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4.12.2024, w którym opisane są warunki przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach realizacji LSR przez Rybackie Lokalne Grupy Działania. Wnioski z analizy wskazują, że zasadne jest podejmowanie trzech grup działań na rzecz rozwoju sektora rybackiego i całego obszaru RLGD:

1. Działania na rzecz podnoszenia poziomu życia na obszarze rybackim, w tym dalsza poprawa infrastruktury, która jest bardzo ważnym czynnikiem sprzyjającym wykorzystywaniu szans

rozwojowych. Konieczne jest podnoszenie atrakcyjności obszaru RLGD, żeby przeciwdziałać jego wyludnieniu i wykorzystać szanse związane z nowym osadnictwem. Należy do tego wykorzystywać tradycje rybackie (§ 3 pkt 3 rozporządzenia), których kultywowanie jest nie tylko ważne dla zachowania lokalnej tożsamości, ale także dla rozwoju turystyki i krótkich łańcuchów dostaw.

2. Położenie na Jurze, zasoby przyrodnicze i tradycje rybackie, to mocne strony obszaru, które dają szanse na rozwój krótkich łańcuchów dostaw. To będzie sprzyjać zrównoważeniu gospodarczemu i dalszemu pobudzeniu lokalnej przedsiębiorczości (§3 pkt 5 rozporządzenia). To bardzo ważne także w kontekście tego, że różnicowanie kanałów sprzedaży ryb zwiększa odporność sektora rybackiego na kryzysy. Wskazane jest wspieranie przedsiębiorców, którzy będą poprawiali stan usług noclegowych i gastronomicznych. Te ostatnie są ważne nie tylko dla turystów, ale także dla całej społeczności. Istnieje możliwość zwiększenia lokalnego popytu na produkty rybackie, co będzie korzystne dla całej lokalnej gospodarki. Jednocześnie będzie się to wpisywało w aktualne trendy w zakresie zrównoważonego rozwoju związane z konsumpcją sezonowej żywności wytwarzanej przez lokalnych producentów.
3. Sektor rybacki jest ważny dla rozwoju całej społeczności. Jest on jednak zagrożony przez zmiany klimatu oraz rosnące koszty energii. To powiązane ze sobą zjawiska, które wskazują, że istotne jest zwrócenie uwagi na kwestie środowiskowe (§ 3 pkt 2 rozporządzenia). Potrzebne są inwestycje w gospodarstwa rybackie, które pozwolą im w większym stopniu korzystać z odnawialnych źródeł energii. Takie działania powinni też podejmować inni przedsiębiorcy, których działalność może potencjalnie szkodzić środowisku naturalnego. Od kondycji zasobów przyrodniczych zależy nie tylko rozwój rybactwa, ale także dobrostan lokalnej społeczności. Również rozwój turystyki, który jest dużą szansą, powinien przebiegać w sposób zrównoważony. Gospodarstwa rybackie pomagają zachowywać równowagę lokalnych ekosystemów. Ich przetrwanie i rozwój jest istotne nie tylko z punktu widzenia gospodarki, ale także środowiska naturalnego. Potrzebne są zatem inwestycje, które zwiększą ich konkurencyjność w odniesieniu do podmiotów działających w innych regionach i krajach. Różnicowanie kanałów sprzedaży ryb oznacza nie tylko potrzebę wspierania krótkich łańcuchów dostaw, ale także podtrzymywanie zdolności sektora rybackiego do współpracy z dużymi odbiorcami ryb.

Przedstawione powyżej wnioski z analizy SWOT wskazują, że grupami docelowymi, istotnymi z punktu widzenia realizacji LSR są podmioty sektora rybackiego oraz przedsiębiorcy. Wśród przedstawicieli sektora gospodarczego szczególnie potrzebne jest wspieranie przedsiębiorców działających w branży turystycznej oraz tych działalności gospodarczych, które są szczególnie energochłonne. Potrzebne jest dalsze wspieranie różnicowania kanałów sprzedaży ryb, dlatego wsparcie dla podmiotów sektora rybackiego powinno być tak skonstruowane, by trafiło do różnego typu producentów.

Wskazane jest również uwzględnienie w realizacji LSR jednostek samorządu terytorialnego, które mają potencjał do realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych, związanych na przykład z zagospodarowaniem terenu wokół zbiorników wodnych. Powinny one także wspierać rozwój krótkich łańcuchów dostaw żywności oraz bardziej aktywnie promować tradycje rybackie.

Ważną grupą docelową powinny być organizacje pozarządowe. Dzięki ich zaangażowaniu można wykorzystać wiele spośród zdiagnozowanych szans rozwojowych i przeciwdziałać wielu zagrożeniom dla obszaru RLGD „Jurajska Ryba”. Co istotne, dzięki realizacji przez nie operacji możliwe jest również docieranie do młodzieży i osób starszych. Te dwie grupy mieszkańców są szczególnie istotne ze względu na obserwowane w regionie problemy demograficzne.

Rozdział V – Określenie celów LSR i środków służących do ich osiągnięcia, w tym operacje planowane do wsparcia

1. Cele główne wybrane do realizacji

Ten rozdział zawiera kluczowe informacje dla osób i podmiotów z obszaru LGD, które będą włączać się w realizację Lokalnej Strategii Rozwoju. Przedstawione zostaną w nim cele dokumentu strategicznego oraz operacje planowane do wsparcia. Dużo uwagi poświęcone zostanie operacjom dotyczącym sektora rybackiego. Należy zwrócić jednak uwagę, że potencjalni beneficjenci powinni zapoznać się także z innymi rozdziałami Lokalnej Strategii Rozwoju, w tym w szczególności z rozdziałami IV, VI i X.

Cele strategii oraz operacje planowane do wsparcia określone zostały na podstawie diagnozy potrzeb społeczności rybackiej. Propozycje operacji powinny wprost odpowiadać na te potrzeby, dlatego zaleca się by wnioskodawcy zapoznali się z treścią rozdziału IV (analiza SWOT) oraz rozdziałem VI (spójność celów z obszarem i jego potrzebami). Dodatkowo w rozdziale VI wskazane są specyficzne zasoby społeczności lokalnej, które można zaangażować w procesie realizacji LSR.

Ważne informacje zawiera rozdział X, w którym omówiono wskaźniki realizacji LSR. Wsparcie będą mogły otrzymać jedynie te operacje, które będą realizować założone wskaźniki. Innymi słowy, operacje będą prowadzić do wytworzenia produktów i osiągnięcia rezultatów, które potrzebne są by osiągnąć zakładane cele rozwojowe. Uwzględnienie zdiagnozowanych potrzeb obszaru oraz zaplanowanie efektów spójnych z założeniami tej strategii ułatwi wpisanie się w kryteria wyboru operacji (rozdział VII). Zaleca się, żeby potencjalni beneficjenci zapoznali się również z pozostałymi elementami LSR i dzięki temu w pełni zrozumieli proces jej wdrażania, którego częścią będą przygotowane przez nich projekty.

W czasie konsultacji społecznych zdecydowano, że cele mają być konkretne i bezpośrednio odpowiadać na zdiagnozowane problemy. Zdecydowano, że interwencje będą skoncentrowane w ograniczonej liczbie kluczowych obszarów, by osiągnąć lepsze oddziaływanie procesu wdrażania strategii. Z tego względu określono stosunkowo niewielki zestaw celów głównych i uzupełniających.

Niezwykle istotną kwestią dla Rybackiej Lokalnej Grupy Działania jest partnerstwo i współpraca różnych aktorów na rzecz rozwoju obszaru. Z tego względu w czasie prac nad strategią podjęto decyzję, że zaplanowane zostaną działania, które zaangażują przedstawicieli wszystkich sektorów reprezentowanych przez członków RLGD. Znajduje to odzwierciedlenie w doborze zróżnicowanych typów możliwych do realizowania operacji, które są omówione w paragrafie 4 tego rozdziału.

Kolejną zasadą przyjętą w czasie partycypacyjnego tworzenia LSR było dążenie do tego, by wszystkie działania bezpośrednio lub przynajmniej pośrednio wspierały potencjał rozwojowy związany z rybackim charakterem obszaru. Oznacza to, że co do zasady w ramach realizacji LSR nie będzie można wspierać operacji niepowiązanych z owym rybackim potencjałem. Możliwe do realizacji operacje dzielą się zatem na dwie grupy:

1. Operacje kierowane do sektora rybackiego oraz operacje kierowane do potencjalnych beneficjentów, będących podmiotami sektora rybackiego (omówione bardziej szczegółowo w paragrafie 4 tego rozdziału)

2. Operacje kierowane do otoczenia sektora rybackiego, które powinny wspierać wykorzystanie rybackiego potencjału obszaru.

Porządkując wnioski z analizy SWOT (rozdział IV) użyto pojęcia zrównoważonego rozwoju, które ma trzy wymiary: społeczny, środowiskowy i gospodarczy. Pierwsze trzy cele główne LSR wprost nawiązują do owego trójpodziału. Dodatkowo, zdecydowano się na uwzględnienie w LSR celu związanego z projektami współpracy. Podykotowane to było dążeniem do wpisania się w zasady podejść LEADER i RLKS poprzez wsparcie wymiany wiedzy w sektorze rybackim i jego otoczeniu.

Cele główne Lokalnej Strategii Rozwoju

Cel główny 1. Zrównoważony rozwój społeczny dzięki promowaniu i rozwijaniu dziedzictwa kulturowego i tradycji obszaru rybackiego

Cel główny 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy poprzez rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego

Cel główny 3. Zrównoważenie środowiskowe dzięki ochronie i odbudowie naturalnych ekosystemów i bioróżnorodności środowiskowej

Cel główny 4. Współpraca międzyterytorialna i międzynarodowa

Rysunek 2. Cele główne LSR.

Nazwy celów głównych 1, 2 i 3 odwołują się do poszczególnych wymiarów zrównoważonego rozwoju oraz zapisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 grudnia 2023 roku, w którym określono warunki przyznawania i wypłaty pomocy finansowej na realizację operacji w ramach realizacji LSR przez Rybackie Lokalne Grupy Działania. Określono w nim w szczególności cele, w ramach których powinny mieścić się operacje w ramach realizacji LSR. Warto wskazać konkretnie, do których części rozporządzenia odwołują się poszczególne cele główne, ponieważ ułatwi to zrozumienie powiązań pomiędzy nimi a diagnozą obszaru oraz wizją rozwoju rybactwa i obszarów rybackich wynikającą z programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027. Informacje na ten temat przedstawiono w poniższej tabeli.

Cel główny LSR	Zapisy rozporządzenia MRiRW z 4.12.2023
Cel główny 1 Zrównoważony rozwój społeczny dzięki promowaniu i rozwijaniu dziedzictwa kulturowego i tradycji obszaru rybackiego	§ 3 pkt 3 Promowanie i rozwijanie dziedzictwa kulturowego i tradycji obszarów rybackich, w tym promowanie zawodów branży rybackiej.
Cel główny 2 Zrównoważony rozwój gospodarczy poprzez rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego	§ 3 pkt 5 Rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego przez wspieranie lokalnej przedsiębiorczości
Cel główny 3 Zrównoważenie środowiskowe dzięki ochronie i odbudowie naturalnych ekosystemów i bioróżnorodności środowiskowej	§ 3 pkt 2 Ochrona i odbudowa naturalnych ekosystemów i bioróżnorodności środowiskowej w celu przeciwdziałania zmianom klimatu lub wspomagania dostosowania się do tych zmian, lub przyczyniania się do zwalczania negatywnych zmian w środowisku naturalnym i ekosystemach.
Cel główny 4 Współpraca międzyterytorialna i międzynarodowa	§ 3 pkt 6 Współpraca międzyterytorialna i międzynarodowa, która wspiera realizację przez RLGD celów, o których mowa w pkt 1–5, przez wymianę wiedzy i doświadczeń oraz budowanie sieci kontaktów o charakterze międzyterytorialnym lub międzynarodowym.

Tabela 20. Podstawy prawne dla przyjętych celów głównych LSR.

3. Cele uzupełniające wybrane do realizacji

Zrównoważony rozwój to złożony proces, na który może składać się wiele zróżnicowanych interwencji. Odwołanie się do jego trójdzielnej definicji pomaga doprecyzować wizję rozwoju obszaru RLGD. Konieczne jest jednak dalsze uszczegółowienie celów strategii, tak by były w pełni zgodne z uwarunkowaniami lokalnymi. Z tego względu do celów głównych 1, 2 i 3 przyporządkowano cele uzupełniające. Można je utożsamiać z przedsięwzięciami, czy też wiązkami specyficznych operacji, które będą realizowane w ramach poszczególnych celów głównych.

W czasie konsultacji społecznych zdecydowano, że podobnie jak cele ogólne, również cele uzupełniające powinny w jak największym stopniu zachowywać spójność z programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027. To podejście jest zgodne z zapisami załącznika nr 2 do regulaminu konkursu na wybór LSR w programie FER, które wskazują, że w dokumencie strategicznym można uwzględnić cele uzupełniające wskazane w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 grudnia 2023 roku. Spośród wskazanych w §3 rozporządzenia kierunków działań wybrano te, które zgodne są z przeprowadzoną diagnozą potrzeb i potencjału obszaru rybackiego. Wstępny zestaw celów szczegółowych stworzony został w czasie spotkań konsultacyjnych w gminach wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania „Jurajska Ryba”. Następnie wybór ten zrewidowany na spotkaniu w grudniu 2023 roku, gdy znane były ostateczne zapisy przywoływanego tu rozporządzenia MRiRW z 4.12.2023. Ostateczną decyzję o uwzględnienie w LSR prezentowanego poniżej zestawu celów szczegółowych podjęto na Walnym Zgromadzeniu RLGD 13 czerwca 2024 roku.

Realizacja celów uzupełniających przypisanych do **celu głównego 1** będzie prowadzić do rozwiązywania problemów społecznych obszaru, ale w taki sposób by możliwe było wykorzystanie jego potencjału rozwojowego związanego z zasobami przyrodniczymi i kulturowymi. Zasoby te mogą zostać wykorzystane do podnoszenia jakości życia członków społeczności poprzez tworzenie atrakcyjnych miejsc do rekreacji i spędzania czasu wolnego. Kultywowanie lokalnych tradycji, w tym tradycji związanych z rybactwem będzie umacniać tożsamość lokalną i poczucie związku z lokalną społecznością wśród mieszkańców obszaru Rybackiej Lokalnej Grupy Działania „Jurajska Ryba”. Kultywowanie tych zasobów kulturowych będzie także stwarzać korzystne warunki dla rozwoju produkcji rybackiej. Lokalne tradycje i zasoby przyrodnicze, w tym zwłaszcza zasoby wodne, są elementami stanowiącymi o potencjale turystycznym obszaru. W ramach celu 1 podjęte zostaną zatem działania, które będą upowszechniać informacje o nich, zwracając jednocześnie uwagę na autentyczność i zakorzenienie tradycji rybackich w lokalnej społeczności.

Cel główny 1 Zrównoważony rozwój społeczny dzięki promowaniu i rozwijaniu dziedzictwa kulturowego i tradycji obszaru rybackiego	
Cele uzupełniające	Podstawa prawna (rozporządzenie MRiRW z 4.12.2023 r.)
Cel uzupełniający 1.1 Kultywowanie lub promowanie historii lokalnej społeczności rybackiej lub obszaru rybackiego	§ 3 pkt 3 lit. a
Cel uzupełniający 1.2 Działania upowszechniające wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego lokalnej społeczności, tradycji rybackich oraz obszaru rybackiego	§ 3 pkt 3 lit. c
Cel uzupełniający 1.3 Działania upowszechniające wiedzę o obszarze rybackim jako atrakcyjnym miejscu turystycznym	§ 3 pkt 3 lit. h

Tabela 21. Cele uzupełniające w ramach celu ogólnego 1.

Działania w celu głównym 2 skupią się na wykorzystaniu szans na zrównoważony rozwój gospodarczy obszaru RLGD „Jurajska Ryba”. Jest on rozumiany jako proces, który pozwala na osiągnięcie efektów ekonomicznych przy jednoczesnej ochronie lokalnych zasobów i zapewnieniu wysokiego poziomu życia dla wszystkich mieszkańców. Cele uzupełniające przypisane do celu głównego 2 skupiają się na wsparciu dwóch sektorów gospodarki, które mają potencjał do rozwoju opartego na lokalnych zasobach przyrodniczych i kulturowych: szeroko rozumianego sektora żywnościowego, w tym w szczególności rybactwa oraz sektora turystycznego. Działania w zakresie rozwoju gospodarczego skupią się zatem na tworzeniu krótkich łańcuchów dostaw żywności, wspieraniu lokalnej produkcji żywności oraz zwiększaniu poziomu jej dostępności dla mieszkańców obszaru. Wsparci zostaną również przedsiębiorcy rozwijający zrównoważoną turystykę. Warto zwrócić uwagę, że działania kierowane do obu tych branż będą się wzajemnie wzmocniać. Rozwój turystyki będzie zwiększał zapotrzebowanie na lokalną żywność. Z kolei krótkie łańcuchy dostaw żywności rozwinięte na bazie lokalnych tradycji, będą zwiększać atrakcyjność turystyczną obszaru.

Cel główny 2 Zrównoważony rozwój gospodarczy poprzez rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego	
Cele uzupełniające	Podstawa prawna (rozporządzenie MRiRW z 4.12.2023 r.)
Cel uzupełniający 2.1 Wspieranie zrównoważonej lub innowacyjnej produkcji rybackiej	§ 3 pkt 5 lit. d
Cel uzupełniający 2.2 Działania wspierające produkcję lokalnej żywności	§ 3 pkt 5 lit. g
Cel uzupełniający 2.3 Działania informacyjne lub promocyjne dotyczące jakości i dostępności lokalnych produktów rybnych oraz wyróżnianie i promowanie miejsc związanych z ich sprzedażą lub serwowaniem	§ 3 pkt 5 lit. h
Cel uzupełniający 2.4 Wspieranie rozwoju turystyki przyjaznej środowisku naturalnemu lub opartej o tradycje i dziedzictwo kulturowe obszarów rybackich	§ 3 pkt 5 lit. i

Tabela 22. Cele uzupełniające w ramach celu ogólnego 2.

Cel główny 3 odpowiada na zdiagnozowane potrzeby obszaru w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałaniu zmianom klimatu. Obszar RLGD „Jurajska Ryba” jest stosunkowo dobrze rozwinięty gospodarczo. Działalność rybacka oraz inne typy działalności gospodarczej prowadzone są tutaj od stuleci. Wyzwaniem dla społeczności nie jest zatem pogodzenie rozwoju gospodarczego z działaniami na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych. Szansą na to jest postawienie na rozwój sektora rybackiego oraz wsparcie dla stosowania nowoczesnych, ekologicznych technologii w innych branżach. Rybactwo nie może się rozwijać bez umiejętnego gospodarowania zasobami przyrodniczymi. Jest ono zatem branżą, która może wyznaczać standardy w zakresie zrównoważenia środowiskowego dla innych podmiotów sektora gospodarczego.

Cel główny 3 Zrównoważenie środowiskowe dzięki ochronie i odbudowie naturalnych ekosystemów i bioróżnorodności środowiskowej	
Cele uzupełniające	Podstawa prawna (rozporządzenie MRiRW z 4.12.2023 r.)
Cel uzupełniający 3.1 Inwestycje lub działania przyczyniające się do ograniczenia zużycia energii lub wody lub racjonalizacji gospodarowania energią lub wodą	§ 3 pkt 2 lit. a
Cel uzupełniający 3.2 Inwestycje lub działania ograniczające antropopresję na środowisko naturalne, w tym antropopresję wynikającą z turystyki	§ 3 pkt 2 lit. g

Cel uzupełniający 3.3

Inwestycje lub działania zabezpieczające potencjał produkcyjny lub przyrodniczy obiektów rybackich

§ 3 pkt 2 lit. k

Tabela 23. Cele uzupełniające w ramach celu ogólnego 3.

Zgodnie z zapisami rozporządzenia MRiRW z 4.12.2023 r. nie przypisano celów uzupełniających do celu ogólnego nr 4. Nie wymaga on dalszego uszczegółowienia, ponieważ jego definicja jednoznacznie wskazuje na zakres działań, które będą w jego ramach podejmowane. Działania w ramach celu 4 przeprowadzone zostaną w formie projektów współpracy, które będą wspierać osiągnięcie pozostałych celów Lokalnej Strategii Rozwoju. Planowane projekty współpracy będą skupiać się na wymianie wiedzy oraz gromadzeniu dobrych praktyk z innych obszarów rybackich w Polsce i w Europie.

4. Środki służące do osiągnięcia poszczególnych celów głównych i uzupełniających, w tym operacje planowane do wsparcia

W czasie konsultacji społecznych na etapie tworzenia LSR podjęto decyzję, że zastosowane zostaną wszystkie dopuszczone prawem typy operacji: konkursy, projekty grantowe, projekty własne oraz projekty współpracy. Decyzja ta była pochodną ogólnych założeń dokumentu strategicznego, o których była już mowa powyżej, a które ustalone zostały w czasie spotkań konsultacyjnych w gminach. W pierwszej kolejności wymienione zostaną przesłanki stojące za wyborem konkretnych typów możliwych do realizacji operacji. Następnie zaprezentowany zostanie ich krótki opis, który pozwoli przejść do powiązania ich z analizą potrzeb i potencjału obszaru realizacji LSR.

Dla RLGD „Jurajska Ryba” istotne było zapewnienie szerokiego partnerstwa w czasie wdrażania strategii oraz włączenie w ten proces wszystkich zainteresowanych stron. Z tego względu zaplanowano realizację projektów grantowych, których beneficjentami będą głównie organizacje pozarządowe. Istotne jest jednak, by te niewielkie granty realizowane przez lokalne NGO były spójne z szerszą wizją rozwoju obszaru. Z tego względu zdecydowano, że RLGD będzie realizować projekty własne, które wzmocnią i ukierunkują działania podejmowane przez sektor społeczny. Oczekuje się także, że projekty własne przyczynią się do rozwoju partnerstwa międzysektorowego na obszarze rybackim. W ich realizację będą włączani nie tylko przedstawiciele NGO, ale także reprezentanci sektora gospodarczego (zwłaszcza podmioty sektora rybackiego) oraz przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego. Projekty grantowe i projekty własne będą dotyczyły zatem podobnej grupy zagadnień: promocji obszaru RLGD jako miejsca atrakcyjnego turystycznie oraz rozwoju krótkich łańcuchów dostaw, w tym zwłaszcza w oparciu o lokalną produkcję rybacką.

Wiele operacji realizowanych będzie w formie konkursów. Dotyczy to zwłaszcza operacji inwestycyjnych prowadzonych przez podmioty sektora rybackiego oraz inne podmioty gospodarcze. Konkursy zastosowane zostaną także w przypadku operacji związanych z inwestycjami infrastrukturalnymi. W przypadku wszystkich tych przedsięwzięć wynika to z konieczności przeznaczenia na ich realizację odpowiednich środków finansowych. Istotne było także, że operacje tego typu wiążą się z ryzykiem niepowodzenia. Realizacja operacji polegających na rozwoju działalności gospodarczej w formie projektu grantowego mogłaby grozić niemożnością osiągnięcia jego pełnych założeń w przypadku niepowodzenia biznesowego któregoś z beneficjentów.

Uzasadnienie dla decyzji o uwzględnieniu w LSR projektów współpracy było już wstępnie przedstawione powyżej. Zrównoważony rozwój obszaru RLGD „Jurajska Ryba” wymaga poszukiwania nowatorskich

rozwiązań. Obecnie w Polsce i w Europie podejmowane są liczne lokalne inicjatywy w celu tworzenia innowacji społecznych i technologicznych dostosowanych do lokalnych uwarunkowań. Trend ten widoczny jest między innymi w działaniach na rzecz transformacji systemu żywnościowego, które często wykorzystują metodę „żywych laboratoriów” (*living lab*). Członkowie RLGD chcą być częścią tego szerszego ruchu społecznego i czerpać z jego dorobku. Potrzebne jest zatem nawiązywanie nowych kontaktów oraz wymiana wiedzy. Trzeba też podkreślić, że w tego typu sieciach współpracy RLGD „Jurajska Ryba” nie będzie jedynie biernym odbiorcą wiedzy. Przedstawiciele stowarzyszenia będą brać czynny udział w jej tworzeniu oraz dzielić się własnymi propozycjami dobrych praktyk. Działania w formie projektów współpracy zostały uwzględnione w LSR na wyraźną prośbę licznych mieszkańców partnerskich gmin, która została udokumentowana w materiałach zgromadzonych w czasie konsultacji społecznych.

Wybrane warunki przyznawania pomocy finansowej oraz intensywność wsparcia w operacjach różnego typu.		
	Zapisy rozporządzenia MRiRW	Dodatkowe warunki wynikające z konsultacji społecznych
Projekt grantowy	<ul style="list-style-type: none"> Pomoc przyznawana jest RLGD w formie zwrotu kosztów kwalifikowanych do 100% tych kosztów. Do realizacji zadań projektu grantowego RLGD wybierze grantobiorów. Wartość grantu wynosi nie mniej niż 5000 zł oraz nie więcej niż 30 000 zł. RLGD zawrze z grantobiorcą umowę o powierzenie grantu. 	<ul style="list-style-type: none"> Granty przyznawane będą NGO i JST Nie przewiduje się w ramach grantu realizowania operacji mających na celu podjęcie albo rozwój działalności gospodarczej.
Projekt własny	<ul style="list-style-type: none"> Pomoc przyznawana jest RLGD w formie zwrotu kosztów kwalifikowanych do 100% tych kosztów. Pomoc przyznawana jest wysokości 5% całkowitej kwoty środków finansowych przyznanych RLGD w umowie ramowej na okres realizacji LSR. 	<ul style="list-style-type: none"> Projekty własne mają wspierać realizację projektów grantowych, dlatego zaplanowane zostały w tych samych celach szczegółowych Powiązania pomiędzy projektami grantowymi i projektami własnymi znajdują odzwierciedlenie w harmonogramie realizacji LSR.
Konkurs	<ul style="list-style-type: none"> Pomoc przyznaje się wnioskodawcy innemu niż RLGD Pomoc przyznawana jest w formie zwrotu kosztów kwalifikowanych w wysokości Do 50% tych kosztów Do 100% tych kosztów, gdy operacja realizowana jest interesie zbiorowym (zgodnie z załącznikiem III do rozporządzenia UE 2021/1139). 	<ul style="list-style-type: none"> Operacje konkursowe będą kierowane do podmiotów sektora rybackiego, przedsiębiorców oraz JST. W mniejszym stopniu operacje konkursowe będą kierowane do NGO, dla których większość wsparcia zostanie przekazana poprzez projekty grantowe.
Projekt współpracy	<ul style="list-style-type: none"> Pomoc przyznawana jest RLGD w formie zwrotu kosztów kwalifikowanych do 100% tych kosztów. 	<ul style="list-style-type: none"> W LSR uwzględnione zostają krajowe projekty współpracy (współpraca międzyterytorialna) oraz projekt międzynarodowy.

	<ul style="list-style-type: none"> • Pomoc przyznawana jest wysokości 5% całkowitej kwoty środków finansowych przyznanych RLGD w umowie ramowej na okres realizacji LSR. 	
--	---	--

Tabela 24. Wybrane warunki przyznawania pomocy finansowej oraz intensywność wsparcia w operacjach różnego typu.

Operacje podzielone zostały na przedsięwzięcia, które odpowiadają opisanym we wcześniejszej części rozdziału celom uzupełniającym. W wielu przypadkach jednemu przedsięwzięciu odpowiada jeden cel uzupełniający. Zdarzają się jednak sytuacje, że jeden cel uzupełniający realizowany jest przez kilka przedsięwzięć. Taki zabieg powoduje, że lista planowanych działań jest bardziej czytelna, ponieważ każde z przedsięwzięć realizowane jest za pomocą operacji jednego typu. Wyjątkiem jest cel ogólny 4, w ramach którego zaplanowano osobne przedsięwzięcie dla każdego z trzech projektów współpracy.

Poniżej zwięźle opisane są przedsięwzięcia kierowane do beneficjentów innych niż przedstawiciele sektora rybackiego. Przedsięwzięcia kierowane do tych ostatnich opisane są w kolejnym podrozdziale. Należy zwrócić uwagę, że istotne treści dotyczące przedsięwzięć zawarte są też w rozdziale VI. Wskazane są tam między innymi przykładowe operacje zgłoszone w czasie konsultacji społecznych, które mogą być realizowane w ramach poszczególnych operacji.

W celu ogólnym 1 (Zrównoważony rozwój społeczny dzięki promowaniu i rozwijaniu dziedzictwa kulturowego i tradycji obszaru rybackiego) zaplanowano cztery przedsięwzięcia. Dwa z nich realizowane będą w formie konkursów. Dodatkowo uwzględniono projekt grantowy oraz projekt własny. Wszystkie cztery przedsięwzięcia obracają się wokół problematyki wykorzystania zasobów kulturowych i przyrodniczych obszaru w taki sposób, by podnosić jakość życia mieszkańców. Przedsięwzięcie 1.1.1 (Kultywowanie lub promowanie historii lokalnej społeczności rybackiej lub obszaru rybackiego) to konkurs kierowany do JST. Będą one mogły realizować inwestycje i działania rozwijające dziedzictwo kulturowe, w tym budować i modernizować izby pamięci i muzea lub budować ścieżki edukacyjne i przyrodnicze.

Przedsięwzięcie 1.2.1 (Działania upowszechniające wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego lokalnej społeczności, tradycji rybackich oraz obszaru rybackiego) to konkurs kierowany do NGO i JST. Przewiduje się tutaj działania promujące aktywność fizyczną wykorzystującą zasoby przyrodnicze obszaru, imprezy integracyjne w oparciu o lokalną tradycję oraz działania związane z dziedzictwem rybackim.

Przedsięwzięcie 1.3.1 (Działania sektora społecznego upowszechniające wiedzę o obszarze rybackim jako atrakcyjnym miejscu turystycznym) to projekt grantowy, który ma integrować i aktywizować społeczność poprzez włączenie jej członków w promocję walorów turystycznych obszaru RLGD „Jurajska Ryba”. Podobne cele będzie sobie stawiać bliźniacze przedsięwzięcie 1.3.2 (Działania RLGD upowszechniające wiedzę o obszarze rybackim jako atrakcyjnym miejscu turystycznym), które będzie realizowane w formie projektu własnego. Ze względu na dużą różnorodność gmin członkowskich RLGD planuje przy okazji realizacji operacji własnej nagranie spotu ukazującego główne walory turystyczne i przyrodnicze gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia, organizację zawodów wędkarskich przy współpracy z kołami wędkarskimi aby pokazać, że na terenie RLGD jest wiele pięknych zbiorników, na które warto przyjeżdżać i wędkować. Przy okazji tego projektu zostaną zakupione również gadzety reklamujące RLGD i gminy członkowskie.

W celu ogólnym 2 (Zrównoważony rozwój gospodarczy poprzez rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego) zaplanowano pięć przedsięwzięć. Podobnie jak w przypadku celu ogólnego 1, będą one realizowane w formie konkursów, projektu własnego i projektu

grantowego. Wszystkie te działania skupiają się na rozwoju perspektywicznych branż gospodarki, które mogą w zrównoważony sposób korzystać z lokalnych zasobów, czyli sektor żywnościowy oraz turystyka.

Przedsięwzięcie 2.1.1 (Wspieranie zrównoważonej lub innowacyjnej produkcji rybackiej) to konkurs, w ramach którego rozwijany będzie potencjał podmiotów sektora rybackiego do uczestnictwa w krótkich łańcuchach dostaw żywności.

Projekt grantowy w ramach przedsięwzięcia 2.2.1 (Działania wspierające produkcję lokalnej żywności) będzie z kolei oddziaływał na podmioty z otoczenia sektora rybackiego. Realizacja przedsięwzięcia ma prowadzić do wzrostu zainteresowania mieszkańców korzystaniem z oferty krótkich łańcuchów dostaw żywności oraz konsumpcją ryb pochodzących z lokalnej produkcji.

Przedsięwzięcie 2.3.1 to projekt własny RLGD, który ma ukierunkować rozwój lokalnego sektora żywnościowego. Pierwszym krokiem będzie powołanie lokalnej rady polityki żywnościowej, która skoordynuje działania na rzecz rozwoju krótkich łańcuchów dostaw. Celem będzie tu też ułatwienie współpracy pomiędzy różnymi partnerami. Rada będzie ciałem doradczym złożonym z producentów żywności (w tym gospodarstw rybackich), dystrybutorów żywności (restauracje, hotele, sklepy), władz lokalnych oraz zainteresowanych mieszkańców. Można zakładać, że rada polityki żywnościowej opracuje propozycje działań, które będą uwzględnione w grantach realizowanych w ramach przedsięwzięcia 2.2.1. Dodatkowo w ramach projektu własnego zrealizowana zostanie przez RLGD kampania informacyjna dla mieszkańców obszaru na temat miejsc, gdzie można kupować lokalnie wyprodukowane ryby, przeprowadzone zostanie znakowanie punktów sprzedaży ryb oraz zorganizowany konkurs dla KGW na propozycje produktów z lokalnych ryb, które mogłyby być oferowane w ramach krótkich łańcuchów dostaw.

Przedsięwzięcia 2.4.1 i 2.4.2 to dwa konkursy, z których pierwszy będzie kierowany do JST, a drugi do przedsiębiorców działających w branży turystycznej. Oba te przedsięwzięcia będą miały na celu wspieranie rozwoju turystyki przyjaznej środowisku naturalnemu lub opartej o tradycje i dziedzictwo kulturowe obszarów rybackich. Przedsięwzięcie 2.4.1 będzie to robić poprzez poprawę stanu infrastruktury turystycznej na obszarze rybackim. Z kolei przedsiębiorcy będą mogli realizować działania sprzyjające tworzeniu usług dla turystów.

Cel ogólny 3 (Zrównoważenie środowiskowe dzięki ochronie i odbudowie naturalnych ekosystemów i bioróżnorodności środowiskowej) obejmuje cztery przedsięwzięcia w formie konkursów. Ich wspólnym elementem jest to, że uwzględniają one działania chroniące lokalne zasoby przyrodnicze przy jednoczesnym ułatwianiu wzrostu gospodarczego. W ramach tych działań wsparte zostaną podmioty z sektora rybackiego (przedsięwzięcie 3.1.1 oraz przedsięwzięcie 3.3.1). Przewidziano również wsparcie dla podmiotów gospodarczych spoza sektora rybackiego (przedsięwzięcie 3.1.2). Dotyczy ono ograniczenia zużycia energii lub wody oraz racjonalizacji gospodarowania tymi zasobami. Podobnie, jak w celu ogólnym 2, także w celu 3 uwzględnione zostało wsparcie dla rozwoju turystyki. W tym przypadku działania te będą koncentrować się na ograniczeniu negatywnego wpływu turystyki na środowisko naturalne (przedsięwzięcie 3.2.1).

Cel ogólny 4 (Współpraca międzyterytorialna i międzynarodowa) zawiera trzy przedsięwzięcia, które będą realizowane w formie projektów współpracy. Dwa pierwsze (4.1.1 i 4.1.2) dotyczą współpracy międzyterytorialnej. Zaplanowano także sieciowanie i wymianę wiedzy z podmiotami zagranicznymi (przedsięwzięcie 4.2.1).

Przedsięwzięcie 4.1.1. „ Aktywizacja i edukacja przedstawicieli sektora rybackiego poprzez organizację szkoleń z zakresu chowu i hodowli ryb oraz wyjazdu edukacyjnego” zaangażuje członków Stowarzyszenia RLGD „Jurajska Ryba” oraz członków jeszcze jednej RLGD z terenu Polski. Projekt będzie miał na celu przeprowadzenie cyklu szkoleń dla przedstawicieli sektora rybackiego z zakresu chowu i hodowli ryb. Zorganizowana zostanie również wizyta edukacyjna na terenie RLGD biorącej również udział w tym projekcie, w trakcie której członkowie „Jurajskiej Ryby” odwiedzą gospodarstwa rybackie i będą mogli wymienić swoje doświadczenia w chowie i hodowli ryb.

Projekt współpracy w ramach przedsięwzięcia 4.1.2 zatytułowany został „ Dobre praktyki w rybactwie oraz projekty realizowane w ramach wdrażania LSR na przykładzie RLGD >>Jurajska Ryba<< oraz jeszcze jednej RLGD z terenu naszego kraju”. W projekcie wezmą udział przedstawiciele RLGD „Jurajska Ryba” oraz przedstawiciele jeszcze jednej RLGD działającej na terenie naszego kraju, gdzie chów i hodowla ryb prowadzone są w innych warunkach środowiskowych niż na terenie RLGD „Jurajska Ryba”. Członkowie stowarzyszeń biorący udział w projekcie będą mogli wymienić między sobą doświadczenia oraz spostrzeżenia dotyczące hodowli ryb. Planuje się również w ramach realizacji projektu wydanie folderu dotyczącego gospodarstw rybackich działających na terenie RLGD.

Międzynarodowy projekt współpracy (przedsięwzięcie 4.2.1) zatytułowano „ Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej oraz promocja obszarów zależnych od rybactwa poprzez poznawanie dobrych praktyk w trakcie wizyty studyjnej”. W projekcie, oprócz „Jurajskiej Ryby” udział weźmie jeszcze jedna grupa z terenu Unii Europejskiej. Głównym celem operacji będzie nawiązanie współpracy międzynarodowej służącej wymianie doświadczeń, wzrostowi kompetencji oraz promocji obszarów zależnych od rybactwa. Wyjazd studyjny poświęcony będzie wymianie doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie chowu i hodowli ryb. Rezultatem działań wynikającym z realizacji planowanego projektu współpracy będzie zdobycie nowej wiedzy potrzebnej do rozwoju sektora rybackiego.

	Grupy docelowe/ beneficjenci	Typ operacji	Warunki finansowe (alokacja/ intensywność wsparcia)
Operacje w ramach celu 1. Zrównoważony rozwój społeczny dzięki promowaniu i rozwijaniu dziedzictwa kulturowego i tradycji obszaru rybackiego			
Przedsięwzięcie 1.1.1 Kultywowanie lub promowanie historii lokalnej społeczności rybackiej lub obszaru rybackiego	JST	Konkurs	310 584,00 €
Przedsięwzięcie 1.2.1 Działania upowszechniające wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego lokalnej społeczności, tradycji rybackich oraz obszaru rybackiego	NGO/JST	Konkurs	69 760,00 €
Przedsięwzięcie 1.3.1 Działania sektora społecznego upowszechniające wiedzę o obszarze rybackim jako atrakcyjnym miejscu turystycznym	NGO	Projekt grantowy	58 140,00 €

Przedsięwzięcie 1.3.2 Działania RLGD upowszechniające wiedzę o obszarze rybackim jako atrakcyjnym miejscu turystycznym	RLGD	Projekt własny	46 500,00 €
Operacje w ramach celu 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy poprzez rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego			
Przedsięwzięcie 2.1.1 Wspieranie zrównoważonej lub innowacyjnej produkcji rybackiej	Podmioty sektora rybackiego	Konkurs	232 559,00 €
Przedsięwzięcie 2.2.1 Działania wspierające produkcję lokalnej żywności	NGO/JST	Projekt grantowy	58 140,00 €
Przedsięwzięcie 2.3.1 Działania informacyjne lub promocyjne dotyczące jakości i dostępności lokalnych produktów rybnych oraz wyróżnianie i promowanie miejsc związanych z ich sprzedażą lub serwowaniem	RLGD	Projekt własny	28 500,00 €
Przedsięwzięcie 2.4.1 Rozwój infrastruktury na rzecz turystyki przyjaznej środowisku naturalnemu lub opartej o tradycje i dziedzictwo kulturowe obszarów rybackich	JST	Konkurs	411 486,00 €
Przedsięwzięcie 2.4.2 Wspieranie rozwoju turystyki przyjaznej środowisku naturalnemu lub opartej o tradycje i dziedzictwo kulturowe obszarów rybackich	Przedsiębiorcy	Konkurs	139 535,00 €
Operacje w ramach celu 3. Zrównoważenie środowiskowe dzięki ochronie i odbudowie naturalnych ekosystemów i bioróżnorodności środowiskowej			
Przedsięwzięcie 3.1.1 Inwestycje lub działania podmiotów sektora rybackiego przyczyniające się do ograniczenia zużycia energii lub wody lub racjonalizacji gospodarowania energią lub wodą	Podmioty sektora rybackiego	Konkurs	139 535,00 €
Przedsięwzięcie 3.1.2 Inwestycje lub działania przedsiębiorców spoza sektora rybackiego przyczyniające się do ograniczenia zużycia energii lub wody lub racjonalizacji gospodarowania energią lub wodą	Przedsiębiorcy	Konkurs	93 025,00 €
Przedsięwzięcie 3.2.1 Inwestycje lub działania ograniczające antropopresję na środowisko naturalne, w tym antropopresję wynikającą z turystyki	JST	Konkurs	77 646,00 €
Przedsięwzięcie 3.3.1 Inwestycje lub działania zabezpieczające potencjał produkcyjny lub przyrodniczy obiektów rybackich	Podmioty sektora rybackiego	Konkurs	334 590,00 €

Operacje w ramach celu 4. Współpraca międzyterytorialna i międzynarodowa			
Przedsięwzięcie 4.1.1 Aktywizacja i edukacja przedstawicieli sektora rybackiego poprzez organizację szkoleń z zakresu chowu i hodowli ryb oraz wyjazdu edukacyjnego	RLGD	Projekt współpracy	27 500,00 €
Przedsięwzięcie 4.1.2 Dobre praktyki w rybactwie oraz prezentacja projektów realizowanych w ramach wdrażania LSR	RLGD	Projekt współpracy	27 500,00 €
Przedsięwzięcie 4.2.1 Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej oraz promocja obszarów zależnych od rybactwa poprzez poznawanie dobrych praktyk w trakcie wizyty studyjnej	RLGD	Projekt współpracy	70 000,00 €

Tabela 25. Operacje w ramach celów głównych LSR.

5. Operacje związane ze wspieraniem sektora rybackiego na obszarze realizacji LSR oraz operacje, w których beneficjentem będą podmioty sektora rybackiego

Rybactwo odgrywa istotną rolę na obszarze objętym strategią. Jest to branża, która dobrze wpisuje się w ideę zrównoważonego rozwoju lokalnych społeczności, ponieważ ma potencjał do współtworzenia krótkich łańcuchów dostaw, podejmowania działań na rzecz zachowania cennych zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz wspierania odpowiedzialnej turystyki. Postęp we wszystkich tych dziedzinach będzie również wspierał rozwój gospodarczy regionu. Lokalna Strategia Rozwoju nakierowana jest zatem na wykorzystanie tych impulsów rozwojowych, które generowane są przez sektor rybacki. Z tego względu, niniejszy dokument strategiczny został skonstruowany tak, żeby każda z realizowanych operacji wspierała sektor rybacki.

Uwzględnione w celu ogólnym 1 przedsięwzięcia dotyczą dziedzictwa kulturowego i tradycji rybackich. Realizacja przedsięwzięć przypisanych do tego celu ma sprzyjać zrównoważeniu społecznemu. Przedsięwzięcia zaplanowane zostały jednak w taki sposób, by ich realizacja pozytywnie wpływała na sektor rybacki. Przykładowo, propagowanie tradycji rybackich będzie zwiększać zainteresowanie konsumentów produkcją sektora rybackiego. Będzie to także sprzyjać tworzeniu wysokiej jakości produktów o wyższej wartości.

Cel ogólny 2 skupia się na rozwoju branży związanej z produkcją i dystrybucją żywności oraz turystyki. Działania w jego ramach będą skupiać się na tworzeniu krótkich łańcuchów dostaw żywności, w tym w szczególności kanałów dystrybucji lokalnej produkcji rybackiej. Rozwijany będzie rynek zbytu na takie towary na obszarze RLGD. Proces ten będzie miał także wpływ na rozwój turystyki i pozytywnie wpływał na zainteresowanie produktami z gospodarstw rybackich poza obszarem działania „Jurajskiej ryby”.

Cel ogólny 3 to działania, które pozwolą chronić zasoby przyrodnicze. Będą wśród nich działania kierowane bezpośrednio do podmiotów sektora, jak również do przedsiębiorców spoza niego i lokalnych samorządów. Niezależnie od typu beneficjenta działania te będą jednak miały wpływ na sektor rybacki, ponieważ będą sprzyjać ochronie zasobów przyrodniczych, bez których nie może on funkcjonować. To kolejny przykład

pokazujący, że cele ważne dla całej społeczności zamieszkującej obszar RLGD są jednocześnie istotnymi kwestiami dla sektora rybackiego, stanowiącego jej istotną część.

Współpraca z podmiotami spoza obszaru RLGD, którą przewidują działania w ramach celu ogólnego 4 także podejmowana będzie z myślą o wspieraniu sektora rybackiego. Jego przedstawiciele będą mogli aktywnie angażować się w proces transferu wiedzy, który zostanie zapoczątkowany w projektach współpracy. Kolejny raz trzeba podkreślić, że tego typu działania zostały uwzględnione w LSR na wyraźną prośbę przedstawicieli sektora rybackiego.

W Lokalnej Strategii Rozwoju zaplanowano także działania, które będą bezpośrednio wspierać podmioty sektora rybackiego. Zostały one jeszcze raz wymienione w poniższej tabeli.

Operacje skierowane do potencjalnych beneficjentów będących podmiotami sektora rybackiego	
Przedsięwzięcia	Alokacja środków finansowych
Przedsięwzięcie 2.1.1 Wspieranie zrównoważonej lub innowacyjnej produkcji rybackiej	232 559,00 €
Przedsięwzięcie 3.1.1 Inwestycje lub działania podmiotów sektora rybackiego przyczyniające się do ograniczenia zużycia energii lub wody lub racjonalizacji gospodarowania energią lub wodą	139 535,00 €
Przedsięwzięcie 3.3.1 Inwestycje lub działania zabezpieczające potencjał produkcyjny lub przyrodniczy obiektów rybackich	334 590,00 €

Tabela 26. Operacje skierowane do potencjalnych beneficjentów będących podmiotami sektora rybackiego.

Przedstawiciele podmiotów sektora rybackiego brali czynny udział w tworzeniu Lokalnej Strategii Rozwoju. Wymienione powyżej przedsięwzięcia są bezpośrednią odpowiedzią na potrzeby zgłaszane przez nich w czasie konsultacji społecznych. W poniższej tabeli przedstawione są propozycje operacji zgłaszanych za pomocą fiszek projektowych. Zostały one przyporządkowane do przedsięwzięć zaplanowanych jako sposób zaspokojenia tych potrzeb. Wszystkie te działania bardzo dobrze wpisują się w wizję zrównoważonego rozwoju obszaru RLGD „Jurajska Ryba”. Należy podkreślić, że informacje zawarte w tabeli nie stanowią zamkniętego katalogu działań, które będą wspierane w ramach realizacji LSR. W przypadku każdego przedsięwzięcia konkretne operacje do wsparcia będą wybierane za pomocą procedury, która w skrótovej formie opisana została w rozdziale VII. Dane w poniższej tabeli pozwalają wyjaśnić w jaki sposób LSR odpowiada na potrzeby podmiotów z sektora rybackiego. Są one także wskazówkami dla potencjalnych beneficjentów, które pozwalają lepiej zrozumieć jakiego typu operacje będą wspierane w ramach poszczególnych celów i przedsięwzięć.

Przykłady operacji zgłaszanych przez przedstawicieli podmiotów sektora rybackiego w czasie konsultacji społecznych	
Przedsięwzięcie 2.1.1 Wspieranie zrównoważonej lub innowacyjnej produkcji rybackiej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa wędzarni 2. Zakup urządzeń do załadunku, transportu i rozładunku ryb 3. Zakup samochodu ciężarowego z basenami do przewozu ryb

<p>Przedsięwzięcie 3.1.1 Inwestycje lub działania podmiotów sektora rybackiego przyczyniające się do ograniczenia zużycia energii lub wody lub racjonalizacji gospodarowania energią lub wodą</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Montaż OZE i urządzeń racjonalizujących gospodarowanie wodą 2. Budowa farmy fotowoltaicznej 3. Rozbudowa istniejącej instalacji fotowoltaicznej
<p>Przedsięwzięcie 3.3.1 Inwestycje lub działania zabezpieczające potencjał produkcyjny lub przyrodniczy obiektów rybackich</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja sieci i przyłączy energetycznych, budowa stacji trafo 2. Zakup maszyn i urządzeń do hodowli ryb 3. Zakup wytwórni pasz 4. Zakup urządzeń do transportu pasz i karmienia ryb 5. Zakup urządzeń: agregat prądotwórczy, system monitoringu i instalacja alarmowa, pompa szlamowa, kontener morski magazynowy, waga hakowa, silnik zaburtowy 6. Zakup ciągnika rolniczego – kosiarki.

Tabela 27. Potrzeby zgłaszane przez przedstawicieli sektora rybackiego w czasie konsultacji społecznych.

Rozdział VI – Wykazanie spójności celów LSR z analizowanym obszarem

Dzięki zaangażowaniu w tworzenie LSR przedstawiciele różnych sektorów udało się uzyskać szerokie spojrzenie na problemy lokalnej społeczności. W rozdziale II zwrócono uwagę, że zdiagnozowane potrzeby obszaru RLGD „Jurajska Ryba” można uporządkować przy użyciu koncepcji zrównoważonego rozwoju. Zgodnie z podejściem Organizacji Narodów Zjednoczonych² oraz podejściem dominującym w literaturze naukowej, wyróżnia się 3 wymiary tego pojęcia³:

1. Społeczny
2. Gospodarczy
3. Środowiskowy.

Zrównoważony rozwój w wymiarze społecznym oznacza działania zmierzające do podniesienia jakości życia lokalnej społeczności. Ważna jest tu również idea solidarności, która oznacza dążenie do tego, by z pozytywnych efektów zmian korzystali wszyscy mieszkańcy obszaru. Zrównoważony rozwój gospodarczy to wykorzystywanie lokalnych zasobów do tworzenia trwałych podstaw wzrostu gospodarczego. Można tego dokonać poprzez wspieranie nowoczesnych i innowacyjnych rozwiązań, które wykorzystują specyficzne lokalne zasoby. Ważne jest jednocześnie takie gospodarowanie nimi, by bez przeszkód mogły z nich korzystać kolejne pokolenia. To zagadnienie jest oczywiście ściśle związane ze zrównoważeniem środowiskowym. Racjonalne i zorientowane na przyszłość gospodarowanie lokalnymi zasobami przyrodniczymi jest bardzo istotne na obszarach rybackich.

Pojęcie zrównoważonego rozwoju bardzo dobrze strukturalizuje myślenie o przyszłości obszaru RLGD „Jurajska Ryba”. Rozwiązywanie problemów społecznych, przewyższanie wyzwań gospodarczych oraz dbałość o środowisko naturalne pozwoli na wygenerowanie impulsów rozwojowych wykorzystujących lokalne zasoby. Należy także oczekiwać, że takie szerokie i wszechstronne podejście znacznie zwiększy skuteczność interwencji prowadzonych w ramach realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.

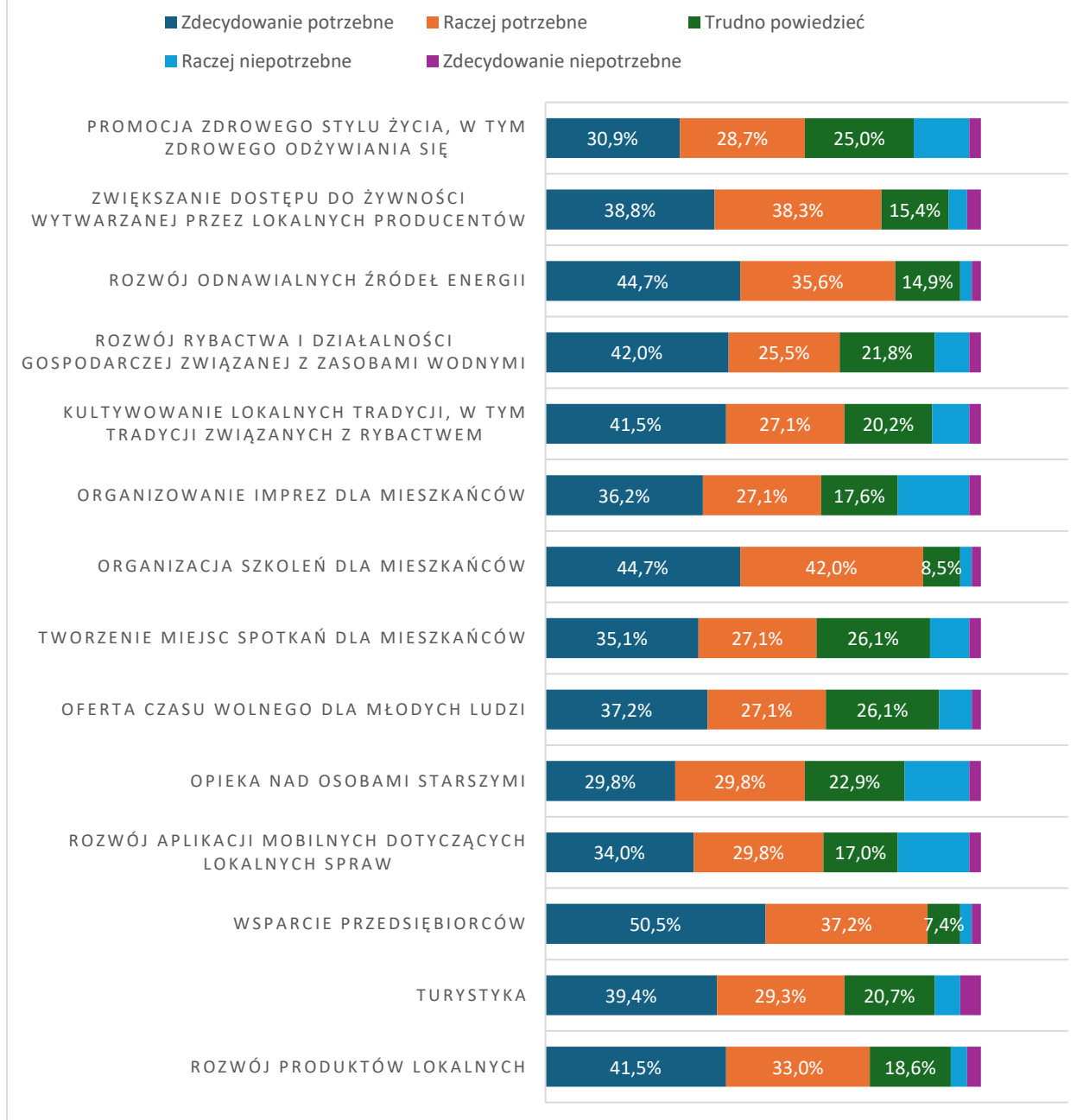
Trzy wymiary zrównoważenia uwzględnione zostały w nazwach ogólnych celów LSR. Dodatkowo, definicje celów i przedsięwzięć przygotowano w taki sposób, by bezpośrednio nawiązywały do obszarów wsparcia określonych w § 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, które określa warunki przyznawania pomocy w ramach priorytetu 3 programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027. Dzięki temu zachowano spójność pomiędzy działaniami zaplanowanymi na partycypacyjnej diagnozie obszaru, a celami polityki rozwoju określonymi przez instytucje krajowe i europejskie.

Cele niniejszej strategii są spójne z obszarem jej realizacji. Potwierdzeniem tego są między innymi wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w czasie jej przygotowania. Mieszkańcy pytani byli o obszary, które wymagają innowacyjnych rozwiązań.

² Compagnucci, L., Spigarelli, F., Coelho, J., & Duarte, C. (2021). Living Labs and user engagement for innovation and sustainability. *Journal of Cleaner Production* 289.

³ Drabarczyk, K. (2017). Zrównoważony rozwój województwa – analiza porównawcza. *Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej. Zarządzanie* Nr 25

OBSZARY, W KTÓRYCH POTRZEBNE SĄ INNOWACYJNE ROZWIĄZANIA (N=188)

Wykres 2. Opinie mieszkańców obszaru RLGD na temat obszarów wymagających innowacyjnych rozwiązań.

Dane zaprezentowane na powyższym wykresie wskazują, że każdy z potencjalnych obszarów działań w ramach realizacji LSR znajduje spore poparcie dla mieszkańców. Żeby zachować jego czytelność etykiety pokazujące procentowy rozkład odpowiedzi przyporządkowane są jedynie do tych kategorii, które były najczęściej wskazywane dla respondentów. Dużym zainteresowaniem cieszą się też potencjalne szkolenia

dla mieszkańców oraz rozwój odnawialnych źródeł energii. Rozwój rybactwa także znalazł się wśród obszarów, których potrzebę zdecydowanego wsparcia dostrzegają duża grupa mieszkańców.

Warto zwrócić uwagę także na te obszary potencjalnych działań, które były rzadziej wskazywane przez mieszkańców obszaru. Dziwić może fakt, że stosunkowo niewielu respondentów zdecydowanie opowiadało się za rozwiązaniami w zakresie opieki nad seniorami. Kwestia ta została jednak wyjaśniona w czasie spotkań konsultacyjnych w gminach. Okazało się, że mieszkańcy postrzegają RLGD jako organizację, która istnieje po to by wspierać sektor rybacki oraz rozwój gospodarczy. Kwestie związane z opieką postrzegane są raczej jako kwestia pomocy społecznej. Wyniki ankiety wskazują też, że wśród działań, którymi powinna zajmować się RLGD w pierwszej kolejności nie jest tworzenie oferty czasu wolnego dla młodych osób, czy przygotowywanie aplikacji mobilnych. Te preferencje mieszkańców zostały uwzględnione w czasie określania celów LSR. Osiąganie celów społecznych jest powiązane z realizacją operacji dotyczących dziedzictwa kulturowego i tradycji rybackich. Zamiast bezpośredniego wspierania oferty dla młodzieży, czy seniorów RLGD wesprze podmioty, które mogą poprawić infrastrukturę lub zająć się promocją dziedzictwa kulturowego. Uwzględniona została kwestia zwiększania dostępu do lokalnej żywności, za czym opowiedziało się prawie 80% ankietowanych (suma odpowiedzi „zdecydowanie potrzebne” i „raczej potrzebne”). Znaczące wsparcie zostanie przekazane na rozwój odnawialnych źródeł energii. Będą mogli z niego skorzystać przedsiębiorcy oraz podmioty sektora rybackiego. Odpowiedzią na zgłaszane potrzeby szkoleniowe będą projekty własne realizowane przez RLGD oraz planowane projekty współpracy.

W dalszej części rozdziału wskazano uwzględnione w analizie SWOT potrzeby obszaru, które zaadresowane zostały w poszczególnych celach LSR. W tabelach przedstawiono przykłady operacji zgłaszanych w czasie konsultacji społecznych. W strategii uwzględniono wszystkie zgłoszone propozycje. Należy jednak podkreślić, że są to jedynie przykłady operacji możliwych do realizacji w ramach poszczególnych przedsięwzięć. Przykłady te mają ukierunkować potencjalnych beneficjentów oraz udowodnić, że Lokalna Strategia Rozwoju rzeczywiście odpowiada na potrzeby lokalnej społeczności. Decyzje o wsparciu realizacji konkretnych operacji będą podejmowane zgodnie z procedurami opisanymi w rozdziale VII.

Cel ogólny 1. Zrównoważony rozwój społeczny dzięki promowaniu i rozwijaniu dziedzictwa kulturowego i tradycji obszaru rybackiego

Działania w ramach celu ogólnego 1 skupione są na podwyższaniu jakości życia lokalnej społeczności. Główne potrzeby w tym zakresie są pochodną **wyzwań demograficznych** obszaru RLGD. Potrzebne jest zatrzymanie odpływu mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz tworzenie oferty dla seniorów. Poprawa jakości życia ma także pozwolić na wykorzystanie szans rozwojowych związanych z **napływem nowych mieszkańców** oraz emigracją powrotną. Tego typu działania będą także zwiększać **atrakcyjność turystyczną** regionu.

Działania dotyczące zrównoważonego rozwoju społecznego powinny dotyczyć nie tylko poprawy stanu infrastruktury, ale także wzmocnienia poczucia lokalnej tożsamości oraz integracji społeczności. Cele te można osiągnąć przy wykorzystaniu lokalnych zasobów, w tym zwłaszcza dziedzictwa kulturowego. W ramach przedsięwzięcia 1.1.1 proponuje się operacje dotyczące tworzenia lub modernizacji infrastruktury rekreacyjnej i kulturalnej, która uwzględnia zasoby przyrodnicze i/lub tradycje rybackie. Jest to odpowiedź na zgłaszane w czasie konsultacji społecznych problemy w zakresie niedostatecznego wykorzystania. Przedsięwzięcie 1.2.1 będzie realizować podobne cele, ale będzie skupiać się na działaniach miękkich. Operacje w ramach tego przedsięwzięcia będą nakierowane na integrację lokalnej społeczności. Z kolei

przedsięwzięcie 1.3.1. w większym stopniu będzie nakierowane na rozwój ruchu turystycznego. Celem jest nie tylko przyciąganie osób spoza obszaru RLGD, ale także zachęcenie jego mieszkańców do aktywnego korzystania z jego atrakcji. Przedsięwzięcia te zostały pomyślane tak, by generowały dużą wartość dodaną. Promowana będzie współpraca pomiędzy podmiotami z obszaru RLGD, między innymi w ramach realizacji projektu grantowego. Propagowanie tradycji rybackich będzie z kolei wspierać ujęte w ramach celu ogólnego 2 działania dotyczące tworzenia krótkich łańcuchów dostaw lokalnych produktów.

Przykłady operacji zgłoszonych w czasie konsultacji społecznych, które wpisują się w przedsięwzięcia w ramach celu ogólnego 1.		
Przedsięwzięcia	Wyniki konsultacji	Zakres wsparcia z rozporządzenia MRiRW z 4.12.2023 r.
Przedsięwzięcie 1.1.1 Kultywowanie lub promowanie historii lokalnej społeczności rybackiej lub obszaru rybackiego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa lub odnowienie szlaków rowerowych 2. Budowa infrastruktury rekreacyjno-turystycznej 3. Ścieżka pieszo-rowerowa i rolkowa 4. Lokalne archiwum tradycji mówionej oraz muzeum poświęcone kulturze materialnej rybactwa z interaktywną wystawą poświęconą ekosystemom wodnym 5. Budowa pomostu widokowego z tablicami informacyjnymi dotyczącymi rzeki Pilicy 	§ 3 pkt 3 lit. a
Przedsięwzięcie 1.2.1 Działania upowszechniające wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego lokalnej społeczności, tradycji rybackich oraz obszaru rybackiego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wystawy promujące lokalną kulturę i tradycję związaną z rybactwem podczas festynów 2. Impreza integracyjna propagująca złotopotockiego pstrąga 3. Zajęcia edukacyjne dla seniorów dotyczące zdrowej diety w oparciu o produkty lokalne 4. Organizacja festynów promujących lokalne tradycje 	§ 3 pkt 3 lit. c
Przedsięwzięcie 1.3.1 Działania sektora społecznego upowszechniające wiedzę o obszarze rybackim jako atrakcyjnym miejscu turystycznym	<ol style="list-style-type: none"> 1. Piknik nad zalewem w Lelowie 2. Zajęcia aktywizujące dla seniorów w formie fitnessu na świeżym powietrzu z wykorzystaniem technik wschodnich (joga, tai chi) 3. Turniej piłki nożnej drużyn dziecięcych z terenu RLGD i piknik rodzinny 	§ 3 pkt 3 lit. d
Przedsięwzięcie 1.3.2 Działania RLGD upowszechniające wiedzę o obszarze rybackim jako	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja wycieczek do gmin partnerskich z obszaru RLGD 	§ 3 pkt 3 lit. d

atrakcyjnym miejscu turystycznym	<ol style="list-style-type: none"> 2. Opracowanie i wydanie przewodnika i mapy prezentującej atrakcje turystyczne związane z rzeką Pilicą 3. Projekt promujący dawne dwory umiejscowione między górną Wartą i Pilicą (strona internetowa, film, konferencja) 	
----------------------------------	--	--

Tabela 28. Przykładowe operacje w celu ogólnym 1.

Cel główny 2. Zrównoważony rozwój gospodarczy poprzez rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego

Cel głównych numer 2 skupia się na przezwycięzeniu słabych stron i problemów podmiotów sektora rybackiego oraz lokalnego systemu żywnościowego. Chodzi tu w szczególności o **nie w pełni wykorzystany potencjał związany z krótkimi łańcuchami dostaw żywności (słabo rozwinięty rynek zbytu lokalnych produktów), tworzenie oferty gastronomicznej w oparciu o lokalne ryby, sezonowością popytu na niektóre gatunki ryb**. Rozwój lokalnej produkcji żywności, budowanie bezpośrednich relacji między producentami i konsumentami oraz stawianie na ekologiczne metody produkcji doskonale wpisują się w wizję zrównoważonej niebieskiej gospodarki. Działania w celu ogólnym 2 będą zmierzać również do wykorzystania szans rozwojowych, w tym szans związanych z turystycznym potencjałem obszaru RLGD.

Działania dotyczące zrównoważonej transformacji lokalnego systemu żywnościowego zostaną skoordynowane w ramach projektu własnego (przedsięwzięcie 2.3.1). Wzmocniony zostanie potencjał gospodarstw rybackich do uczestnictwa w krótkich łańcuchach dostaw (przedsięwzięcie 2.1.1). Członkowie lokalnej społeczności będą informowani o lokalnej produkcji żywności, np. poprzez warsztaty kulinarne lub wizyty w gospodarstwach rybackich (przedsięwzięcie 2.2.1). Będzie to sprzyjać pobudzaniu popytu na produkty rybackie na obszarze RLGD. Zaplanowano przedsięwzięcie, które ma pomóc w przezwycięzeniu problemów z **niewystarczającą bazą noclegową i gastronomiczną** (przedsięwzięcie 2.4.2). Zrównoważona turystyka będzie również wspierana poprzez tworzenie infrastruktury, w tym w szczególności poprzez inwestycje, które będą rozwiązywać problemy z niezagospodarowanymi terenami wokół zbiorników wodnych (przedsięwzięcie 2.4.1).

Przykłady operacji zgłoszonych w czasie konsultacji społecznych, które wpisują się w przedsięwzięcia w ramach celu ogólnego 2.		
Przedsięwzięcia	Wyniki konsultacji	Zakres wsparcia z rozporządzenia MRiRW z 4.12.2023 r.
Przedsięwzięcie 2.1.1 Wspieranie zrównoważonej lub innowacyjnej produkcji rybackiej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa wędzarni 2. Zakup urządzeń do załadunku, transportu i rozładunku ryb 3. Zakup samochodu ciężarowego z basenami do przewozu ryb 	§ 3 pkt 5 lit. d
Przedsięwzięcie 2.2.1 Działania wspierające produkcję lokalnej żywności	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cykl wizyt studyjnych w lokalnych gospodarstwach rybackich 	§ 3 pkt 5 lit. g

	<ol style="list-style-type: none"> Organizacja warsztatów kulinarnych edukujących w zakresie przygotowania potraw z lokalnych produktów Warsztaty podnoszące świadomość konsumentów w zakresie jakości i dostępności lokalnie hodowanych ryb 	
Przedsięwzięcie 2.3.1 Działania informacyjne lub promocyjne dotyczące jakości i dostępności lokalnych produktów rybnych oraz wyróżnianie i promowanie miejsc związanych z ich sprzedażą lub serwowaniem	<ol style="list-style-type: none"> Współpraca z dystrybutorami żywności (sklepy, targowiska, punkty gastronomiczne, gospodarstwa agroturystyczne) w celu tworzenia nowych kanałów sprzedaży lokalnych produktów, Konkurs kulinarny dla Kół Gospodyń Wiejskich 	§ 3 pkt 5 lit. h
Przedsięwzięcie 2.4.1 Rozwój infrastruktury na rzecz rozwoju turystyki przyjaznej środowisku naturalnemu lub opartej o tradycje i dziedzictwo kulturowe obszarów rybackich.	<ol style="list-style-type: none"> Budowa rekreacyjnego zbiornika wodnego Budowa ścieżki pieszo-rowerowej przy zbiorniku wodnym Stworzenie zielonej plaży miejskiej i zakup inteligentnych tężni solankowych 	§ 3 pkt 5 lit. i
Przedsięwzięcie 2.4.2 Wspieranie rozwoju turystyki przyjaznej środowisku naturalnemu lub opartej o tradycje i dziedzictwo kulturowe obszarów rybackich	<ol style="list-style-type: none"> Utworzenie obiektu noclegowego w historycznych budynkach 	§ 3 pkt 5 lit. i

Tabela 29. Przykładowe operacje w celu ogólnym 2.

Cel główny 3. Zrównoważenie środowiskowe dzięki ochronie i odbudowie naturalnych ekosystemów i bioróżnorodności środowiskowej

Dużym problemem dla podmiotów sektora rybackiego jest **energochłonność niektórych rodzajów produkcji**. Dodatkowo, jego kondycja jest zależna od stanu lokalnych ekosystemów, którym zagrażają **zanieczyszczenia generowane przez działalność gospodarczą**. Dużym zagrożeniem dla obszaru RLGD są **gwałtowne zjawiska pogodowe będące konsekwencją zmian klimatu**. Kwestia zrównoważenia środowiskowego ma więc bezpośredni wpływ na wykorzystanie szans rozwojowych stojących przed lokalną społecznością. Działania na rzecz ochrony środowiska mają również znaczenie dla podnoszenia jakości życia lokalnej społeczności.

W celu 3 zaplanowano działania, które są bezpośrednią odpowiedzią na problemy zgłaszane przez przedstawicieli podmiotów sektora rybackiego. Przedsięwzięcie 3.1.1. będzie wpływać na zwiększenie zrównoważenia tej branży poprzez wsparcie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz wprowadzanie

energooszczędnych technologii. Da ono także możliwość racjonalizacji gospodarowania wodą. Przedsięwzięcie 3.3.1 będzie pozwalało na utrzymanie potencjału produkcyjnego, który umożliwi skuteczne **konkurowanie z podmiotami z innych regionów oraz dostosowanie się do wymogów rynku w coraz większym stopniu zdominowanego przez duże sieci marketów.**

Przedsięwzięcie 3.1.2 zmierzać będzie do zmniejszenia zagrożeń dla środowiska naturalnego przez podmioty spoza sektora rybackiego. Także one będą mogły inwestować w nowoczesne, energooszczędne technologie. Przedsięwzięcie 3.2.1 będzie z kolei odpowiedzią na zagrożenia środowiskowe związane z rozwojem turystyki. Jednocześnie będzie to odpowiedź na zdiagnozowane braki w infrastrukturze turystycznej.

Przykłady operacji zgłoszonych w czasie konsultacji społecznych, które wpisują się w przedsięwzięcia w ramach celu ogólnego 3.		
Przedsięwzięcia	Wyniki konsultacji	Zakres wsparcia z rozporządzenia MRiRW z 4.12.2023 r.
Przedsięwzięcie 3.1.1 Inwestycje lub działania podmiotów sektora rybackiego przyczyniające się do ograniczenia zużycia energii lub wody lub racjonalizacji gospodarowania energią lub wodą	<ol style="list-style-type: none"> 1. Montaż OZE i urządzeń racjonalizujących gospodarowanie wodą 2. Budowa farmy fotowoltaicznej 3. Rozbudowa istniejącej instalacji fotowoltaicznej 	§ 3 pkt 2 lit. a
Przedsięwzięcie 3.1.2 Inwestycje lub działania przedsiębiorców spoza sektora rybackiego przyczyniające się do ograniczenia zużycia energii lub wody lub racjonalizacji gospodarowania energią lub wodą	<ol style="list-style-type: none"> 1. Montaż paneli fotowoltaicznych 2. Zakup turbiny wodnej napędzającego prądnice wolnoobrotową 3. Montaż areatorów 	§ 3 pkt 2 lit. a
Przedsięwzięcie 3.2.1 Inwestycje lub działania ograniczające antropopresję na środowisko naturalne, w tym antropopresję wynikającą z turystyki	<ol style="list-style-type: none"> 1. Budowa lub remont toalet publicznych 2. Utworzenie korytarzy ruchu turystycznego 	§ 3 pkt 2 lit. g
Przedsięwzięcie 3.3.1 Inwestycje lub działania zabezpieczające potencjał produkcyjny lub przyrodniczy obiektów rybackich	<ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacja sieci i przyłączy energetycznych, budowa stacji trafo 2. Zakup maszyn i urządzeń do hodowli ryb 3. Zakup maszyn i urządzeń do produkcji polowej oraz zakup wytwórni pasz 4. Zakup urządzeń do transportu pasz i karmienia ryb 5. Zakup agregatu prądotwórczego, systemu monitoringu i instalacji alarmowej 	§ 3 pkt 2 lit. k

	6. Doposażenie gospodarstwa w pompę szlamową, kontener morski magazynowy, wagę hakową, silnik zaburtowy 7. Zakup ciągnika rolniczego - kosiarki	
--	--	--

Tabela 30. Przykładowe operacje w celu ogólnym 3.

Cel główny 4. Współpraca międzyterytorialna i międzynarodowa

We wcześniejszych rozdziałach LSR wspomniano, że uczestnicy konsultacji społecznych wielokrotnie zgłaszali potrzeby w zakresie zdobywania nowej wiedzy na temat zrównoważonych rozwiązań oraz dobrych praktyk stosowanych w innych regionach Polski i Europy. Potrzeby te zostały częściowo zaadresowane w ramach projektów własnych przewidzianych w celach ogólnych 1 i 2. Pełna odpowiedź na nie możliwa będzie jednak poprzez budowanie bezpośrednich relacji z podmiotami działającymi na innych obszarach rybackich. Z tego względu konieczne było zaplanowanie projektów współpracy, które będą wsparciem dla działań realizowanych w ramach celów głównych 1, 2 i 3. Zgodnie ze zgłoszonym zapotrzebowaniem poszukiwane i rozwijane będą dobre praktyki dotyczące trzech wymiarów zrównoważonego rozwoju, w tym zwłaszcza przewycięzania problemów demograficznych, aktywizowania i integrowania społeczności, rozwoju krótkich łańcuchów dostaw i zrównoważonej turystyki oraz zmniejszania negatywnego wpływu działalności gospodarczej na środowisko naturalne.

Rozdział VII – Proces wyboru operacji oraz stosowane kryteria wyboru

1. Tworzenie procedur

Organ decyzyjny, czyli Rada RLGD wybiera operacje, które otrzymają wsparcie w ramach realizacji LSR. Więcej informacji na temat Rady można znaleźć w rozdziale II. Sposób przeprowadzania wyboru operacji został opisany w następujących dokumentach:

1. Statut RLGD
2. Regulamin Rady RLGD
3. Procedura wyboru i oceny operacji (załącznik do Regulaminu Rady RLGD).

Regulamin Rady RLGD uchwalany jest przez Walne Zgromadzenie Członków Stowarzyszenia. Zgodnie ze statutem RLGD do kompetencji Zarządu należy opracowywanie szczegółowych zasad i procedur funkcjonowania rady. Celem powstałych w ten sposób procedur jest zapewnienie sprawnego, przejrzystego, rzetelnego, bezstronnego oraz zgodnego z obowiązującym prawem przebiegu procesu wyboru operacji. Dodatkowo, szczegółowe procedury i stosowane kryteria wyboru mają zapewnić wybór operacji, które zgodne są z potrzebami lokalnej społeczności i zapisami LSR.

Przyjęte procedury wyboru operacji mają dodatkowo za zadanie wzmocnić partnerstwo na obszarze RLGD. Rada „Jurajskiej Ryby” jest ukształtowana w taki sposób, by reprezentowane były w niej różne sektory, a żaden z nich nie może kontrolować procesu decyzyjnego. Zastosowane rozwiązania w zakresie wyboru operacji mają również przeciwdziałać zaistnieniu konfliktu interesów oraz umożliwić wnioskodawcom odwołanie się od decyzji podejmowanych przez Radę RLGD.

2. Proces wyboru operacji

RLGD „Jurajska Ryba” posiada zdolność do przeprowadzenia naboru wniosków. Dowiodła tego skuteczna realizacja LSR w okresie programowania Unii Europejskiej 2014-2020.

Procedura wyboru operacji uruchomiona zostanie w momencie uzgodnienia terminu naboru wniosków o udzielenie wsparcia na operacje lub granty realizowane przez podmioty inne niż LGD. Szczegółowe informacje o naborze podawane są do publicznej wiadomości. Znajdują się wśród nich informacje między innymi o terminie składania wniosków, zakresie tematycznym operacji, kryteriach wyboru czy planowanych do osiągnięcia wskaźnikach. Uprawnione osoby i podmioty mogą składać wnioski o udzielenie wsparcia we wskazanych w ogłoszeniu o naborze terminach. Za moment złożenia wniosku uznaje się datę wpływu wniosku wraz z załącznikami do biura RLGD. Wnioskodawcy mają możliwość wycofania wniosku. Lista złożonych wniosków podawana jest do publicznej wiadomości. Dyrektor Biura w porozumieniu z Przewodniczącym Rady wyznacza termin posiedzenia Rady RLGD. Następnie Rada RLGD dokonuje oceny wniosków, które nie zostały wycofane. Ocenie poddawana jest zgodności propozycji operacji z LSR według ustalonych kryteriów wyboru. Tworzona jest lista rankingowa. Wnioskodawcy, których wnioski zostały ocenione negatywnie pod kątem zgodności z LSR lub nie uzyskały minimalnej liczby punktów wskazanej w ogłoszeniu o naborze lub nie zmieściły się w limicie środków wskazanych w ogłoszeniu o naborze mają prawo do wniesienia protestu. Procedura wyboru operacji reguluje sposób wnoszenia i rozpatrywania protestów oraz sposób realizacji projektów własnych przez RLGD.

3. Kryteria wyboru operacji

Kryteria wyboru operacji ustalane są przez Zarząd RLGD. Obywa się to w sposób jawny i przejrzysty. Projekt kryteriów wyboru musi zostać poddany konsultacjom społecznym. Kryteria te będą również poddawane corocznej ewaluacji, zgodnie z procedurą opisaną w rozdziale XI. Należy zwrócić uwagę, że kryteria wyboru operacji muszą być każdorazowo wskazane w ogłoszeniu o naborze wniosków. Biuro RLGD jest zobowiązane do prowadzenia szkoleń i doradztwa dla potencjalnych wnioskodawców, w czasie którego przekazywać będzie informacje na temat kryteriów wyboru oraz stosowanych procedur naboru wniosków.

Kryteria wyboru każdorazowo będą formułowane w sposób zrozumiały i jednoznaczny tak, by uniknąć konfliktu interesów oraz zapewnić niedyskryminujące i przejrzyste stosowanie procedury wyborów wniosków. Stosowanie kryteriów wyboru ma także prowadzić do wyboru operacji, które zgodne są z LSR i pozwalają na osiągnięcie określonych w strategii wskaźników oraz realizację przyjętych celów ogólnych i szczegółowych. Zestaw kryteriów może ulegać zatem zmianie pod wpływem uwag zgłaszanych przez wnioskodawców oraz mieszkańców obszaru. Z tego względu nie prezentuje się tu zamkniętego katalogu kryteriów, które będą stosowane przez cały okres realizacji LSR, lecz wskazuje ogólne wytyczne do ich formułowania, które będą obowiązywać Zarząd RLGD.

Typ operacji	Kryteria	Powiązanie kryteriów wyboru operacji z diagnozą obszaru	Powiązanie kryteriów wyboru operacji z celami i wskaźnikami
Konkursy	Utrzymanie miejsc pracy	Diagnoza wykazała, że potrzebne są działania na rzecz utrzymania potencjału produkcyjnego podmiotów sektora rybackiego. Działania związane ze wspieraniem przedsiębiorców cieszą się dużym poparciem lokalnej społeczności.	Kryterium to będzie stosowane w przedsięwzięciach gospodarczych, które powinny prowadzić do realizacji wskaźnika „Utrzymanie miejsc pracy”. Znajdzie ono zastosowanie w szczególności w naborach na przedsięwzięcia 2.1.1 i 3.3.1.
	Uwzględnienie elementów dziedzictwa kulturowego	Analiza SWOT wykazała, że dziedzictwo kulturowe może być wykorzystywane do stymulowania rozwoju obszaru. Zasoby kulturowe mogą być wykorzystywane w operacjach związanych z podnoszeniem jakości życia lokalnej społeczności. Przykładowo, kulturowanie tradycji wzmacnia lokalną tożsamość. Z tego względu przedsięwzięcia w ramach celu ogólnego 1 nakierowanego na zrównoważony rozwój społeczny uwzględniają	Kryterium będzie ukierunkowywało wnioskodawców przygotowujących operacje w ramach przedsięwzięć 1.1.1, 1.2.1, 2.4.1 oraz 2.4.2. Zakładają one tworzenie infrastruktury nawiązującej do dziedzictwa kulturowego oraz wykorzystania jego elementów do tworzenia oferty turystycznej.

		dziedzictwo kulturowe. Może być ono także uwzględniane w działaniach na rzecz rozwoju zrównoważonej turystyki.	
	Ochrona zasobów przyrodniczych	Obszar RLGD „Jurajska Ryba” jest stosunkowo dobrze rozwinięty gospodarczo, co wiąże się z zagrożeniami dla lokalnej przyrody. Zdiagnozowano potrzeby w zakresie upowszechniania ekologicznych technologii. Ochrona zasobów przyrodniczych ma znaczenie dla dalszego rozwoju sektora rybackiego.	Kryterium wyboru dotyczące ochrony dziedzictwa przyrodniczego będzie wspierać realizację wskaźnika rezultatu „Działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę przyrody, zachowanie, ochronę ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i dobrostanu zwierząt”. Kryterium to będzie stosowane w naborach w ramach przedsięwzięć 3.1.1, 3.1.2, 3.2.1.
Projekty grantowe	Promocja walorów turystycznych	RLGD „Jurajska Ryba” obejmuje północną część Jury Krakowsko-Częstochowskiej, co predestynuje ją do podejmowania działań na rzecz rozwoju turystyki. W działania te można zaangażować organizacje należące do sektora społecznego. Dzięki temu osiągnięta zostanie wartość dodana w postaci wzmocnienia partnerstwa na obszarze RLGD.	Kryterium ukierunkowywać będzie działania grantobiorców w ramach przedsięwzięcia 1.3.1 (Działania sektora społecznego upowszechniające wiedzę o obszarze rybackim jako atrakcyjnym miejscu turystycznym).
	Promowanie konsumpcji ryb z lokalnej produkcji	Przeprowadzone badania wykazały, że obecność gospodarstw rybackich na obszarze RLGD zwiększa zróżnicowanie systemu żywnościowego. Nadal jednak lokalny popyt na ryby jest zbyt mały. Z perspektywy	Przedsięwzięcie 2.2.1 (Działania wspierające produkcję lokalnej żywności) nakierowane będzie na rozwój krótkich łańcuchów dostaw żywności. W szczególności wskazane jest by, grantobiorcy działali na rzecz rozwoju lokalnej sprzedaży ryb.

		gospodarstw rybackich korzystne jest dywersyfikowanie kanałów sprzedaży ryb, dlatego warto podejmować działania na rzecz rozwoju krótkich łańcuchów dostaw.	
Projekty współpracy	Pozyskiwanie dobrych praktyk	W czasie konsultacji społecznych mieszkańcy obszaru wyraźnie artykułowali potrzeby w zakresie zdobywania nowej wiedzy. W szczególności wskazywano na potrzebę pozyskiwania dobrych praktyk w zakresie chowu i hodowli ryb oraz promocji obszarów zależnych od rybactwa.	Projekty współpracy w ramach celu ogólnego nr 4 powinny zostać ukierunkowane na pozyskiwanie dobrych praktyk.
	Zaangażowanie podmiotów spoza obszaru RLGD	Mieszkańcy obszaru wskazywali na potrzebę współpracy z innymi regionami, w których funkcjonują Rybackie Lokalne Grupy Działania.	Kryterium wyboru będzie sprzyjać osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika rezultatu „Współpraca między zainteresowanymi stronami”. Dotyczyć ono będzie wszystkich przedsięwzięć przypisanych do celu ogólnego 4.
Projekty własne	Promocja walorów turystycznych	Przeprowadzona diagnoza obszaru wskazuje, że dysponuje on licznymi zasobami sprzyjającymi rozwojowi turystyki. Potrzebne jest jednak ukierunkowanie rozwoju turystycznego oraz tworzenie spójnej oferty, która będzie także uwzględniać tradycje rybackie.	Kryterium wyboru będzie wspierać realizację wskaźnika produktu „Liczba działań promocyjnych”, który jest przypisany do przedsięwzięcia 1.3.2.
	Zaangażowanie aktorów łańcucha żywnościowego	W czasie konsultacji społecznych zdiagnozowano działające lokalnie krótkie łańcuchy dostaw. Stwierdzono, że ciągle w niewielkim stopniu jest wykorzystany potencjał do ich rozwoju. Potrzebne jest zaktywizowanie lokalnego partnerstwa w celu jego	Celem przedsięwzięcia 2.3.1 jest między innymi stworzenie rady polityki żywnościowej. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe jedynie w przypadku zaangażowania aktorów odgrywających różne role w lokalnym systemie żywnościowym.

		wykorzystania. Pomocna może być w tym rada polityki żywnościowej, która może sformułować nowe propozycje działań. Jej skuteczność uzależniona jest od zaangażowania zróżnicowanego zestawu lokalnych aktorów.	
--	--	---	--

Tabela 31. Ogólna charakterystyka kryteriów wyboru operacji i grantów.

4. Kwalifikowanie operacji jako realizowanych w interesie zbiorowym

Rada RLGD w czasie dokonywania oceny wniosków o udzielenie wsparcia na realizację operacji będzie weryfikować, czy realizacja danych działań leży w interesie zbiorowym. Wynika to z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1139. W przypadku operacji realizowanych w interesie zbiorowym możliwe jest zwiększenie intensywności wsparcia do 100%.

Przeprowadzona diagnoza potrzeb i potencjałów rozwojowych obszaru RLGD „Jurajska Ryba” wskazuje, że w interesie zbiorowym leżą operacje przyczyniające się do zrównoważonego rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego. Tak ukierunkowane działania powinny przynosić korzyści wszystkim mieszkańcom obszaru, a nie tylko bezpośrednim beneficjentom wsparcia. Powinny one być w szczególności powiązane ze zrównoważonym wykorzystaniem zasobów środowiskowych, kulturowych, społecznych i ludzkich. W związku z tym za operacje realizowane w interesie zbiorowym będą uznawane te operacje, którym w wyniku przeprowadzenia procedury wyboru przyznane zostaną punkty w ramach któregoś z następujących kryteriów omówionych w poprzednim paragrafie:

1. Uwzględnienie elementów dziedzictwa kulturowego
2. Ochrona zasobów przyrodniczych
3. Promocja walorów turystycznych
4. Promowanie konsumpcji ryb z lokalnej produkcji
5. Pozyskiwanie dobrych praktyk.

Rozdział VIII – Proces realizacji LSR i zdolność RLGD do jej realizacji

1. Proces realizacji LSR

Trzy najważniejsze cele główne LSR odnoszą się do trzech wymiarów zrównoważonego rozwoju: społecznego, gospodarczego i środowiskowego. Zjawiska w nich zachodzące są ze sobą silnie powiązane, co właśnie odzwierciedla owo „trójwymiarowe” rozumienie zrównoważenia. Z tego względu konieczne jest równoczesne realizowanie działań w każdym z celów głównych. Planując harmonogram osiągnięcia celów przyjęto dodatkowo następujące założenia:

- W pierwszej kolejności realizowane są operacje inwestycyjne, cechujące się dużym stopniem skomplikowania,
- Projekty własne mają przygotować społeczność lokalną do realizacji projektów grantowych, dlatego powinny być realizowane przed nimi,
- Należy dążyć do równego angażowania przedstawicieli różnych sektorów na każdym etapie realizacji LSR.

Należy zawrzeć zwięzłą charakterystykę przyjętego harmonogramu osiągnięcia poszczególnych celów i czas osiągnięcia efektów wdrażania LSR.

Proces realizacji LSR podzielono na pięć etapów. W pierwszej kolejności podjęte zostaną działania związane z rozwojem gospodarczym obszaru RLGD. Zrealizowany zostanie projekt własny, w ramach którego zostanie między innymi utworzona rada polityki żywnościowej (2.3.1). Dzięki temu możliwe będzie ukierunkowanie dalszych działań związanych z rozwojem krótkich łańcuchów dostaw żywności. W pierwszym etapie przeprowadzony zostanie też konkurs dla organizacji pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego na działania upowszechniające wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego (1.2.1). Trzecim przedsięwzięciem w tym etapie realizacji LSR będzie konkurs na rozwój infrastruktury turystycznej (2.4.1).

Drugi etap realizacji LSR będzie obejmował projekt współpracy (cel ogólny 4) oraz dwa konkursy przypisane do celu ogólnego 3. Pierwszym projektem własnym, który zostanie zrealizowany będzie projekt dotyczący aktywizacji i edukacji przedstawicieli sektora rybackiego poprzez organizację szkoleń z zakresu chowu i hodowli ryb (4.1.1). Podmioty sektora rybackiego dostaną ponadto wsparcie na inwestycje lub działania zabezpieczające potencjał przyrodniczy (3.3.1). Drugi konkurs będzie kontynuacją działań na rzecz rozwoju turystyki. Tym razem realizowane będzie przedsięwzięcie zwiększające środowiskowe zrównoważenie tej branży poprzez inwestycje lub działania ograniczające antropopresję na środowisko naturalne (3.2.1).

Harmonogram realizacji przedsięwzięć został tak ułożony, by stopniowo osiągać założone cele. Z tego względu w trzecim etapie realizacji LSR nastąpi kontynuacja działań związanych z turystyką. Przeprowadzony zostanie konkurs dla przedsiębiorców na rozwój turystyki przyjaznej środowisku naturalnemu lub opartej o dziedzictwo kulturowe obszarów rybackich (2.4.2). Do momentu rozpoczęcia trzeciego etapu realizacji zakończyć się już powinny prace rady polityki żywnościowej, której zadaniem będzie wypracowanie rozwiązań dotyczących krótkich łańcuchów dostaw. Będą one mogły zostać wykorzystane do tworzenia projektów, które złożą się na realizowany w trzecim etapie projekt grantowy dotyczący wspierania produkcji lokalnej żywności (2.2.1). Dodatkowo przeprowadzony zostanie konkurs na działania w zakresie kultywowania lub promowania historii społeczności rybackiej (1.1.1).

Czwarty etap obejmował będzie:

- Projekt współpracy (4.2.1 - Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej oraz promocja obszarów zależnych od rybactwa poprzez poznawanie dobrych praktyk w trakcie wizyty studyjnej)
- Projekt własny (1.3.2 - Działania RLGD upowszechniające wiedzę o obszarze rybackim jako atrakcyjnym miejscu turystycznym)
- Konkurs dla podmiotów sektora rybackiego (2.1.1 - Wspieranie zrównoważonej lub innowacyjnej produkcji rybackiej).

To ostatnie przedsięwzięcie oznaczać będzie domknięcie działań zaplanowanych w ramach celu ogólnego 2, który dotyczy zrównoważonego rozwoju gospodarczego. Realizacja pozostałych trzech celów zakończona zostanie w piątym etapie wdrażania LSR. Podjęte zostanie działanie na rzecz zrównoważenia społecznego w postaci przedsięwzięcia 1.3.1 (upowszechnianie wiedzy o obszarze rybackim jako atrakcyjnym miejscu turystycznym). Będzie ono realizowane w formie projektu grantowego i oczekuje się, że dzięki temu możliwe będzie zwiększenie zaangażowania sektora społecznego we wdrażanie LSR. Dwa kolejne działania będą dotyczyć zrównoważenia środowiskowego, a konkretnie ograniczania zużycia energii lub racjonalizacji gospodarowania wodą. Zrealizowane zostaną w tym zakresie dwa przedsięwzięcia kierowane do przedsiębiorców (3.1.2) i podmiotów sektora rybackiego (3.1.1). Zrealizowany zostanie też projekt współpracy dotyczący pozyskiwania dobrych praktyk w rybactwie (4.1.2).

Powyższe informacje na temat harmonogramu realizacji LSR korespondują z treścią rozdziału IX, w którym omówiony jest budżet LSR. Zostały one tam zaprezentowane w przystępnej, tabelarycznej formie.

W rozdziale III został opisany sposób angażowania społeczności w realizację LSR. W tym miejscu warto przypomnieć, że planuje się kontynuowanie działań stosowanych w czasie konsultacji społecznych na etapie przygotowania Lokalnej Strategii Rozwoju. Kluczowe będzie informowanie członków lokalnej społeczności o realizacji LSR, które będzie uskuteczniane za pomocą zróżnicowanych środków komunikacji. Wykorzystywane będą zróżnicowane narzędzia : strona internetowa www, profil w mediach społecznościowych, newslettery. Bardzo ważna będzie komunikacja bezpośrednia, która będzie uskuteczniata w czasie doradztwa w biurze RLGD, szkoleń, lokalnych imprez czy warsztatów refleksyjnych. „Jurajska Ryba” będzie również uruchamiać komunikację kaskadową, czyli docierać do mieszkańców obszaru za pośrednictwem lokalnych organizacji z poszczególnych gmin.

Mechanizmem, który ma zapewnić większy udział społeczności we wdrażaniu LSR będzie też konsultowanie decyzji i sposobów działania RLGD z jej przedstawicielami oraz umożliwienie mieszkańcom zgłaszania własnych pomysłów. Będzie to możliwe między innymi dzięki corocznym warsztatom refleksyjnym oraz stosowanym narzędziom internetowym.

Angażowaniu członków społeczności lokalnej będzie sprzyjać także konstrukcja matrycy logicznej LSR. Do poszczególnych celów przypisano zróżnicowane typy operacji, których beneficjentami będą członkowie wszystkich sektorów. Co więcej, operacje te są bezpośrednią odpowiedzią na potrzeby zgłaszane w czasie konsultacji społecznych. Szczególnie istotne jest to, że w LSR uwzględniono potrzeby przedstawicieli sektora rybackiego. Są oni odpowiednio reprezentowani w organach RLGD, co także ułatwi szerokie włączenie tego sektora w realizację LSR. Więcej informacji na temat komunikacji i aktywizacji lokalnej społeczności można znaleźć w tabeli umieszczonej w trzecim paragrafie rozdziału III.

W rozdziale II wykazano, że obszar LSR jest zgodny z zasadami horyzontalnymi określonymi w art. 9 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.:

1. poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
2. zasada równości kobiet i mężczyzn,
3. zasada równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadą dostępności dla osób z niepełnosprawnościami,
4. zgodność działań z celami zrównoważonego rozwoju określonym w art. 11 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz z uwzględnieniem celów zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Te zasady będą także uwzględnione na etapie realizacji LSR. Nastawienie RLGD „Jurajska Ryba” na realizację celów zrównoważonego rozwoju znajduje odzwierciedlenie w matrycy logicznej strategii. Zaplanowano działania informacyjne i aktywizujące, które pozwolą dotrzeć do zróżnicowanych grup mieszkańców. Procedury wyboru operacji, które otrzymają wsparcie są przejrzyste i niedyskryminujące. Skład organów RLGD, w tym skład odpowiedzialnej za wybór operacji Rady, odzwierciedla zróżnicowanie członków lokalnej społeczności. Zaplanowane operacje pomyślane zostały w taki sposób, by korzyści z wdrażania LSR odnosił ogół mieszkańców obszaru. Przykładowo, inwestycje w gospodarstwa rybackie i przedsiębiorstwa w ramach celu 3 będą przyczyniać się do ochrony lokalnego środowiska naturalnego. Bezpośrednimi beneficjentami wsparcia będą konkretni przedstawiciele podmiotów sektora rybackiego i przedsiębiorcy, ale korzyści z realizacji operacji będą odnosić także inni członkowie społeczności lokalnej.

2. Zdolność RLGD do realizacji LSR

Rybacka Lokalna Grupa Działania „Jurajska Ryba” dysponuje zasobami, które umożliwiają jej skuteczną realizację LSR. Najważniejszymi z nich są doświadczenie, rozpoznawalność w lokalnej społeczności, zaufanie jej członków oraz sieć współpracy, w którą zaangażowane są liczne lokalne podmioty.

RLGD skutecznie zrealizowało Lokalną Strategię Rozwoju opracowaną dla okresu programowania Unii Europejskiej przypadającego na lata 2014-2020. To doświadczenie pozwoli na skuteczne realizowanie procedur związanych z wdrażaniem niniejszej strategii. „Jurajska Ryba” dysponuje sprawdzonymi sposobami działania, które nie muszą być wypracowywane od podstaw w obecnym okresie programowania.

Realizacja poprzedniej LSR przyniosła konkretne i mierzalne efekty, co uwiarygadnia „Jurajską Rybę” w lokalnej społeczności. Potwierdzeniem tego faktu jest liczny udział jej przedstawicieli w warsztatach strategicznych oraz ich zaangażowanie w inne formy konsultacji społecznych. Te wypracowane w przeszłości sieci kontaktów zostaną wykorzystane do propagowania informacji wśród lokalnej społeczności. Warto zwrócić uwagę, że zaplanowano także działania, które mają zaktywizować i zachęcić do współpracy przy realizacji LSR nowe osoby i organizacje. Wdrażanie niniejszej strategii jest więc nakierowane na dalszy rozwój lokalnego partnerstwa.

Opisane powyżej zasoby związane są z wypracowaną dotychczas przez RLGD kulturą organizacyjną oraz posiadanym kapitałem społecznym. Stowarzyszenie dysponuje również innymi zasobami, które umożliwią skuteczną realizację LSR. Biuro „Jurajskiej Ryby” umiejscowione jest w Przyrowie. Gmina ta znajduje się w

centrum obszaru RLGD, co zwiększa dostępność biura dla mieszkańców obszaru. Stowarzyszenie dysponuje doświadczoną kadrą pracowników. Źródłem wszystkich potrzebnych informacji o działalności RLGD jest jego strona internetowa. Komunikacja z mieszkańcami obszaru odbywa się także za pomocą profilu w mediach społecznościowych. Biuro RLGD świadczy doradztwo dla wnioskodawców i beneficjentów. Odbywa się ono w siedzibie stowarzyszenia, ale możliwe jest również korzystanie z niego za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Warto zwrócić także uwagę, że członkowie i pracownicy biura będą obecni w innych gminach wchodzących w skład RLGD, m.in. poprzez udział w lokalnych imprezach czy organizowanie szkoleń i spotkań informacyjnych.

Rozdział IX – Plan finansowy (budżet) LSR

1. Opis finansowania działalność RLGD

LSR ma charakter monofunduszowy, co oznacza, że jej realizacja jest finansowana wyłącznie z Programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027. Łączny budżet LSR wynosi 2 500 000 EUR, a jego wartość została oszacowana na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 lutego 2024 r. w sprawie punktacji kryteriów oceny strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność oraz sposobu podziału środków przeznaczonych na realizację tych strategii w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027. Zgodnie z jego zapisami bazowa kwota 1,8 mln euro przeznaczona na LSR została powiększona o 700 tys. euro, ponieważ wartość produkcji sektora rybackiego na obszarze objętym realizacją LSR wynosi powyżej 20 mln zł i nie przekracza 30 mln zł.

Należy zwrócić uwagę, że na etapie tworzenia LSR niemożliwe jest określenie dokładnej kwoty jej budżetu w złotych. Wynika to z faktu, że kurs euro stosowany przy ustalaniu wysokości dostępnych środków na nabory wniosków o dofinansowanie nie jest stały w całym okresie programowania. Aktualny kurs dla celów rozliczania funduszy europejskich ustalany jest co miesiąc.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 grudnia 2023 r. na funkcjonowanie RLGD (działanie 3.3.) można przeznaczyć maksymalnie 15% całkowitej kwoty środków finansowych przyznawanych RLGD na realizację LSR. W przypadku niniejszej strategii przyjęto zatem, że na funkcjonowanie RLGD przeznaczonych zostanie 375 000 euro. Pozostałe środki przeznaczone zostaną na realizację LSR (działanie 3.1.), a zatem na wsparcie operacji konkursowych, projektów grantowych, projektów własnych i projektów współpracy. Środki przeznaczone na operacje własne i współpracę mieszczą się w limitach określonych przez wyżej wymienione rozporządzenie. Szczegółowe informacje na ten temat znajdują się w poniższej tabeli.

Budżet konkretnych celów i przedsięwzięć został określony na podstawie regulacji dotyczących intensywności wsparcia różnych typów działań oraz wyników konsultacji społecznych. Wskazały one, że sektor rybacki odgrywa istotną rolę w rozwoju obszaru. Dodatkowo, mieszkańcy wskazywali w badaniach ankietowych oraz w czasie warsztatów strategicznych, że potrzebne jest wspieranie działań związanych z rozwojem przedsiębiorczości. Z tego względu sektor gospodarczy oraz rybacki zostaną wsparte istotną kwotą 939 244 €. Będą to środki zainwestowane w zrównoważony rozwój obszaru, dzięki którym możliwe będzie osiągnięcie celów środowiskowych, społecznych i gospodarczych. Pozostałe środki na realizację LSR (po odliczeniu wsparcia dla przedsiębiorców, sektora rybackiego oraz projektów współpracy i własnych), czyli 985 756 € przekazanych zostanie na operacje i granty realizowane przez organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego. Tak skonstruowany budżet pozwoli nie tylko na realizację przedsięwzięć zaplanowanych w LSR, ale przyczyni się także do wzmocnienia partnerstwa na obszarze RLGD „Jurajska Ryba” i ułatwi angażowanie w działania na rzecz zrównoważonego rozwoju przedstawicieli wszystkich sektorów.

Zakres wsparcia	Procentowy udział w całościowym budżecie (%)	Środki ogółem (EURO)
działanie 3.1, w tym	85%	2 125 000,00
Operacje własne	3%	75 000,00
współpraca międzyterytorialna i międzynarodowa	5%	125 000,00
działanie 3.3	15%	375 000,00
Razem	100%	2 500 000,00

Tabela 32. Budżet LSR.

2. Powiązanie budżetu z celami LSR

Na wsparcie operacji w ramach poszczególnych celów LSR planuje się przeznaczenie następujących kwot, które składają się na łączny kosztorys realizacji LSR na kwotę 2.500.000 euro:

1. Cel ogólny 1 „Zrównoważony rozwój społeczny dzięki promowaniu i rozwijaniu dziedzictwa kulturowego i tradycji obszaru”: 484 984 euro,
2. Cel ogólny 2 „Zrównoważony rozwój gospodarczy poprzez rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego”: 870 220 euro,
3. Cel ogólny 3 „Zrównoważenie środowiskowe dzięki ochronie i odbudowie naturalnych ekosystemów i bioróżnorodności środowiskowej”: 644 796 euro,
4. Cel ogólny 4 „Współpraca międzyterytorialna i międzynarodowa”: 125 000 euro.

Tak skonstruowany budżet jest spójny z celami LSR. Na etapie planowania projektów własnych oszacowano, że możliwe będzie osiągnięcie ich rezultatów przy wsparciu finansowym na poziomie 3% ogólnego budżetu LSR. Szacowanie kosztów zostało poparte doświadczeniem RLGD „Jurajska ryba” w realizacji tego typu przedsięwzięć. Następnie zaplanowano kosztorys projektów współpracy. Zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi można na nie przeznaczyć 5% ogólnego budżetu LSR. Doświadczenie RLGD z poprzedniego okresu programowania wskazuje, że pozwoli to na realizację trzech operacji związanych z wymianą wiedzy i pozyskiwaniem dobrych praktyk. Pozwoliło to na ustalenie budżetu przedsięwzięć przypisanych do celu ogólnego nr 4. W następnej kolejności skupiono się na szacowaniu kosztów przedsięwzięć kierowanych do podmiotów gospodarczych i podmiotów sektora rybackiego, które zaplanowane są w ramach celów nr 2 i 3. Odkryło się to w sposób partycypacyjny. Przedstawiciele sektora rybackiego i gospodarczego przygotowali fiszki projektowe, w których wskazali koszty realizacji potencjalnych operacji. Na tej podstawie możliwe było określenie średnich kosztów inwestycji związanych z utrzymaniem miejsc prac czy też wprowadzaniem ekologicznych technologii. Są to działania kosztochłonne, co znajduje odzwierciedlenie w fakcie, że na realizację celów 2 i 3 przeznaczona została większa część budżetu LSR. Należy jednak podkreślić, że taki podział środków zgodny jest z oczekiwaniami mieszkańców obszarów oraz z wynikami diagnozy, która wskazuje na potrzebę wykorzystywania szans rozwojowych związanych z rybactwem, turystyką i zrównoważeniem środowiskowym obszaru LSR. Pozostałe środki zostały przeznaczone na przedsięwzięcia realizowane przez NGO i JST. Należy przypomnieć, że jak wskazano to w poprzednim paragrafie, na działania realizowane przez podmioty z tych dwóch

sektorów przeznaczona zostanie podobna kwota jak na przedsięwzięcia gospodarcze. Tym samym idea „zrównoważenia” widoczna jest nie tylko w definicji celów LSR, ale także w jej budżecie. Środki na przedsięwzięcia realizowane przez przedstawicieli sektora społecznego i publicznego przypisane zostały do celu 1 oraz częściowo do celu nr 2. Także w tym przypadku o budżecie konkretnych przedsięwzięć decydowały dane zgromadzone za pomocą fiszek projektowych oraz w czasie warsztatów strategicznych. Warto też przypomnieć, że rozpoznano zapotrzebowanie w zakresie projektów infrastrukturalnych i społecznych we wszystkich gminach wchodzących w skład „Jurajskiej Ryby”. Dzięki temu zaplanowano środki, które pozwolą na równomierne realizowanie działań na całym obszarze objętym LSR.

3. Plan realizacji budżetu

W rozdziale VIII opisano założenia, które przyświecały tworzeniu harmonogramu realizacji LSR. Scharakteryzowano tam pięć etapów tego procesu oraz wykazano, że składają się w spójną wizję równoczesnych interwencji stymulujących zrównoważony rozwój w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Założenia te znajdują pełne odzwierciedlenie w przyjętym planie realizacji budżetu, dlatego niecelowe jest powtarzanie w tym miejscu opisu poszczególnych etapów realizacji LSR. W tabelach stanowiących załącznik do LSR zamieszczono szczegółowe dane dotyczące planu realizacji LSR oraz harmonogramu naborów wniosków o dofinansowanie, które w pełni odzwierciedlają planowy sposób i terminy realizacji budżetu.

	Środki na operacje wybrane do realizacji (w euro)									
	Do 31.12.2025		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	Kwota ogółem (euro)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (euro)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (euro)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (euro)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (euro)	% wykorzystania budżetu LSR
Operacje w ramach Celu 1 Zrównoważony rozwój społeczny dzięki promowaniu i rozwijaniu dziedzictwa kulturowego i tradycji obszaru rybackiego	69 760,00	3,29%	310 584,00	14,61%	46 500,00	2,18%	58 140,00	2,73%	0,00	0%
Operacje w ramach Celu 2 Zrównoważony rozwój gospodarczy poprzez rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki lub gospodarki obiegu zamkniętego	439 986,00	20,70%	197 675,00	9,30%	232 559,00	10,95 %	0,00	0 %	0,00	0%
Operacje w ramach Celu 3 Zrównoważenie środowiskowe dzięki ochronie i odbudowie naturalnych ekosystemów i bioróżnorodności środowiskowej	0,00	0%	412 236,00	19,40%	0,00	0%	232 560,00	10,95%	0,00	0%

Operacje w ramach Celu 4 Współpraca międzyterytorialna i międzynarodowa	0,00	0%	27 500,00	1,30%	70 000,00	3,29%	27 500,00	1,30	0,00	0%
RAZEM	509 746,00	23,99%	947 995,00	44,61%	349 059,00	16,42%	318 200,00	14,98%	0	0 %

Tabela 33. Plan realizacji budżetu LSR.

Lp.	Typ operacji	Wnioskodawcy	Planowany termin naboru	Limit środków finansowych na dany nabór wniosków o dofinansowanie (euro)
1	Konkurs – 1.2.1	NGO/JST	08/2025	69 760,00
2	Projekt własny – 2.3.1	RLGD	08/2025	28 500,00
3	Konkurs – 2.4.1	JST	08/2025	411 486,00
4	Projekt współpracy	RLGD	01/2026	27 500,00
5	Konkurs – 3.2.1	JST	02/2026	77 646,00
6	Konkurs – 3.3.1	Sektor rybacki	02/2026	334 590,00
7	Projekt grantowy – 2.2.1	NGO/JST	04/2026	58 140,00
8	Konkurs - 1.1.1	JST	08/2026	310 584,00
9	Konkurs – 2.4.2	Przedsiębiorcy	08/2026	139 535,00
10	Projekt współpracy	RLGD	01/2027	70 000,00
11	Projekt własny – 1.3.2	RLGD	04/2027	46 500,00
12	Konkurs – 2.1.1	Sektor rybacki	04/2027	232 559,00
13	Projekt współpracy	RLDG	01/2028	27 500,00
14	Projekt grantowy – 1.3.1	NGO	02/2028	58 140,00
15	Konkurs - 3.1.1	Sektor rybacki	04/2028	139 535,00
16	Konkurs – 3.1.2	Przedsiębiorcy	04/2028	93 025,00

Tabela 34. Harmonogram planowanych naborów wniosków o dofinansowanie.

Rozdział X – Wskaźniki realizacji LSR

Wskaźniki realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju to miary, których zadaniem jest wychwycenie zmian dokonujących się pod wpływem poszczególnych operacji. Są one mierzalne i określone w formie liczbowej. Wskaźniki mają określone swoje wartości początkowe i docelowe, dzięki czemu możliwe jest monitorowanie postępów we wdrażaniu dokumentu strategicznego. Wyróżniamy dwa typy wskaźników. Wskaźniki produktu mierzą fizyczne efekty przeprowadzenia poszczególnych operacji. Wskaźniki rezultatu odnoszą się do tego, w jaki sposób wykorzystane zostały wytworzone produkty. Przykładowo, inwestycja w gospodarstwie rybackim jest fizycznym efektem realizacji operacji, a zatem mierzona jest za pomocą wskaźnika produktu. Inwestycja może przyczynić się do utrzymania miejsc pracy, a fakt ten jest mierzony przez wskaźnik rezultatu.

Więcej informacji na temat monitoringu i ewaluacji LSR zawarte jest w rozdziale XI. W niniejszym rozdziale omawiane są poszczególne wskaźniki w celu ułatwienia wnioskodawcom planowania operacji. Zrozumienie wskaźników przypisanych do celów i przedsięwzięć pozwala łatwo zidentyfikować oczekiwane efekty realizowanych w ich ramach operacji.

W LSR uwzględniono ustalone w Programie Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027 wskaźniki dotyczące realizacji Priorytetu 3 „Sprzyjanie zrównoważonej niebieskiej gospodarce na obszarach przybrzeżnych, wyspiarskich i śródlądowych oraz wspieranie rozwoju społeczności rybackich i sektora akwakultury”. W Programie określono obligatoryjny wskaźnik produktu „Liczba operacji”. Jest to wskaźnik odpowiedni dla wszystkich uwzględnionych w LSR przedsięwzięć, dlatego przypisano go do każdego z nich. Pozwoli on bardzo precyzyjnie zmierzyć liczbę działań podjętych w ramach realizacji każdego z celów strategii. Jednocześnie jednak nie w każdym przedsięwzięciu wskaźnik ten w pełni oddaje charakter planowanych działań. Z tego względu podjęto decyzję o tym, by do wybranych przedsięwzięć użyć dodatkowych wskaźników produktu. Będą one wskazówką dla beneficjentów odnośnie oczekiwanego zakresu operacji, który powinien odpowiadać zdiagnozowanym celom obszaru.

W poniższej tabeli zawarto opis wskaźników produktu oraz wskaźników rezultatu stosowanych do monitorowania realizacji LSR oraz uzasadniono ich adekwatność.

Wskaźniki produktu			
Nazwa wskaźnika	Miernik	Jednostka miary	Uzasadnienie adekwatności wskaźnika do celu
Liczba operacji	Liczba operacji planowanych do zrealizowania	Operacja	Wskaźnik precyzyjnie mierzy liczbę interwencji podejmowanych w ramach poszczególnych celów.
Liczba inwestycji	Liczba inwestycji produkcyjnych i inwestycji w infrastrukturę	Inwestycja	Wskaźnik dotyczy działań inwestycyjnych podejmowanych przez przedsiębiorców i podmioty sektora rybackiego (inwestycje produkcyjne) oraz inwestycji w infrastrukturę lokalną, które będą podejmowane przez JST. Zakłada się, że każda z operacji, do których przypisany jest ten wskaźnik będzie związana z

			przeprowadzeniem co najmniej jednej inwestycji.
Liczba wydarzeń	Liczba wydarzeń kierowanych do członków lokalnej społeczności	Wydarzenie	W LSR przewidziano liczne operacje, które będą angażować mieszkańców obszaru RLGD w działania związane ze zrównoważonym rozwojem poprzez wykorzystanie dziedzictwa kulturowego, rozwój krótkich łańcuchów dostaw i turystyki. Wskaźnik odnosi się do szkoleń, wyjazdów studyjnych, warsztatów, wydarzeń kulturalnych i integrujących społeczność.
Liczba działań promocyjnych	Liczba inicjatyw promujących obszar RLGD	Sztuka	Wskaźnik odnosi się do operacji związanych z promocją obszaru. W odróżnieniu od wskaźnika „liczba wydarzeń” uwzględnia on działania, które kierowane są nie tylko do mieszkańców obszaru. Mierzy on wszelkie działania promocyjne, w tym przygotowanie gadżetów i materiałów promocyjnych, kampanie informacyjne, konkursy.
Liczba spotkań	Liczba spotkań rady polityki żywnościowej	Spotkanie	Wskaźnik, który przypisany jest tylko do projektu własnego związanego z rozwojem lokalnego systemu żywnościowego (przedsięwzięcie 2.3.1). Odnosi się do specyficznych wydarzeń, jakimi będą spotkania rady polityki żywnościowej. Będą one różnić się celem od innych wydarzeń kierowanych do mieszkańców obszaru, ponieważ będą one zmierzać do sformułowania propozycji nowych rozwiązań w zakresie krótkich łańcuchów dostaw.
Wskaźniki rezultatu			
Nazwa wskaźnika	Miernik	Jednostka miary	Uzasadnienie adekwatności wskaźnika do celu
Utrzymane miejsca pracy	Liczba osób (utrzymanych miejsc pracy) w wyniku inwestycji	Osoby	Wskaźnik przypisany jest do operacji uwzględniających inwestycje produkcyjne. Ich efektem powinno być utrzymanie potencjału produkcyjnego przedsiębiorstw i podmiotów z sektora rybackiego, a tym samym do utrzymania w nich miejsc pracy.
Osoby czerpiące korzyści	Liczba osób bezpośrednio korzystających z operacji	Osoby	Wskaźnik, który mierzy efekty wielu operacji zaplanowanych w LSR. W odniesieniu do sektora gospodarczego dotyczy on inwestycji produkcyjnych, z których korzyści odnoszą właściciele

			przedsiębiorstw. W przypadku inwestycji infrastrukturalnych dotyczy on liczby mieszkańców obszaru RLGD, którzy bezpośrednio korzystają z jej efektów. W przypadku wydarzeń wskaźnik ten odnosi się do liczby ich uczestników.
Działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę przyrody, zachowanie, ochronę ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i dobrostanu zwierząt	Liczba operacji w zakresie ochrony środowiska w wyniku inwestycji	Operacja	Wskaźnik dotyczy inwestycji w przedsięwzięciach nakierowanych na zwiększanie zrównowżenia środowiskowego na obszarze RLGD. W szczególności dotyczy do inwestycji, które przyczyniają się do ograniczenia zużycia wody lub racjonalizacji gospodarowania energią lub wodą oraz inwestycji ograniczających antropopresję na środowisko naturalne.
Współpraca między zainteresowanymi stronami	Liczba operacji w zakresie współpracy, w których uczestniczy więcej niż jedna RLGD	Operacja	Wskaźnik mierzy liczbę operacji, które realizowane są we współpracy z innymi Rybackimi Lokalnymi Grupami Działania. Dotyczy on działań międzyterytorialnych (krajowych) oraz projektów angażujących partnerów zagranicznych.

Tabela 35. Opis wskaźników produktu i rezultatu.

Opis wskaźników zawartych w tabeli należy uzupełnić o uzasadnienie sposobu ich ustalenia. Po pierwsze, dążono do tego, by w maksymalny sposób uwzględnić wskaźniki zawarte w Programie Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027. Cele ogólne i uzupełniające są w pełni spójne z tym dokumentem oraz z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi dotyczącym realizacji jego Priorytetu 3. W rozdziale V wprost wskazano powiązania pomiędzy zakresami wsparcia wskazanymi w tym drugim akcie prawnym, a celami LSR. Z tego względu przyporządkowanie do nich odpowiednich wskaźników zawartych w Programie nie nastęrczało trudności. Niektóre cele i przedsięwzięcia wymagały jednak doprecyzowania, ponieważ uwzględniają one specyficzne lokalne zasoby i mają stanowić odpowiedź na konkretne potrzeby społeczności. Z tego względu w wybranych przypadkach zastosowano dodatkowe wskaźniki produktu. Zostały one ustalone w czasie konsultacji społecznych i wprost wynikają z propozycji zgłaszanych między innymi za pomocą fiszek projektowych. Można przekonać się o tym porównując dodatkowe wskaźniki produktu z przykładowymi operacjami opisanymi w rozdziale VI. Zaleca się, by wnioskodawcy zapoznali się z nimi na etapie przygotowania propozycji operacji, ponieważ ułatwi to poprawną interpretację wskaźników przyporządkowanych do poszczególnych przedsięwzięć.

Wyjaśnienia wymaga nie tylko sposób określenia definicji wskaźników, ale również sposób określenia ich wartości docelowych. Również w tym przypadku decyzje podjęte zostały w czasie konsultacji społecznych. Istotne przy tym były wyniki badania ankietowego, które wskazały kierunki działań preferowane przez mieszkańców obszarów. Ponownie wykorzystane zostały także fiszki projektowe, które pozwoliły się zorientować w liczbie potencjalnych beneficjentów dla różnych zakresów wsparcia. Autorzy fiszek prezentowali także wstępne kalkulacje kosztów swoich hipotetycznych operacji, co również pozwoliło określić jak wiele z nich może być wspartych w ramach realizacji LSR.

Dodatkowe wskaźniki produktu zostały zaplanowane w taki sposób, by precyzyjnie oddzielić od siebie różne typy operacji. Te same cele mogą być osiągnięte w różny sposób. W przypadku LSR te sposoby realizacji operacji zostały dostosowane do specyficznych potrzeb społeczności i znajduje to odzwierciedlenie we wskaźnikach produktu. Wskaźniki „liczba inwestycji” i „liczba wydarzeń” pozwala odróżnić operacje skierowane na rozwój gospodarczy lub poprawę infrastruktury od operacji, które mają osiągać cele określone w sposób jakościowy, przynoszące tak zwane „miękkie” rezultaty. Wskaźniki „Liczba działań promocyjnych” odnosi się do inicjatyw, których odbiorcami mogą być mieszkańcy obszaru RLGD „Jurajska Ryba” oraz osoby spoza niego. Wskaźnik „Liczba spotkań rady polityki żywnościowej” został dodany w celu zapewnienia osiągnięcia zamierzeń projektu własnego, w ramach którego mają zostać opracowane nowe rozwiązania dla lokalnego systemu żywnościowego. To kluczowa interwencja, która wpłynie na sposób innych operacji zaplanowanych w ramach celu ogólnego nr 2. Konieczne jest zatem monitorowanie postępów w jej realizacji. Jest to także wskaźnik, który odróżni „Jurajską Rybę” od innych Rybackich Lokalnych Grup Działania i podkreśli nowatorskie podejście do kwestii rozwoju krótkich łańcuchów dostaw.

Dodatkowych wskaźników nie przyporządkowano do operacji w ramach celu ogólnego nr 3, który dotyczy działań na rzecz zrównoważenia środowiskowego obszaru RLGD. Wynika to z bardzo precyzyjnego określenia grup docelowych poszczególnych przedsięwzięć i jasnego powiązania operacji z ich potrzebami zgłaszanymi w czasie konsultacji społecznych. Zakres operacji jasno wynika z nazw celów i przedsięwzięć oraz zastosowanych wskaźników produktu i rezultatu zgodnych z Programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027.

lp.	Nazwa operacji	Wnioskodawcy / beneficjenci	Typ operacji	Nazwa wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu	Typ wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu	Jednostka miary wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu	Wartość początkowa wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu	Wartość końcowa wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu	Źródło danych / sposób pomiaru wskaźnika produktu/ wskaźnika rezultatu
1.1.1.	Kultywowanie lub promowanie historii lokalnej społeczności rybackiej lub obszaru rybackiego	JST	Konkurs	Liczba operacji	Wskaźnik produktu	Operacja	0	4	Ankiety monitorujące od beneficjentów, faktury
				Liczba inwestycji	Wskaźnik produktu	Inwestycja	0	4	
				Osoby czerpiące korzyści	Wskaźnik produktu	Osoby	0	4000	
1.2.1	Działania upowszechniające wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego lokalnej społeczności, tradycji rybackich oraz obszaru rybackiego	NGO, JST	Konkurs	Liczba operacji	Wskaźnik produktu	Operacja	0	10	Ankiety monitorujące od beneficjentów, listy obecności, dokumentacja fotograficzna
				Liczba wydarzeń	Wskaźnik produktu	Wydarzenie	0	10	
				Osoby czerpiące korzyści	Wskaźnik rezultatu	Osoby	0	5000	
1.3.1	Działania sektora społecznego upowszechniające wiedzę o obszarze rybackim jako atrakcyjnym miejscu turystycznym	NGO	Projekt grantowy	Liczba operacji	Wskaźnik produktu	Operacja	0	10	Ankiety monitorujące od beneficjentów, listy obecności, dokumentacja fotograficzna
				Liczba wydarzeń	Wskaźnik produktu	Wydarzenie	0	10	
				Osoby czerpiące korzyści	Wskaźnik rezultatu	Osoby	0	5000	
1.3.2	Działania RLGD upowszechniające wiedzę	RLGD	Projekt własny	Liczba operacji	Wskaźnik produktu	Operacja	0	1	Ankiety monitorujące

	o obszarze rybackim jako atrakcyjnym miejscu turystycznym			Liczba wydarzeń	Wskaźnik produktu	Wydarzenie	0	1	ce od beneficjentów, listy obecności, dokumentacja fotograficzna
				Liczba działań promocyjnych	Wskaźnik produktu	Sztuka	0	2	
				Osoby czerpiące korzyści	Wskaźnik rezultatu	Osoby	0	500	
2.1.1	Wspieranie zrównoważonej lub innowacyjnej produkcji rybackiej	Podmioty sektora rybackiego	Konkurs	Liczba operacji	Wskaźnik produktu	Operacja	0	3	Ankiety monitorujące ce od beneficjentów, faktury
				Utrzymane miejsca pracy	Wskaźnik rezultatu	Osoby	0	3	
2.2.1	Działania wspierające produkcję lokalnej żywności	NGO, JST	Projekt grantowy	Liczba operacji	Wskaźnik produktu	Operacja	0	10	Ankiety monitorujące ce od beneficjentów, listy obecności, dokumentacja fotograficzna
				Liczba wydarzeń	Wskaźnik produktu	Wydarzenie	0	10	
				Osoby czerpiące korzyści	Wskaźnik rezultatu	Osoby	0	200	
2.3.1	Działania informacyjne lub promocyjne dotyczące jakości i dostępności lokalnych produktów rybnych oraz wyróżnianie i promowanie miejsc związanych z ich sprzedażą lub serwowaniem	RLGD	Projekt własny	Liczba operacji	Wskaźnik produktu	Operacja	0	1	Ankiety monitorujące ce od beneficjentów, listy obecności, dokumentacja fotograficzna
				Liczba spotkań	Wskaźnik produktu	Spotkanie	0	5	
				Liczba działań promocyjnych	Wskaźnik produktu	Sztuka	0	3	
				Osoby czerpiące korzyści	Wskaźnik rezultatu	Osoby	0	100	
2.4.1	Rozwój infrastruktury na rzecz turystyki przyjaznej środowisku naturalnemu lub opartej o tradycje i	JST	Konkurs	Liczba operacji	Wskaźnik produktu	Operacja	0	5	Ankiety monitorujące ce od
				Liczba inwestycji	Wskaźnik produktu	Inwestycja	0	5	

	dziedzictwo kulturowe obszarów rybackich			Osoby czerpiące korzyści	Wskaźnik rezultatu	Osoby	0	5000	beneficjentów, faktury
2.4.2	Wspieranie rozwoju turystyki przyjaznej środowisku naturalnemu lub opartej o tradycje i dziedzictwo kulturowe obszarów rybackich	Przedsiębiorcy	Konkurs	Liczba operacji	Wskaźnik produktu	Operacja	0	3	Ankiety monitorujące od beneficjentów, faktury
				Liczba inwestycji	Wskaźnik produktu	Inwestycja	0	3	
				Osoby czerpiące korzyści	Wskaźnik rezultatu	Osoby	0	3	
3.1.1	Inwestycje lub działania podmiotów sektora rybackiego przyczyniające się do ograniczenia zużycia energii lub wody lub racjonalizacji gospodarowania energią lub wodą	Podmioty sektora rybackiego	Konkurs	Liczba operacji	Wskaźnik produktu	Operacja	0	4	Ankiety monitorujące od beneficjentów, faktury
				Działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę przyrody, zachowanie, ochronę ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i dobrostanu zwierząt	Wskaźnik rezultatu	Operacja	0	4	
3.1.2	Inwestycje lub działania przedsiębiorców spoza sektora rybackiego przyczyniające się do ograniczenia zużycia energii lub wody lub racjonalizacji gospodarowania energią lub wodą	Przedsiębiorcy	Konkurs	Liczba operacji	Wskaźnik produktu	Operacja	0	3	Ankiety monitorujące od beneficjentów, faktury
				Działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę przyrody, zachowanie, ochronę ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i dobrostanu zwierząt	Wskaźnik rezultatu	Operacja	0	3	

3.2.1	Inwestycje lub działania ograniczające antropopresję na środowisko naturalne, w tym antropopresję wynikającą z turystyki	JST	Konkurs	Liczba operacji	Wskaźnik produktu	Operacja	0	1	Ankiety monitorujące od beneficjentów, faktury
				Działania przyczyniające się do dobrego stanu środowiska, obejmujące odbudowę przyrody, zachowanie, ochronę ekosystemów, różnorodności biologicznej, zdrowia i dobrostanu zwierząt	Wskaźnik rezultatu	Operacja	0	1	
3.3.1	Inwestycje lub działania zabezpieczające potencjał produkcyjny lub przyrodniczy obiektów rybackich	Podmioty sektora rybackiego	Konkurs	Liczba operacji	Wskaźnik produktu	Operacja	0	3	Ankiety monitorujące od beneficjentów, faktury
				Utrzymane miejsca pracy	Wskaźnik rezultatu	Osoby	0	3	
4.1.1	Aktywizacja i edukacja przedstawicieli sektora rybackiego poprzez organizację szkoleń z zakresu chowu i hodowli ryb oraz wyjazdu edukacyjnego	RLGD	Projekt współpracy	Liczba operacji	Wskaźnik produktu	Operacja	0	1	Ankiety monitorujące od beneficjentów, listy obecności, dokumentacja fotograficzna
				Liczba wydarzeń	Wskaźnik produktu	Wydarzenie	0	3	
				Współpraca między zainteresowanymi stronami	Wskaźnik rezultatu	Operacja	0	1	
4.1.2	Dobre praktyki w rybactwie oraz prezentacja projektów realizowanych w ramach wdrażania LSR	RLGD	Projekt współpracy	Liczba operacji	Wskaźnik produktu	Operacja	0	1	Ankiety monitorujące od beneficjentów, listy obecności, dokumenta
				Liczba wydarzeń	Wskaźnik produktu	Wydarzenie	0	1	
				Współpraca między zainteresowanymi stronami	Wskaźnik rezultatu	Operacja	0	1	

									cja fotograficzna
4.2.1	Aktywizacja i integracja społeczności lokalnej oraz promocja obszarów zależnych od rybactwa poprzez poznawanie dobrych praktyk w trakcie wizyty studyjnej	RLGD	Projekt współpracy	Liczba operacji	Wskaźnik produktu	Operacja	0	1	Ankiety monitorujące od beneficjentów, listy obecności, dokumentacja fotograficzna
				Liczba wydarzeń	Wskaźnik produktu	Wydarzenie	0	1	
				Współpraca między zainteresowanymi stronami	Wskaźnik rezultatu	Operacja	0	1	

Tabela 36. Wskaźniki produktu i rezultatu stosowane do monitorowania realizacji LSR.

Rozdział XI – Monitorowanie i ewaluacja realizacji LSR

1. Zasady i procedury monitorowania

Skuteczne wdrożenie LSR wymaga bieżącego śledzenia postępu w realizacji zaplanowanych działań. Będzie to możliwe dzięki monitorowaniu działalności RLGD „Jurajska Ryba” oraz cyklicznemu pomiarowi wskaźników przypisanych do poszczególnych przedsięwzięć. W proces ten będą włączeni mieszkańcy obszaru, którzy będą również informowani o efektach monitoringu. Będzie to miało wpływ na aktywizację lokalnej społeczności, dlatego zagadnienia te zostały już wstępnie omówione w rozdziałach III oraz VIII.

W poniższej tabeli wskazano aspekty działania RLGD, które będą podlegać monitorowaniu. Okres ich pomiaru obejmuje cały okres realizacji LSR. Zgodnie z harmonogramem wdrażania (rozdział VIII) obejmuje to okres od momentu zatwierdzenia strategii (podpisania umowy na jej realizację) do końca roku 2029. W przypadku, gdy w tym okresie nie zostaną rozliczone wszystkie wsparte operacje, okres ten może zostać wydłużony na kolejne lata. Za gromadzenie danych będą odpowiedzialni pracownicy RLGD, a ich działania będą nadzorowane przez Zarząd stowarzyszenia. Dane gromadzone w ramach monitoringu będą aktualizowane raz na kwartał, z wyjątkiem danych pozyskiwanych w czasie warsztatów refleksyjnych, które będą aktualizowane raz na rok.

Monitorowane elementy realizacji LSR	Źródła danych
Realizacja naborów wniosków zgodnie z przyjętym harmonogramem	<ul style="list-style-type: none">• Dane własne LGD (dokumentacja naborów)• Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa• System teleinformatyczny do obsługi wniosków
Wskaźniki produktu i rezultatu	<ul style="list-style-type: none">• Ankiety monitorujące wypełniane przez beneficjentów• Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa• System teleinformatyczny do obsługi wniosków
Postęp finansowy w realizacji LSR	<ul style="list-style-type: none">• Ankiety monitorujące wypełniane przez beneficjentów• Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa• System teleinformatyczny do obsługi wniosków
Propozycje działań zgłaszane przez mieszkańców obszaru	<ul style="list-style-type: none">• Protokoły z konsultacji społecznych zmian w LSR• Rejestr zgłaszanych wniosków• Raporty z warsztatów refleksyjnych
Realizacja działań komunikacyjnych	<ul style="list-style-type: none">• Statystyki strony internetowej• Profil RLGD w mediach społecznościowych• Dokumentacja fotograficzna z wydarzeń• Raporty z warsztatów refleksyjnych• Listy obecności ze spotkań organizowanych przez RLGD
Świadczenie doradztwa w biurze RLGD	<ul style="list-style-type: none">• Ewidencja doradztwa w biurze RLGD oraz doradztwa świadczonego za pomocą środków komunikacji elektronicznej

Tabela 37. Monitorowane elementy realizacji LSR.

2. Zasady i procedury ewaluacji

Ewaluacja, to proces oceny danych gromadzonych w czasie monitoringu oraz innych, dodatkowo gromadzonych danych dotyczących wdrażania LSR oraz funkcjonowania RLGD. Ocena będzie przeprowadzona na podstawie następujących kryteriów ewaluacji:

1. Trafność – stopień, w jakim przyjęte cele LSR odpowiadają zidentyfikowanym problemom obszaru i realnym potrzebom beneficjentów,
2. Efektywność – stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych rezultatów,
3. Skuteczność – stopień, w jakim cele LSR zostały osiągnięte,
4. Użyteczność – stopień zaspokojenia potrzeb beneficjentów w wyniku realizacji wspartych operacji,
5. Trwałość – ocena możliwości zachowania efektów realizacji LSR w przyszłości.⁴

Wykorzystane zostaną dwa typy ewaluacji: ewaluacja on-going oraz ewaluacja ex-post. Pierwszy z nich dotyczy badań, które będą prowadzone przez cały okres realizacji LSR. Obejmuje to co najmniej okres od podpisania umowy na realizację LSR do końca roku 2029. Okres ten może zostać wydłużony w sytuacji, gdy nie zostaną w czasie jego trwania rozliczone wszystkie przewidziane w LSR operacje. Ewaluacja on-going będzie realizowana w czasie warsztatów refleksyjnych⁵, które będą organizowane corocznie w okresie styczeń-luty, począwszy od roku 2026. W warsztatach będą mogli brać udział wszyscy mieszkańcy obszaru RLGD. Będą w nich uczestniczyć w szczególności członkowie organów RLGD, pracownicy stowarzyszenia oraz przedstawiciele sektora rybackiego. Informacja o warsztatach będzie udostępniona odpowiednio wcześniej na stronie RLGD oraz na profilu w mediach społecznościowych. Będzie ona również upowszechniana przez lokalne podmioty z współpracujące z RLGD (jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe itd.). Przygotowywany będzie raport z warsztatów refleksyjnych, który będzie obejmował zagadnienia wymienione w poniższej tabeli wymieniającej elementy realizacji LSR i funkcjonowania LGD podlegające ewaluacji. W zależności od potrzeb RLGD, prowadzenie warsztatów i przygotowanie raportów może być powierzone zewnętrznemu moderatorowi.

Ewaluacja drugiego typu, ex-post, zostanie przeprowadzona jednokrotnie pod koniec okresu realizacji LSR. Dokładny termin przeprowadzenia tego badania będzie uzależniony od realizacji harmonogramu naboru wniosków. Ewaluacja końcowa zlecona zostanie wyspecjalizowanemu podmiotowi zewnętrznemu. Zastosowane zostaną następujące techniki zbierania danych:

1. Analiza danych zastanych – badanie dokumentacji dotyczącej realizacji LSR i funkcjonowania RLGD, w szczególności dokumenty tworzone w czasie monitoringu oraz ewaluacji on-going,
2. Badania jakościowe – wywiady indywidualne lub grupowe z pracownikami RLGD, członkami organów stowarzyszenia oraz przedstawicielami sektora rybackiego,
3. Badania ilościowe – badanie ankietowe techniką CAWI (Computer Assisted Web Interview) dla przedstawicieli podmiotów, które korzystały z doradztwa w biurze RLGD oraz badanie ankietowe mieszkańców obszaru.

⁴ Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014-2020.

⁵ Abramowicz, J., Gołoś, A., Grabowska, I., Haber, A., Kupiec, T., Ledzion, B., Rauzer, A. (2017). *Podręcznik monitoringu i ewaluacji lokalnych strategii rozwoju*. Ego Lider Ewaluacji.

W poniższej tabeli zaprezentowano wykaz elementów podlegających ewaluacji corocznej (on-going) oraz końcowej (ex-post).

Elementy podlegające ewaluacji		
Ewaluacja wdrażania LSR	Stopień realizacji celów LSR	<ul style="list-style-type: none"> • Stopień realizacji wskaźników • Stopień realizacji budżetu • Harmonogram rzeczowo-finansowy LSR
	Jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji	<ul style="list-style-type: none"> • Praktyka stosowania kryteriów wyboru przez organ decyzyjny • Jednoznaczność i obiektywność kryteriów • Wątpliwości odnośnie kryteriów zgłaszane przez wnioskodawców
	Jakość stosowanych procedur	<ul style="list-style-type: none"> • Praktyka stosowania procedur wyboru • Uwagi odnośnie procedur zgłaszane przez beneficjentów
	Efekty realizacji LSR	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej, które mogą mieć wpływ na dezaktualizację LSR • Zróżnicowanie potrzeb pomiędzy gminami • Efekty realizowanych projektów
Ewaluacja Funkcjonowania RLGD	Działalność RLGD	<ul style="list-style-type: none"> • Zadania realizowane przez pracowników • Funkcjonowanie biura RLGD • Skuteczność aktywizacji społeczności lokalnej • Doradztwo dla wnioskodawców i beneficjentów • Jakość i efekty realizacji projektów własnych
	Przebieg konkursów	<ul style="list-style-type: none"> • Jakość wniosków w poszczególnych zakresach tematycznych LSR • Wpływ jakości wniosków na osiągnięcie celów LSR • Działania zapewniające właściwą jakość wniosków • Liczba składanych wniosków w poszczególnych zakresach tematycznych
	Komunikacja	<ul style="list-style-type: none"> • Komunikacja wewnętrzna • Komunikacja zewnętrzna • Realizacja zaplanowanych działań komunikacyjnych • Skuteczność promocji
	Efektywność współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej	<ul style="list-style-type: none"> • Efekty realizacji projektów współpracy • Sposób i trafność doboru partnerów • Stopień realizacji celów związanych z wymianą wiedzy i pozyskiwaniem dobrych praktyk.

Tabela 38. Elementy podlegające ewaluacji.

3. Wykorzystanie wyników ewaluacji i monitorowania

Proces dokonywania oceny realizacji założonych celów, postępów realizacji LSR oraz osiąganych efektów tego procesu będzie angażował różnych aktorów. Bezpośrednio odpowiedzialny będzie za niego Zarząd stowarzyszenia, który będzie nadzorował całość działań związanych z monitoringiem i ewaluacją. Wiele zadań związanych z gromadzeniem danych potrzebnych do tej oceny będzie realizowane przez pracowników RLGD. Kluczowa będzie rola mieszkańców obszaru, którzy będą mogli na bieżąco zgłaszać uwagi dotyczące realizacji LSR i funkcjonowania RLGD oraz będą mogli formułować oceny tych procesów w czasie warsztatów refleksyjnych. Opinie mieszkańców będą analizowane także w czasie ewaluacji końcowej, która zostanie zrealizowana przez wyspecjalizowany podmiot zewnętrzny.

Szeroki zakres tematów, które będą przedmiotem monitoringu pozwoli na identyfikowanie ewentualnych problemów we wdrażaniu LSR. Kolejny raz należy podkreślić, że stworzone zostaną kanały komunikacji z mieszkańcami, dzięki którym będą oni mogli na bieżąco sygnalizować zgłaszane problemy. Pracownicy RLGD będą prowadzić rejestr zgłaszanych uwag, które będą analizowane przez Zarząd RLGD. Sposób uwzględniania tych uwag będzie dodatkowo oceniany w czasie corocznych warsztatów refleksyjnych. Oczekuje się, że w przypadku zgłoszenia istotnych problemów związanych z realizacją LSR podejmowane będą adekwatne środki je eliminujące. Mogą one w szczególności dotyczyć zmiany kryteriów wyboru lub procedur wyboru operacji w celu usprawnienia procesu wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Te lub inne zmiany w funkcjonowaniu RLGD i sposobie realizacji LSR będą zatwierdzane przez odpowiedni organ stowarzyszenia, Zarząd lub Walne Zgromadzenie, zgodnie z zakresami ich odpowiedzialności wynikającymi ze statutu „Jurajskiej Ryby”.

RLGD będzie dążyć do zwiększania swojej sprawności w zakresie wdrażania LSR i budowania partnerstwa. Oznaczać to będzie w szczególności ciągłe doskonalenie stosowanych procedur, narzędzi komunikacyjnych oraz modyfikowanie swoich działań pod wpływem nowo nabytej wiedzy. Szczególnie przydatne w tym kontekście mogą być efekty realizacji zaplanowanych projektów współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej. Rekomendacje zawarte w raportach ewaluacyjnych oraz dane z monitoringu będą wspierać proces zarządzania wdrażaniem LSR.

Rybacka Lokalna Grupa Działania „Jurajska Ryba” będzie dążyć do wzmocnienia wewnętrznego partnerstwa oraz zwiększania liczby zaangażowanych partnerów. Poprzedni okres programowania Unii Europejskiej zakończył się dużym sukcesem stowarzyszenia, które rozszerzyło obszar swojego działania o nową gminę. Do organizacji przystąpili także nowi członkowie. Działania zmierzające do rozszerzania partnerstwa będą kontynuowane. W tym celu zaplanowano realizację różnych typów operacji, które zaproponowane zostały w odpowiedzi na potrzeby różnych lokalnych partnerów. W LSR przewidziano działania, które będą w naturalny sposób angażować zróżnicowanych aktorów. Dobrym tego przykładem jest projekt własny zakładający powołanie Rady Polityki Żywnościowej. W ten sposób podjęta zostanie próba włączenia mieszkańców w zarządzanie lokalnym systemem żywności. Tworzenie krótkich łańcuchów dostaw wymaga zaangażowania różnych lokalnych partnerów. Podobna filozofia działania będzie przyświecać realizacji drugiego z zaplanowanych projektów własnych, realizacji projektów grantowych oraz projektów współpracy. Ważnym aspektem budowania partnerstwa będzie otwartość RLGD na nowe pomysły zgłaszane przez mieszkańców obszaru oraz umożliwienie im współdecydowania o sposobie wdrażania LSR i funkcjonowaniu stowarzyszenia. Na zakończenie należy podkreślić, że zaangażowanie przedstawicieli sektora rybackiego w działalność organów RLGD gwarantuje ich udział w zarządzaniu procesem realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Wykaz wykorzystanej literatury

Abramowicz, J., Gołoś, A., Grabowska, I., Haber, A., Kupiec, T., Ledzion, B., Rauzer, A. (2017). *Podręcznik monitoringu i ewaluacji lokalnych strategii rozwoju*. Ego Lider Ewaluacji.

Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>, dostęp 22.08.2024.

Compagnucci, L., Spigarelli, F., Coelho, J., & Duarte, C. (2021). Living Labs and user engagement for innovation and sustainability. *Journal of Cleaner Production* 289.

Drabarczyk, K. (2017). Zrównoważony rozwój województwa – analiza porównawcza. *Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej. Zarządzanie* Nr 25.

Poradnik dla lokalnych grup działania w zakresie opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014-2020, Materiał zredagowany w Departamencie Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie wyników prac Zespołu Roboczego ds. Opracowania Zakresu Lokalnych Strategii Rozwoju przy Grupie tematycznej ds. Podejścia Leader, Warszawa 2015 Wydanie III uzupełnione i zaktualizowane.

Potrzeba zintegrowanych działań w obszarze gospodarczym, społecznym i środowiskowym, Ministerstwo Rozwoju i Technologii, <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/zrownowazony-rozwoj>, dostęp dnia 22.08.2024.

Raport z ewaluacji zewnętrznej realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju Rybackiej Lokalnej Grupy Działania „Jurajska Ryba”. Omikron. Warszawa 2022.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, <https://strategia.lodzkie.pl/strategia-rozwoju-wl-2030/>, dostęp dnia 22.08.2024.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, Katowice 2020.